Немачка 3,00 DEM, САД 1,25 USD, Швајцарска 2,50 CHF,
Шведска 13,00 SEK, Аустрија 20,00 ATS,
Грчка 300 GRD, Енглеска 1,00 GBP

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

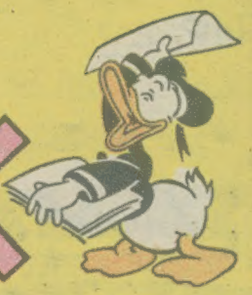

9 770032 339010

11. XII 1992. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА LIV ● ЦЕНА 900 ДИН ● БРОЈ 2137

Веровали или не!

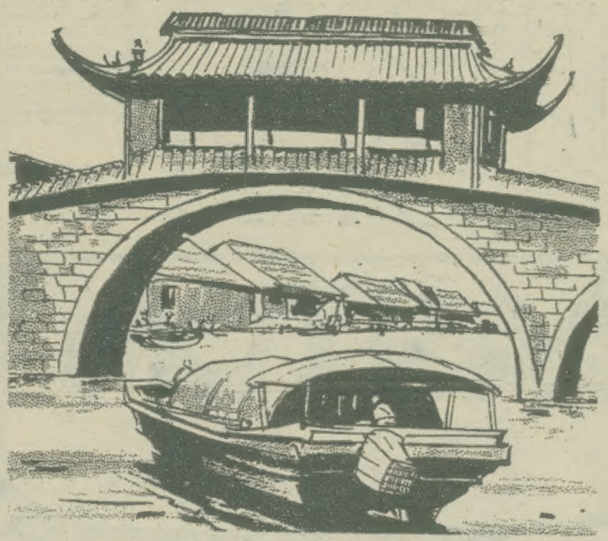

МОСТ-ПАГОДА

НАЛАЗИ СЕ НА ВЕЛИКОМ КАНАЛУ У АН ХВЕИУ У КИНИ. ЗАПРАВО, НА СРЕДИНИ МОСТА УЗДИЖЕ СЕ ХРАМ КРОЗ КОЈИ СВАКИ ПЕШАК МОРА ДА ПРОЂЕ И ПОМОЛИ СЕ ДА ГА НЕ ЗАДЕСИ НЕКА НЕСРЕЋА.

ЈЕЛЕН

СА 82 ПАРОШКА УСТРЕЉЕН ЈЕ 1892. ГОД. КОД БРЕДИЈА У ТЕКСАСУ (САД). ЊЕГОВА ПРЕПАРИРАНА ГЛАВА И ДАНАС СЕ ЧУВА У ПРИРОДЊАЧКОМ МУЗЕЈУ У САН АНТОНИУ.

ШЕШИР ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА

ИСКОПАН 1692. У ГРОБОВИЈИ ТИПЕРЕРИ, СЛУЖИО ЈЕ КАО КРУНА ДРЕВНИХ ИРСКИХ КРАЉЕВА.

КЊИГА ОД 1000 000 ДОЛАРА

ПРВО ИЗДАЊЕ ДАНТЕОВЕ „БОЖАНСТВЕНЕ КОМЕДИЈЕ" КОЈЕ ЈЕ ПОСЕДОВАО ИТАЛИЈАНСКИ ВАЈАР АНТОНИО МОНТАНА НЕСТАЛО ЈЕ У БРОДОЛОМУ У ЛИГУРСКОМ МОРУ. КЊИГА ЈЕ БИЛА ПРОЦЕЊЕНА НА ТАКО ВИСОКУ СУМУ ЈЕР ЈЕ НА МАРГИНАМА ИМАЛА НА СТОТИНЕ ЦРТЕЖА СВОГ ПРВОГ ВЛАСНИКА – МИКЕЛАЊЕЛА.

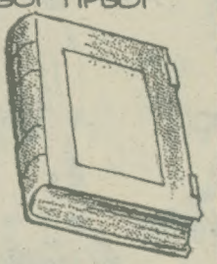

Златна жаба

ЗИМИ ИСПУШТА ГЛАСОВЕ КОЈИ ПОДСЕЋАЈУ НА ПУЦАЊЕ КАМЕНА, ДОК ЛЕТИ ОНИ ЛИЧЕ НА ЗВОЊАВУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● ● ● једина птица која може да лети унатрашке је – колибри.

● ● ● становници Џајпура у индијској држави Рајастан измислили су нову спортску игру – поло на камилама. Првој утакмици присуствовало је 35.000 гледалаца. Њихов претходни покушај да приреде утакмицу у којој би играчи јахали слонове није успео јер су слонови „кочили игру".

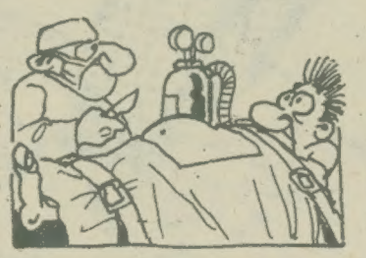

● ● ● у Торонту су хирурзи одстранили жучну кесицу пацијенту који је пре тога сам себе хипнотисао и успешно поднео операцију без икакве друге наркозе. То је зубар Виктор Рауш који је, док се опорављао код куће, изјавио новинарима да он већ 14 година примењује хипнотичку анестезију над својим пацијентима.

● ● ● досад највећа свота исплаћена у Заводу за осигурање новчанице Лос Анђелеса, основаном 1862. године, припала је компанији чији је службеник заборавио у сефу запаљену цигарету. Од 375.000 долара колико је изгорело у 35 врећа идентификовано је (банкнота мора да има бар половину неуништену) и исплаћено 355.000 долара.

● ● ● у израелском Техничком институту добијена је материја која „гута" нафту разливену по површини мора упијајући притом четрдесет пута већу количину од сопствене тежине! Ово једињење на бази минералних сировина не наноси штету морским организмима и пошто се нафта из њега исцеди, може се поново користити.

● ● ● у руском граду Вологду све су чешћи напади врана на пролазнике. Грађани мисле да су за то криви дечаци који су убили неколико младунаца врана, али слични случајеви забележени су и у Москви а и у неким другим руским градовима. Стручњаци не знају да објасне ово агресивно понашање, али тврде да није у питању бесњило – тако нешто дешава се једном у 30 година, и то рачунајући целу планету.

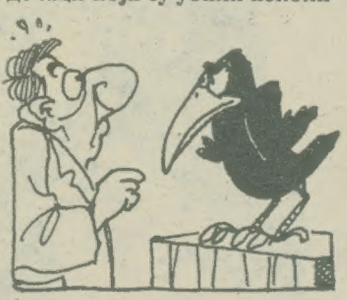

Илустровао: Зоран Петканић Петко

ЕДИСВОН НАУЧНИК КОЈИ НИЈЕ ПОСТОЈАО

Иза загонетног имена једне фирме крију се два ортака на силу, два велика проналазача и конкурента

Загонетно име Едисвон појавило се на хоризонту британске индустрије исте оне године када су, захваљујући Едисоновој електричној централи, првој на свету, у једном делу Лондона заблистале хиљаде електричних сијалица. Лондонци, који су до тада користили искључиво гасно осветљење, били су очарани: од једног јануарског дана 1882. године, с наиласком сумрака, мостови, улице, излози радњи Холборнског вијадукта постајали су блештаво осветљени.

Гасне компаније почеле су полако да пропадају. Фирма „Едисвон електрик", основана неколико месеци раније, добијала је све више муштерија и претплатника. Успех је био толико велик да и данас, после више од једног века, трговачки заштитни знак „Торне електрик компани" краси то загонетно име „Едисвон". А Едисвон, човек чије је име на Британским острвима стекло огромну популарност чим се за њега чуло, у стварности никад није постојао.

– Едисвон – објашњавају историчари науке и филолози – само је заједнички псеудоним два лица: Томаса Алве Едисона (1847–1931) и Џозефа Вилсона Свона (1828–1914). Њих двојица били су сувласници фирме „Едисвон електрик компани" створене пре свега да би могли практично да се примене проналасци на које су њих двојица, сваки за свој, имали патенте.

Халабука око чаробњака

Данас је Своново име малтене потпуно заборављено мада је оно пре сто година било чак и познатије од Едисоновог. Свон је, како кажу стручњаци, разрадио метод пиролизе целулозе који му је омогућио да добије танке угљене жарке нити као и такозвани бајонетни спој за електричну сијалицу. Свон је, такође, први на свету добио ацетатно влакно. Међу многим његовим проналасцима треба поменути метод добијања прозирне опне од нитроцелулозе, фото-папир на бази брома који се употребљава и данас.

Свон је почео да се практично занима за израду сијалице још 1860. године да би 18. децембра 1878. у Хемијском друштву у Њукаслу први у Енглеској приказао сијалицу са угљеном жарном нити и бајонетним спојем пресека од 1 милиметра, сијалице која је релативно дуго горела. Међутим, Свон није патентирао своју сијалицу у Енглеској јер је сматрао да су њени основни елементи у науци већ познати. Наиме, прву употребљиву сијалицу начинио је Гебел 1855. године и то са жарном нити добијеном сувом дестилацијом бамбусових влаканаца. Међутим, та сијалица је имала много недостатака, између осталог нит је брзо прегоревала.

Ту околност што Свон није патентирао свој изум спретно је искористио „чаробњак из Менло Парка" Едисон који је, захваљујући халабуци коју су око њега подигли новинари, успео да добије амерички патент на жаруљу – сијалицу са жарном угљеном нити. Патент је регистрован 4. новембра 1879. године и носи број 223898. А после само шест дана предузимљиви Едисон добио је и одговарајући британски патент.

Крај борбе

Као одговор на ово Свон је патентирао још неколико својих додатних појединости за сијалицу с угљеним влакном чиме је Едисону донео не мало тешкоћа у коришћењу усавршене сијалице у Енглеској, Француској и Немачкој. То је приморало америчког проналазача да, мада тешка срца, понуди споразум и ортаклук. Тако је 1882. настало заједничко предузеће „Едисвон електрик". Био је то крај конкурентске борбе.

Судбине двојице проналазача и ортака на силу биле су потпуно различите. Захваљујући, како смо већ казали, подршци коју му је америчка штампа стално пружала, Едисон је постајао све познатији и популарнији. Међутим, Своново име, мада га многи стручњаци и данас сматрају неупоредиво талентованијим, скоро је заборављено. И још само „загонетни Едисвон" подсећа на некадашњи углед и популарност овог енглеског проналазача.

К. В.

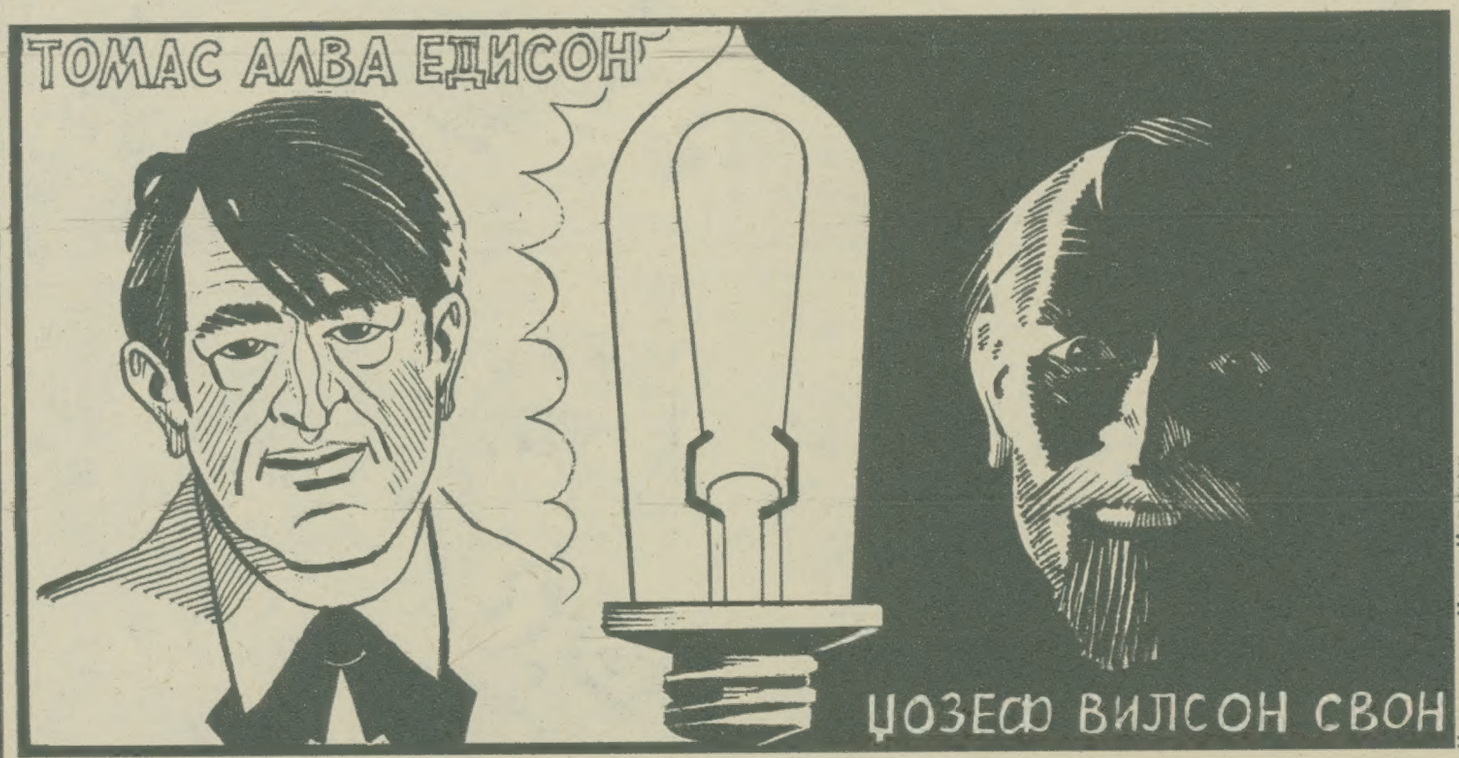

Илустровао: Ивица Кољанин

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

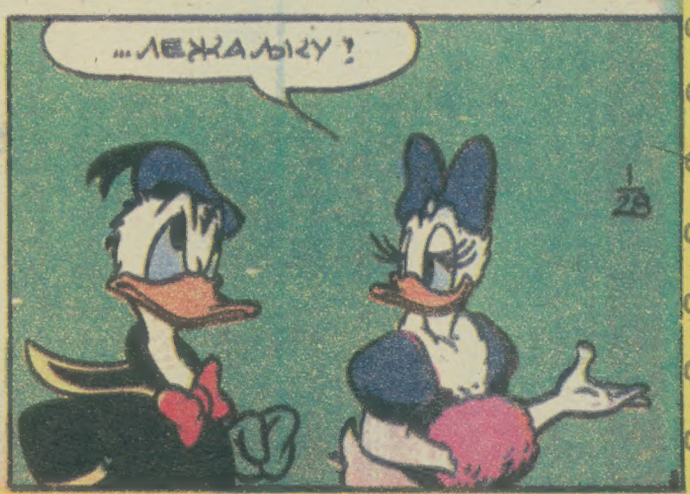

ПАКЛЕНЕ СТАЗЕ „ФОРМУЛЕ 1"

НЕ ДИШУ ДОК ВОЗЕ

Нагла убрзања и кочења, мотор који урла изнад главе, неподношљива врућина у кабини, трескање да ти очи искоче, плус стална опасност од несреће или излетања са стазе – није ни чудо што су возачи Гран-прија при крају трке на ивици несвести!

У незапаљивом комбинезону капуљачи возач се, као у каквом оклопу, купа у сопственом зноју.

Изобличено лице светског првака Нејвела Мансела сведочи о напорима које је издржао за време трке.

Видели сте то на ТВ екранима: изобличено лице, очи подливене крвљу, зној који се слива низ чело... Срећа која се види на лицу победника Гран-прија „формуле 1" не успева да сакрије патње којима је био изложен у току трке. Јер, ови момци који у својим болидима лете брзином од 300 километара на сат приближавају се границама људске издржљивости: снажна убрзања и кочења, паклене вибрације мотора, несносна врућина у кабини и непрекидна опасност од судара или излетања са стазе – то ретко ко може да издржи. Због свега побројаног возач после једног сата трке изгуби 70 одсто својих физичких способности!

Почетници плаћају да би патили

Звучи невероватно, али све донедавно није постојала ниједна озбиљнија научна анализа овог спорта. Тек 1988. група француских стручњака започела је широк програм истраживања. При том им је веома помогао један проналазак инжењера и лекара Института за биомедицину брзинских спортова, справа која се од тада експериментално користи у свим тркама за Гран-при.

Пуне четири године петнаестак возача издржало је праву бујицу тестова. Проверавало се све: мишићи, срце, крвни судови, вид, исхрана. Испитивања су открила и неке досад непознате повреде, као што је поремећај вида због јаких вибрација, а нека побољшања која су инжењери предложили а усвојила Међународна федерација аутоспортова (постављање косих и плитких ивичњака дуж стазе и насипање песка око

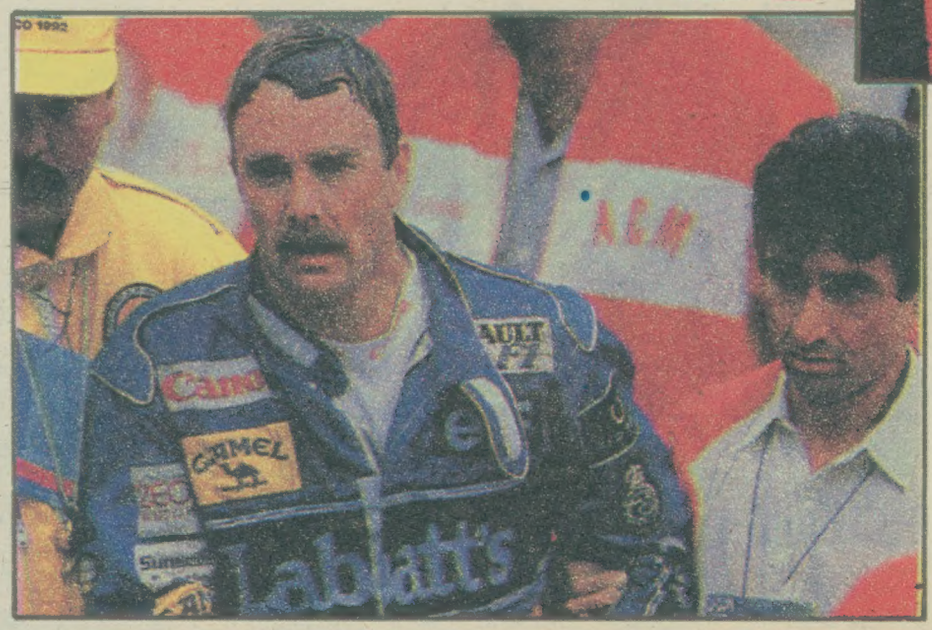

Кабина болида „формуле 1" врло слабо се ветри. У њој обично влада температура од 35°С а на Гран-прију Мексика попне се и до целих 60°С!

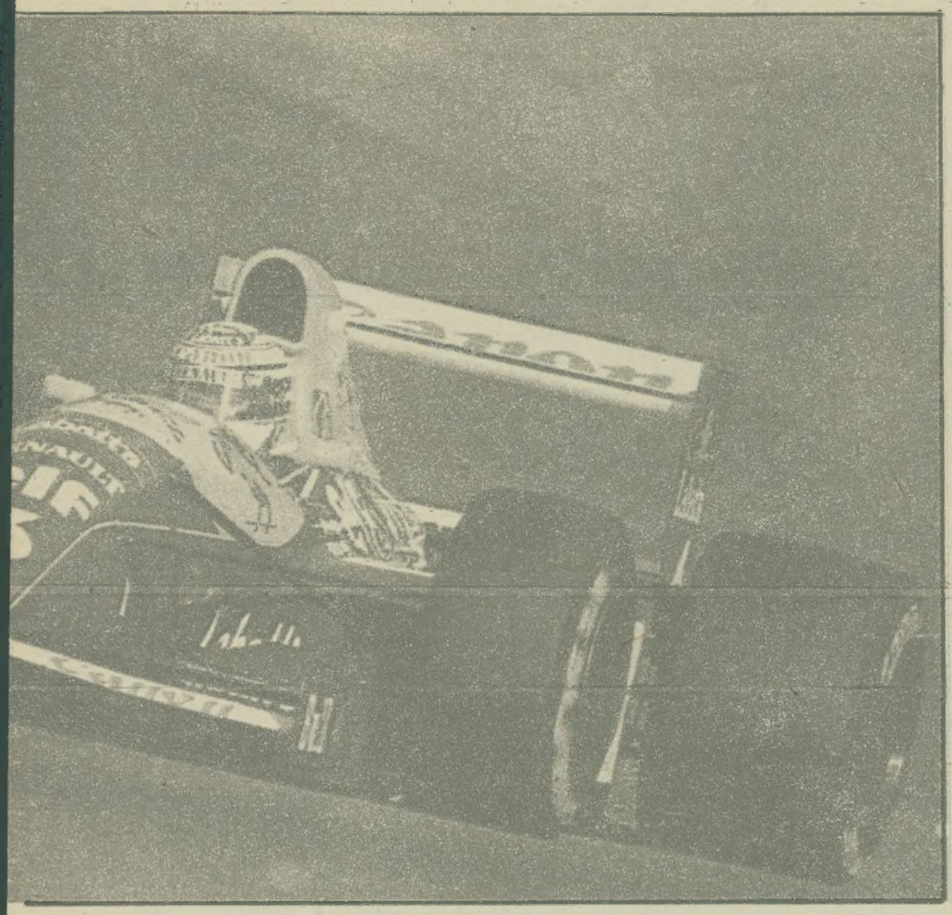

Док улеће у кривину брзином од 200 km/h, возач постаје четири пута тежи, мишићи на врату замарају се јер морају да се супротставе центрифугалној сили која би да им „ишчупа" и главу и руке...

При наглом кочењу крв јурне према ногама возача док ситни крвни судови остају жедни. Да би се то спречило, измишљене су специјалне панталоне са надуваним ваздухом.

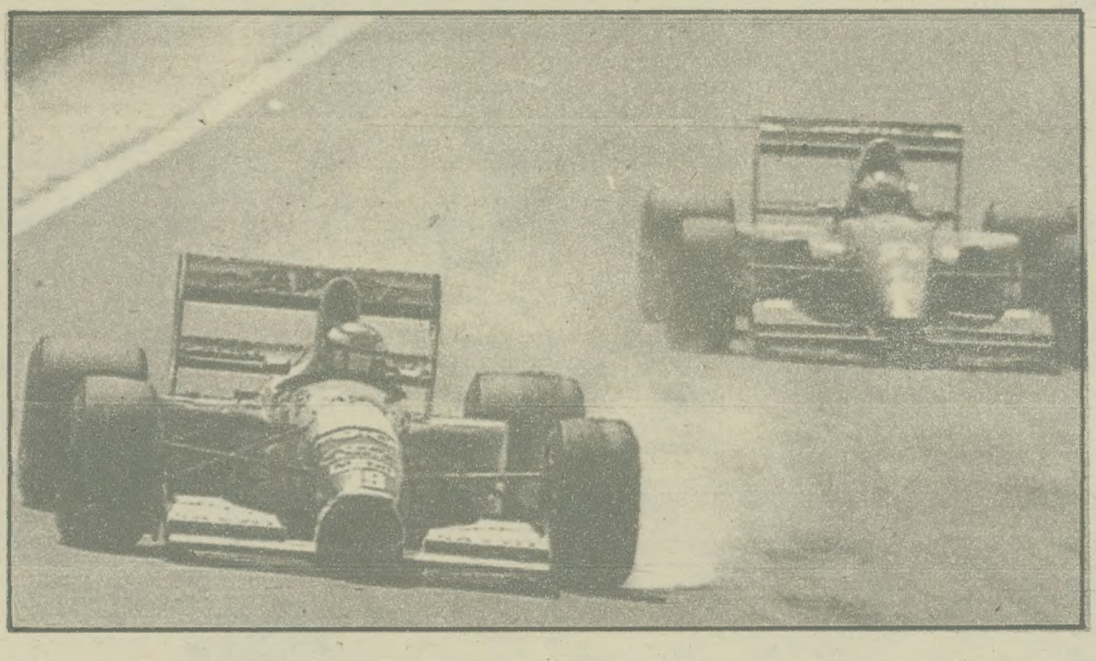

писте за случај излетања) умногоме су већ повећала сигурност возача. Последња несрећа на стази „формуле 1" у којој је возач погинуо догодила се пре десет година на Гран-пријуКанаде (страдао је Италијан Рикардо Палети), али је ипак „формула 1" остала изузетно тежак, ако не и најнапорнији међу спортовима. Међутим, опасност нема исту цену за све: док Ален Прост, Ајртон Сена или Нејџел Менсел заради за сезону и по петнаест милиона долара, почетници, да би ушли у било који тим и уопште сели у формулу, морају да плате из свог џепа!

Срце грува као лудо

Стрес је, можда, главни непријатељ возача „формуле 1", а погађа их због огромних физичких и психичких напрезања: високе награде на Гран-пријуу, притисак штампе и ТВ, публике, жеља да се победи или страх од пораза, стално присутна опасност као и тежак физички посао који возач обавља.

Управо због стреса и високе концентрације возач у току једног круга удахне само 4-5 пута: вози тако рећи не дишући! Кисеоник који потроши је минималан – тек 50 ml у минуту према 40 колико за исто време утроши човек који није помакао ни мали прст. Али, зато им срце удара дупле брже – 140 откуцаја у минуту према 70 колико је нормално. У случају опасности тај се број повећава на 180 у минуту, а ако возач излети са писте и на целих 200! Ово максимално убрзање срца изазива два пута веће лучење хормона адреналина који се баца на резерве гликогена, шећера који опет, служи као гориво мишићима и нервним ћелијама – зато они на крају трке подсећају на „исцеђене крпе", а сам возач је на ивици несвести.

Да би се повећале те важне залихе гликогена, стручњаци за исхрану препоручују намирнице састављене од скроба и разних врста шећера (угљених хидрата) које се споро прерађују и тако дуже време служе као исхрана ткиву: два сата пре трке возачи болида „формуле 1" обавезно смажу тањир шпагета или пиринча преливеног сосом.

За два сата смршају три килограма

Тесна кабина и непрекидно маневрисање у току вожње изазивају многе ситније повреде. Лактове, колена и табане возачи изубијају ударајући о унутрашњост кабине и зато неки носе и по десетак штитника од пластике. Трку често заврше крвавих руку упркос томе што носе рукавице с ојачивачима од карбонских влакана – горњу страну шаке посеку на ивице кабине, док су им дланови прекривени пликовима од стискања волана. Возачима могу да страдају и табани, неки чак добију и опекотине од силног притискања на педале. Па ипак, све су то ситнице у односу на остале муке које их сналазе на писти.

У кабини болида „формуле 1" температура је увек виша бар за 10°C од спољне и у просеку износи 35°C, а на Гран-пријуу Бразила попне се чак и до 60°C! Због изразито аеродинамичног облика кола, млазеви ваздуха пењу се уз

НАЈТЕЖЕ СТАЗЕ

Монако – Једина трка „формуле 1" (која се вози улицама града и баш зато „најстреснија": пролази кроз тунел, има много кривина, а сигурносни метални одбојници постављени су сувише близу.

Кјалами (Јужна Африка) – Једина трка која се одвија у правцу супротном од кретања казаљки на сату. Да би држали контролу, возачи у кривинама морају да нагињу главу улево, супротно од оног на шта су навикли.

Естрил (Португал) – Изразито брежуљкаста стаза која трцкањем ломи возаче и оштећује им кичму.

Мексико – Овде се Гран-при одржава на висини од 2277 метара, па возачи често имају муке с дисањем због разређеног ваздуха, односно смањења кисеоника.

хаубу и струје изнад главе возача тако да се кабина уопште не проветрава. И топлота која стиже из мотора као и она од трења широких гума о стазу директно се преко каросерије преноси до возача. Овај „ефекат стаклене баште" изазива код њега врло тешку „врућицу" (и до 40°C) која му смањује оштрину вида. Поред тога, висока температура шири крвне судове због чега возач осећа тежину у ногама.

Као да све то није доста, ту су још и комбинезон од незапаљивог материјала и капуљача који, као прави оклоп, спречавају испаравање зноја. У току једне трке возач изгуби до четири литра зноја, а тежина му се смањи за три килограма!

Заједно са знојем губе се и многи минерали без којих организам не може: натријум, калијум, магнезијум, гвожђе, бакар, цинк, али исто тако и сви олигоелементи. Да би се то избегло, стручњаци за исхрану смућкали су драгоцену течност која се састоји од фруктозе, витамина B и D и глукозе. Она се сипа у незапаљиву чутурицу од једног литра и окачи о врат испод комбинезона тако да возач може да се окрепи кад зажели, уз помоћ цевчице која води од пљоснатог термоса до његових уста.

Седам тона терета на раменима

Због тога што непрекидно убрзава и кочи, а и пролази кроз кривине великом брзином, возач се излаже великом терету силе гравитације. Укупан притисак који издржи током једне трке износи седам тона, а на Гран-прију Монака, због густих кривина, чак и 8-10 тона. Док савлађује кривину при брзини од 200 km/h возач трпи силу од 4G или, једноставније речено, његово тело тада тежи четири пута више од реалне масе. Ни при кочењу није много боље. Захваљујући кочницама од карбонских влакана које омогућавају да се за мање од сто метара са 320 km/h прикочи на 80 km/h, возач подноси терет од 3G током 5-6 секунди.

Ипак, најгоре је кад је стаза брежуљкаста. Ударци о неравнине на писти које се преносе на возача под пуном брзином пењу се на 15-20 G у једној стотинки секунде! У шездесетом кругу, колико просечно траје један гран-при, долази до „замора материјала", као код боксера који је већ примио велики број ударача, вожња више није онако квалитетна, а могућност несреће расте. Да би задржао главу у усправном положају и видео куда вози, возач мора да напреже вратне мишиће јер кривина буквално тежи да му „откине" главу. Да би се одупро сили гравитације, мишићи врата и главе се грче и замарају, возач осећа бол у врату, а може чак доћи и до пуцања мишићних влакана. Под притиском од 4G глава и кацига стварно теже више од 30 килограма! Осим тога, за време кочења гравитација притискује крв према ногама возача, крвни судови у листовима се шире док они ситнији на периферији остају жедни.

Да би колико-толико ублажили утицај гравитације, биохемичари су израдили неку врсту протезе која учвршћује ослабљене мишиће врата и рамена, а за ноге сашили антигравитационе панталоне које раде на истом принципу као комбинезон код пилота авиона-ловца: надуван ваздух ствара контрапритисак који смањује прилив крви у ноге.

Кад мрежњача задрхти

Болиди „формуле 1" имају тако круту шасију да код њих огибљење (вешање) тако рећи и не постоји. То значи да се вибрације које производи мотор или трење гума о неравнине на стазе не амортизују већ се право преносе на возача. Ове вибрације могу достићи фреквенцу и до 200 херца (200 осцилација), а да ствар буде још гора, при том сваки орган у телу игра улогу резонатора тако да се ефекат ових импулса многоструко увећава. Фреквенце ниже од 20 Hz изазивају сметње на кичми, бол у крстима, а неке изузетно грбаве писте хоће да оштете и ситне кости у бази кичменог стуба. При 80-90 Hz мрежњача у оку почиње да вибрира због чега слика постаје неоштра. У последњим круговима трке возач често не може да прочита бројке на табли које му показују пролазно време. Од 150 Hz навише снага мишића значајно опада. Умор је толики да возач једва управља аутомобилом.

Француски хемичари успели су недавно да добију потпуно нову еластичну материју на бази каучука и зрна силицијума коју су назвали Катан. Исечен у облику круга дебљине 1,8 центиметара катан се поставља испод седишта возача и захваљујући њему кабина се тресе али седиште не! Исто је урађено и са ногама: катан уграђен у ђонове ципела упија вибрације а уз то има и додатни квалитет – ципела никад не склизне са педале!

В. Милићевић

ОД ШАМПАЊЦА ДО ТЕЛЕТА

На недавно одржаном сајму аутомобила у Паризу нису приказани само најновији модели него и читав низ ситница које су се показале као неопходни или привлачни детаљи који дижу цену. Почасно место међу њима имали су упаљачи упркос чињеници да се у колима све мање пуши и да чак 85 одсто уграђених упаљача остаје неупотребљено. Тако је чувени „Рено" свој нови луксузни модел „сафран" опремио не једним него са два упаљача, али га је у томе надмашио „Ролс-Ројс" са три! Како то објаснити? Ствар је у томе што потенцијални купац није спреман да плати повисоку цену ако за њу не може да добије чак ни упаљач. То што, рецимо, не пуши нимало не смета.

Као пожељним, чак и обавезним додатком показали су се и фрижидери. Негде због тога што су заиста потребни, а негде и због престижа. У ове последње убраја се „мерцедес", чији фрижидер има тек толико места да стану две боце шампањца и посуда с ледом. Сасвим је друга ствар са камионима, посебно шлеперима, које користе продавци млечних производа – њима заиста требају велики фрижидери. Хладњаци су потребни и у возилима намењеним хуманитарним организацијама, као што су Лекари без граница, превоз лекова, серума, вакцина и других материјала који морају да се чувају на одређеним температурама. Фрижидери су неопходни и у возилима која превозе крв за трансфузију, али и одгајивачима стоке: како би иначе сачували и на одређено место пренели сперму расплодних грла?

ЗАБОРАВНА АМБАСАДА!

Недалеко од Кержина, у североисточној Пољској, налази се некадашњи генералштаб Адолфа Хитлера, познатији као Вучја јама, који ће по одлуци власти постати туристички центар. Централно место у њему имаће музеј посвећен грофу Клаусу фон Штауфенбергу, пуковнику, који је организовао неуспели атентат на фирера. Тиме ће, како верују Пољаци, бити исправљена неправда према човеку баченом у историјски заборав. Наиме, велики број њихових сународника никада није чуо за грофа који је управо у Пољској 20. јула 1944. покушао да свет ослободи нацистичког вође и, не успевши у томе, био осуђен на смрт и стрељан.

Први корак ка исправљању неправде учињене делу пуковника Фон Штауфенберга било је постављање спомен-плоче у његову част. На свечаност одржану 20. јула ове године позвани су и његови синови од којих је један генерал Бундесвера а други посланик у Европском парламенту. Том приликом немачка амбасада је наручила пријем који је коштао више од 5.000 долара, а који ни до краја октобра није био плаћен. Да ли је у питању пуки немар или сасвим друго, Пољаци нису баш начисто.

Илустровао: Зоран Петканић – Петкo

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

©1982 by King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ЕНГЛЕСКА БРЗА КРИЛА

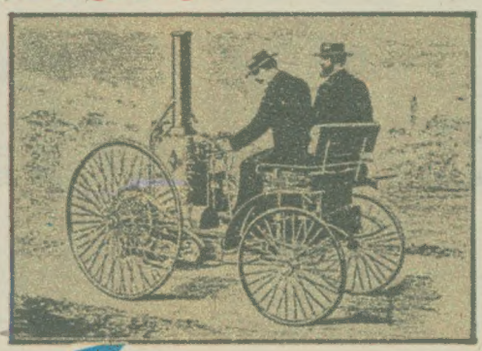

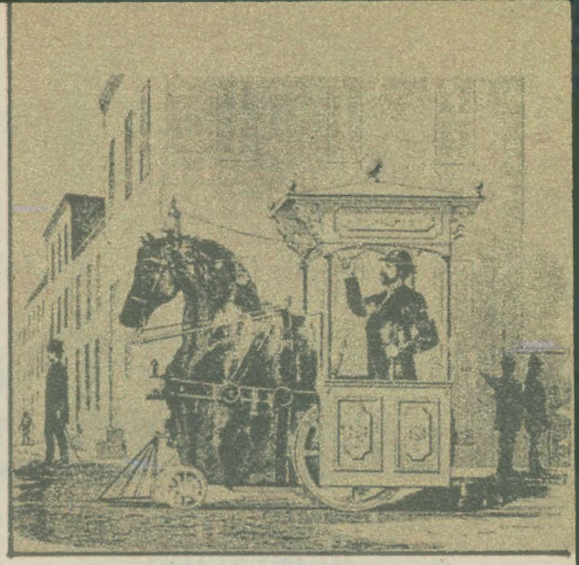

Машта проналазача с краја прошлог века више је него често тражила своје изворе у природи. Тајне кретања, летења и пливања ови, назовимо их тако – научници, сматрали су већ решеним код створења која су летела или пливала, само је требало придодати таква својства човеку. По томе су се ти занесењаци приближили ренесансним генијима или можда научницима 20. века који неретко многа решења налазе у природним системима

Господин С. Р. Метјусон из Калифорније имао је једну невољу. Схватио је сасвим правилно, да трамвај уместо да га вуче коњ, може да иде на парни погон. Наметнула су се, међутим, још два питања: прво, што је парна машина из 1876. била ординарна шклопоција која је правила ужасну буку и, друго, што би се коњи који су учествовали у саобраћају препадали од те буке.

Решење је нађено у античкој мудрости – ако не можеш да их победиш придружи им се. Тако је створено оно што би Индијанци назвали „прави гвоздени коњ". У модел поносне коњске бисте уграђена је парна машина, а да би се избегли бучни парни вентили и чврста горива, као енергетски извор усвојен је плин. Овако направљен гвоздени коњ постизао је брзину од 12 километара на сат и имао линију кочења од 6 метара. Господин Метјусон је до краја живота веровао да је надмурдио калифорнијске коње...

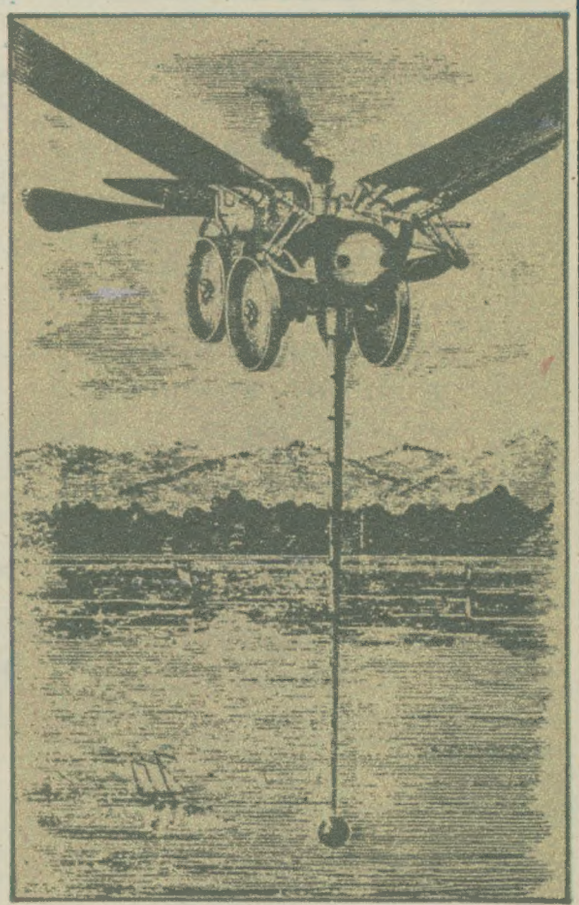

Човек није птица, али то није разлог да не користи птице – тако је вероватно, размишљао један иноватор који је 30. августа 1865. године послао писмо једном специјализованом часопису у Балтимору. Ево писма:

„Поштована господо,

У последње време објавили сте много чланака на тему ваздушних машина са надом да ће се нека од њих реализовати. Већ годинама имам идеју, али је никада нисам испробао. Она произилази из тога да животиње стоје човеку на располагању са свом својом снагом. Има и птица које су јаке, као на пример јастреб. Ако рачунамо да један јастреб може да подигне јагње од 10 килограма, значи да је потребно десет јастребова да би подигли одраслог човека и затим га носили кроз ваздух. На слици коју прилажем види се како ови јастребови причвршћени за прстен од шупљих цеви носе кавез у коме је смештен човек. Тако је остварена природна летећа машина. Зар ово не би био једноставан и јефтин начин ваздушног превоза..."

Остаје тајна шта би се десило ако би јастребови, док носе човека, угледали поменуто јагње? Да ли би сваки пашњак постао аеродром за принудно и неудобно слетање?

Инжењер Џозеф Кауфман из Глазгова, у Енглеској, вероватно је до краја живота размишљао како да поправи грешке на својој летелици тежој од ваздуха коју је покретала парна машина. Распон крила овог авиона био је 21 метар, на чему би му позавидели многи данашњи ваздухопловци. При узлетању ова крила су морала да направе 120 замаха у минуту, не би ли подигла мотор од 3.000 килограма, неколико путника, гориво за десет сати лета и баласт у виду ђулета од 40 килограма. Иако је 1869. године манометар био позната справа, чини се да га господин Кауфман или није користио или није знао како да га користи јер се током лета притисак паре отео контроли, па су се крила пребрзо покретала оштетивши парни авион, изгледа, неповратно...

ИЗ ДНЕВНИКА КОМАНДАНТА ПОДМОРНИЦЕ „U-47"

„РОЈАЛ ОК" ВИШЕ НИЈЕ ОК!

Немачки напад на најчувенију британску поморску базу Скапа Фло изведен је муњевито. Слава је, тада, припала поручнику Прину. Много касније се сазнало за улогу дружељубивог човека из Криквола

План је припреман дуго и темељито. И у највећој тајности, разуме се. На челу целе акције био је командант Ратне морнарице Трећег рајха адмирал Дениц. Нимало чудно јер је циљ био и те како значајан: напад на Скапа Фло, чувену поморску базу британске Отаџбинске флоте.

Био је почетак октобра 1939, почетак великог светског сукоба, време кад је Хитлер веровао да ће изненадним и муњевитим ударима нанети одлучујуће поразе противницима. А Велика Британија је, ван сваке сумње, била најозбиљнији непријатељ, превасходно на мору. Отуд је и предвиђени удар на Скапа Фло значио више од обичне војне победе.

Смештена наврх главе британског копна, међу групом разбацаног Оркнејског острвља, база Скапа Фло је својим положајем обезбеђивала контролу најосетљивијих праваца на путу из Северног мора према северном Атлантику. Стара ваљда колико и сама енглеска флота, ова база је била понос „Империје у којој сунце никада не залази" и била изузетно обезбеђена. Тако су бар мислили Енглези.

Да би успех био потпун, адмирал Дениц је одлучио да акцију води најбољи од најбољих: поручник бојног брода Прин, командант подморнице „U-47".

Већ 12. октобра 1939. Прин се са својом подморницом налазио источно од Шетландских острва. Шта се и како даље збивало сведочи подморнички дневник сачуван у архивама Абвера.

12. октобар 1939.

Ветар југоисточни; облачно. У току дана у подводном стању изван Оркнеја. Навече изронио и пришао обали да бих одредио тачну позицију брода. Од 22 до 22.30 Енглези су били тако љубазни да су упалили обална светла. То ми је омогућило да одредим тачну позицију.

13. октобар 1939.

У 4.37 заронио на 90 метара дубине и легао. Одмор за посаду. У 16 сати опште устајање. После ужине, почев од 17 сати, припрема за напад на Скапа Фло. Два торпеда достављена у положај за пуњење испред цеви 1 и 2. Изнет је експлозив за случај да подморница треба да се потопи.

Морал код посаде сјајан. Изронио у 19.15. После топле вечере за целу посаду узет курс на Холм Сунд. Све се

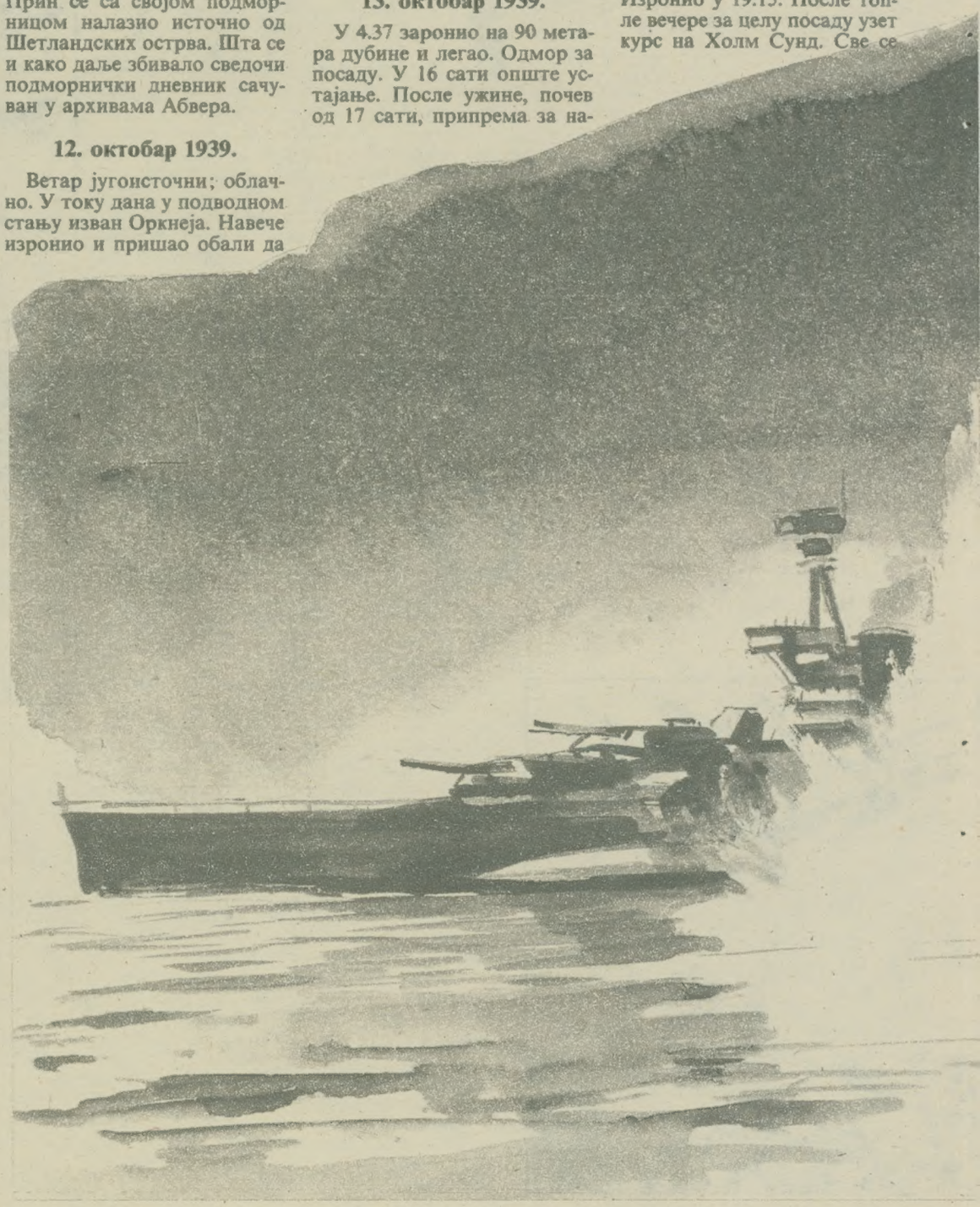

Илустровао Бранислав Јовановић

одвија по плану до 23.07, када сам принуђен да зароним због појаве једног трговачког брода. Не могу да распознам брод ни на једном ни на другом перископу и поред врло светле ноћи и јаких светлости.

У 23.31 поново изронио и ушао у Холм Сунд. Следим плиму. Код ближег прилаза јасно се види потопљен брод. Испрва мислим да сам већ у Кирк Сунду, те се припремам за напад. Али, навигатор извештава да су припреме преурањене, док ја у исто време опажам своју грешку јер у овом положају лежи само један потопљен брод. Опасност је избегнута наглом променом курса улево. Неколико минута касније јасно се види Кирк Сунд. Призор је сабласан. На копну је све тамно, на небу светлуцају звезде тако да је залив, оивичен високим брдима, директно осветљен одозго. Блок-бродови леже у тесnацу, сабласно као куглице у позоришту.

Сада добијам награду зато што сам раније проучио карту јер се пробијање извршава невероватном брзином. У међувремену сам одлучио да пређем блок-бродова на северној страни. У курсу 270° пролазим на неколико метара од двојарболног шкунера који лежи у смеру 315. У следећем минуту подморница је због струје скренула удесно. Истог тренутка опазио сам прамчано 45° коноп северног блок-брода. Наредио сам: „Лева машина – стој! Десна полагано напред! Кормило сасвим налево!" Подморница је лагано додирнула дно. Крма дотиче челични коноп. Затим се подморница ослобађа, скреће налево и напорним брзим маневрисањем поново се враћа у курс.

Ми смо у Скапа Флоу.

14. октобар 1939.

0.27. Непријатно је светло. Цео залив је осветљен. Пловим даље. Препознајем обалну стражу којој ће се кроз неколико минута подморница поставити као циљ. У том случају биће све изгубљено.

Јужно од Кава не види се ниједан брод иако је видљивост веома добра. Отуда одлука:

0.55. Јужно од Кава нема бродова. Пре него што се стави све на коцку, треба узети у обзир мере опрезности. Окрећем лево. Напредујем према северу уз обалу. Тамо леже на сидришту два бојна брода, а још даље уз обалу разарачи. Крстарице се не виде. Зато, напад на велике бродове. Удаљеност 3.000 метара. Процењена дубина 7,5 m. Пали!

1.16. Један торпедо усмерен на северни брод, два на јужни. После 3,5 минута торпедо експлодирао на северном броду. Од друга два торпеда није се видело ништа.

1.21. Торпедо избачен са крме. На прамцу напуњене две торпедне цеви. Три торпеда са прамца. После три напета минута долази до детонације на ближем броду. Тамо је тешка експлозија, права грмљавина и тутњава. Онда стубови воде праћени стубовима ватре. Комади гвожђа лете кроз ваздух, а на копну, на удаљености од око 200 метара од мене, путем тутње аутомобили. Један бојни брод је потопљен, а други оштећен, док су друга три торпеда промашила. Све су торпедне цеви празне. Одлучио сам да се повучем јер са својим перископима не могу да извршим ноћне торпедне нападе у зароњеном стању.

... Морам претпоставити да ме је опазио шофер који је зауставио кола насупрот нама, затим окренуо и одјурио пуном брзином према Скапа Флоу. Не могу да идем према северу јер тамо леже добро скривени разарачи које смо раније опазили.

1.28. Повлачимо се обема машинама...

6.30. Заронили смо. Пламени одсјаји у Скапа Флоу виде се још дуго. Вероватно они још бацају дубинске бомбе.

15. октобар 1939.

6.00. Заронио и легао на 72 метра. Око хиљаду метара од нас бацане су с времена на време дубинске бомбе. Набројали смо тачно 32. Лежимо тако зароњени до мрака.

17. октобар 1939.

4.04. Прошао канал. од 4.04 до 4.47 ловио ескортни брод 808. Дао сигнал за распознавање, а нисам примио никакав одговор. Ова будала уопште није одговарала док није употребљен рефлектор на даљини од 500 до 600 метара. Са таквим заштитним бродом могао би се догодити какав инцидент и у нашим водама.

11.00. Упловио у луку Вилхелмшафен III.

11.40. Вез брзо завршен.

15.30. Посада одлетела за Кил и Берлин...

Немачки радио и штампа данима су славили поручника Прина, човека који је потопио бојни брод „Ројал

ОК" на сидришту, у дотад непробојном Скапа Флоу. Цвеће, банкети, одликовања.

Један други човек, ништа мање заслужан за немачку победу у Скапа Флоу, остао је по страни. Његово име знало је само неколико одабраних – капетан Алфред Веринг.

Шпијунски живот Алфреда Веринга започео је 1923, после неуспелог Хитлеровог пуча у Минхену. Некадашњи поморски официр, учесник чувене битке код Јитланда из Првог светског рата, отишао је у Швајцарску и тамо врло брзо научио часовничарски занат. А онда је, са швајцарским пасошем и новим именом – Алберт Ортел – стигао у Киркволл на Оркнејским острвима, недалеко од базе Скапа Флоу, где је отворио часовничарску радњу.

Мештани су сасвим искрено заволели доброг мајстора и дружељубивог човека, увек са бомбонама у џепу за децу из комшилука. Чували су му радњу сваке године кад је путовао у Швајцарску да обиђе бројне рођаке – агенте Абвера. Хвалили су његову бригу за остарелог оца тамо у Швајцарској коме је писао сваког месеца. Вољени тата имао је сасвим познато име – Канарис, шеф немачке војне обавештајне службе (Абвер).

Скромни сајџија је 1932. без проблема добио енглеско држављанство, а кад је избио рат био је међу првима који су купили обвезнице за Националну одбрану.

Једног поподнева, првих дана октобра 1939, Алберт Ортел је затворио радњу а у кући отворио вешто скривен ормар и извукао радио-станицу, последњу реч технике. Припреме за напад на Скапа Фло су почеле.

Неколико дана касније поручник Прин, командант подморнице „U-47", кроз перископ је угледао уговорени светлосни сигнал: један дуги, два кратка, један дуги. Подморница је изронила, са ње је спуштен мали пластични чамац и Алфред Веринг алијас Алберт Ортел после много година симболично је ступио на немачко тле. Са све скицама и картама најбоље бранъене британске поморске базе.

Подморница „U-47" безбедно је ушла и изишла из Скапа Флоа. Канарисов „син", уз родитељски савет, отишао је на други занат. Енглези су прекасно сазнали за доброг мајстора и дружељубивог човека из Киркволла.

П. Милатовић

Магична моћ ЛИЧНОГ имена

ДОБРОГ ЗОВИ

Надевање имена је важан магијско-религијски чин. Лично име је трајна ознака по којој се једно лице разликује од другог. Код свих народа оно се сматра важним, суштинским делом личности

Када добије лично име, дете се тада признаје за личност која се разликује од других, а истовремено се тиме уводи у друштвену заједницу. Тек стицањем имена оно постаје признати члан друштва.

Све док је некрштено, код Срба, дете зову именом које му је дао поп или га зову надимком, на пример, Ђоре, Турче, Шилеже (мушко) или Булче, Циганчица (женско). Ова привремена имена задржавају се све до крштења када дете добија право и трајно име.

Дете може да добије име по дану у који се родило (Недељко, Ђорђе, Спасоје), или деди, односно баби.

Име је веома често магијски вид заштите новорођеног детета од опасних и злих сила. Извесна имена, која се дају када се роди дете неколе коме умиру деца, самим својим значењем требало би да учине да стане даље умирање. Таква имена су: Станко, Стојан, Станиша, Станац, Станислав... Да би дете преживело, да му не науде опаке силе и да га оставе живог, дају се имена: Живко, Живадин, Живорад, Живојин... А како би дете било здраво, даје му се име Здравко, Здравиша или Здравац. Друга „јака" имена, попут штита одбијају својом снагом свако зло, урок и болест. Таква су, на пример, имена: Гвозден, Златко, Камен или Бранивој.

Чувај се Жарка и Огњена

Посебну, по много чему особену и чудну групу заштитних имена чине ружна, мрска, гадна имена, као што су: Грдан, Гадић, Гнусан, Грубаш, Гад... На први поглед може нам се учинити да су родитељи који својој деци могу дати таква имена, у најбољем случају, врло чудни људи. У чему је онда тајна? Управо из љубави према детету и због бриге да му не науде вештице, бабице, караконџуле, уроци и друга зла бића и невидљиве силе, које нападају баш оно што је мило, лепо и драго, родитељи му дају ружно име, сигурни да га нечисте силе, тако „грдног" и „неваљалог", неће ни погледати. У мрска имена спадају и турска имена које Срби надевају својој деци с намером да их тако спасу од демонских сила и бића. Отуд у Црној Гори, међу православнима, има и оваквих чудних имена и презимена: Мустафа Вуксановић или Мурат Вуковић. И овде је у питању исто лукавство, односно жеља родитеља да обману опасна демонска бића и тако спасу дете. Како каже наш познати етнолог Сима Тројановић: „Сви Срби сматрају Турке за

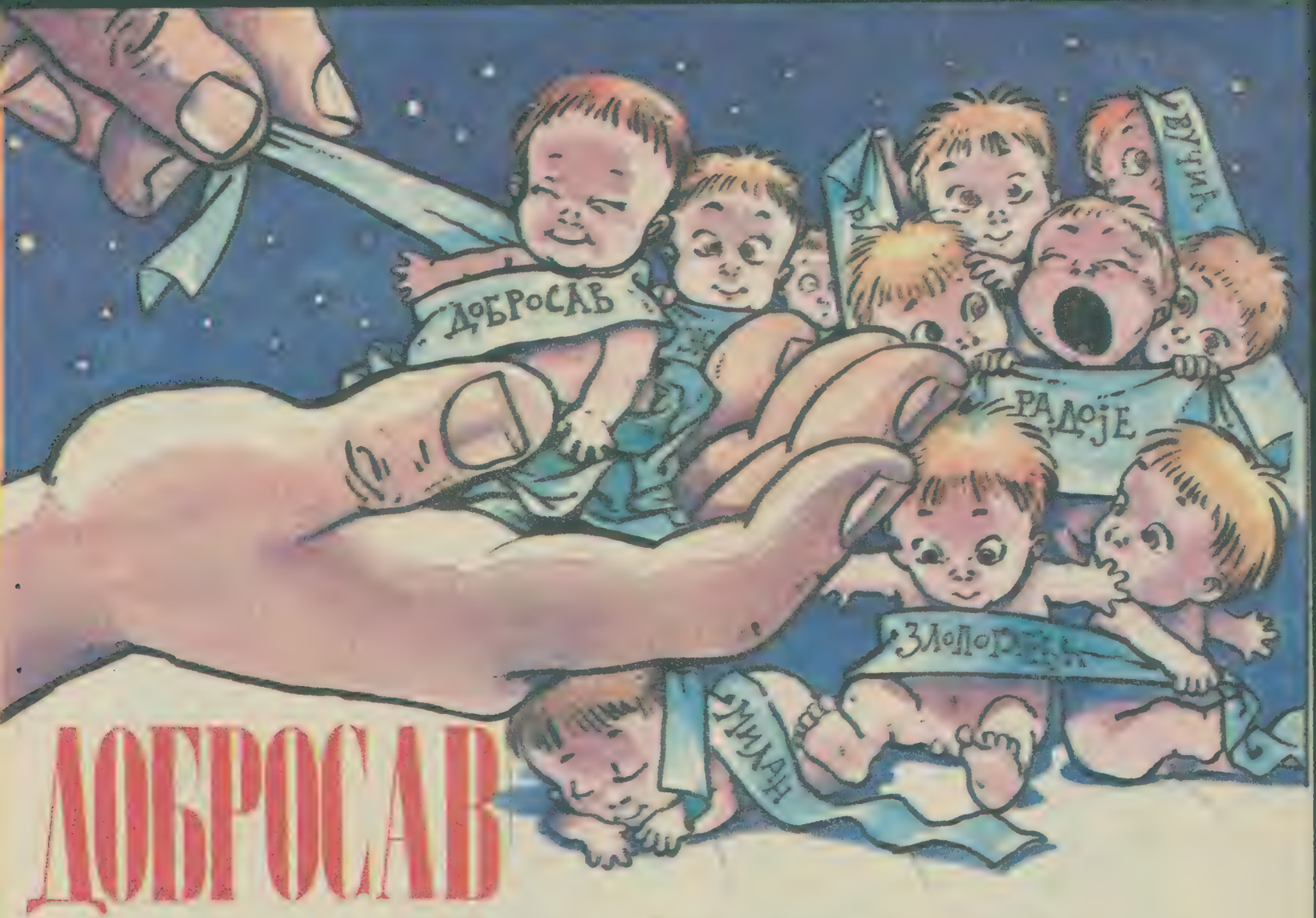

ДОБРОСАВ

нечисте, зато и ђаволи неће њима као својима ништа да науде..."

Нека имена су добра заштита зато што су опасна, застрашујућа, рецимо: Огњен, Пламета, Жарко (демони се плаше ватре), затим Светолик, Светлан, Светозар (ноћна бића се боје светлости), као и имена Вран, Вранчо, Мркша, Страхиња, Небојша, Злопоглеђа, Срба, дакле, она која опомињу демоне да се не шале са страшним и опасним носиоцима ових имена. У „страшна" имена спада и Вук, као и бројна властита имена из њега изведена (Вукдраг, Вујаш, Вујо, Вујадин, Вукман, Вуксан, Вучета, Вучина и друга). Познато је да је Вук Караџић, рођен иначе после петоро деце која су умирала, добио застрашујуће име Вук које је од нејаког детета требало да уплаши и одагна демоне. Ономе ко носи ово име не могу, веровало се, наудити ни уроци, ни вештице, нити било која нечиста сила а он је здрав, снажан и опасан као вук.

Име као благослов

Осим ове велике групе заштитних, каква су „јака", „мрска" и „опасна" имена, у Срба постоје и имена која су благослов. Наиме, многа српска властита имена постала су од глагола или придева којима се изражава жеља родитеља да им дете буде добро, напредно, јако, здраво, славно, весело, срећно, успешно, лепо, душевно... Само у познатој „Дечанској хрисовуљи" забележено је ни мање ни више него 48 личних имена изведених од придевске основе речи добар! Од ових лепих и древних српских имена, многа су данас заборављена, рецимо: Добробуд, Доброгост, Доброхвал, Добретко, али су се задржала таква као што су: Добрица, Добривоје, Добросав, Добрило, Добрија...

У нашем народу веома су честа имена одмиља. Многа од њих изведена су од придева мило, односно основе мил и данас су веома распрострањена – Милан, Милена, Миленко, Миљана, Милован, Милојица, Милисав, Милош, Милота...

Велики број, како мушких тако и женских, имена у нашем народу настао је од придева драг: Драгован, Драгослав, Драгољуб, Драгана, Драгослава, Драгиша, Драгомир, Драган, Драги, Драга, Драгиња...

Да би им деца била весела, срећна и радосна, родитељи су им надевали имена: Веселин, Весељко, Сретен, Срећко, Срета, Радован, Радоје, Радојица, Радојка, Радоста... У имена благослове спадају и имена: Благоје, Благован, Блажо и Блаженка. Како би дете добро напредовало и расло даје му се име Растислав или Растко, да би било мудро, паметно, даје му се име Видра, а да би било душевно – Душан, Душица, Душанка.

Ни мајка не зна

Многа српска женска имена потичу од биља, цвећа и плодова воћа: Биљана, Цвета, Невенка, Ружа, Споменка, Дуња, Јагода, Вишња... И овим именима родитељи желе да им кћерка буде лепа, нежна и миришљава.

Право крштено име се и у нашем народу, као и у многим другим, крије, нарочито од непознатих људи. Некада чак и рођена мајка целог живота не сазна како јој се дете стварно зове. Овај обичај почива на уверењу да онај ко зна име неке особе има власт над њом, па може то и да злоупотреби. Зато жене када се распитују за здравље мушког детета макар какво му име било, кажу: – Како ти је Живко?, бележи Вук. Због страха од урока и злих бића и људи, детету се крштено име обично замењује другим, новим. А надимак доцније сасвим потисне право име, па нико, чак ни најближи сродници и пријатељи, не знају какво је право име те особе. Вук је добро запазио да се ова имена дају из магијских разлога, да би се дете заштитило. Тако је Тома Перишић, као дете добио надимак Вучић и он му је остао за цео живот.

Жарко Требјешанин

Београдски психолог др Жарко Требјешанин проучавао је магијске обреде, веровања и обичаје српског народа. Резултате истраживања објавио је у докторској дисертацији „Схватање детета и развој личности у традицијској култури Срба"

Илустровао: Добросав Боб Живковић

САМО ДА ТАТА НЕ САЗНА

Дерен Мекекерн није желео да се помири с чињеницом да ће остати инвалид. Решио је да се не преда упркос раздаљини и времену које се уротило против њега

Захваљујући Дереновој присебности и великој упорности, лева шака опет је „као нова" – лекари су успели да му оживе и палац и кажипрст леве руке.

Само да исечем још ову даску и журим кући, мислио је Дерен Мекекерн. Родитељима нећу ни рећи да сам био у радионици. После дедине смрти седамнаестогодишњи Дерен имао је обичај да кришом оде до његове столарске радионице и сам нешто мајсторише. Отац му је бранио да користи столарски алат. Дерен је, плашио се, неискусан и лако може да се повреди.

Другог марта ове године, био је понедељак, Дерен је уместо у школу отишао у радионицу. Родитељи су му били на послу и нису ни слутили где им је син. А он је желео да их изненади. Правио је полицу за дневну собу. То је требало да буде поклон мајци и оцу за њихов јубилеј – двадесетогодишњицу брака.

Пошто је Дерен одличан ђак, професори су му дозволили да тога дана изостане са наставе. Поштено им је рекао разлог. Чим је ушао у радионицу, бацио се на посао. Био је у журби и пажња му је попустила. Кружна електрична тестера одсекла му је палац и кажипрст.

Дереново путешествије

Дерен Мекекерн замало се није срушио од ужаса. Крв је липтала на све стране. Стајао је тако неколико тренутака ни сам не верујући у оно што му се догодило. Сад ће отац да га грди. Толико пута му је поновио да столарски алат није за игру.

Кад се мало повратио, почео је да размишља шта да уради. Погледао је на сат. Било је тачно дванаест – подне.

Не желим да останем инвалид, Дерен је готово поскочио од беса. Био је љут на самог себе. Кад сам већ био толико несмотрен да се осакатим, мислио је, сад је најважније да се не предам.

Увио је шаку марамицом, узео одсечене делове прстију, сео на бицикл и најпре отишао до куће да узме новац. Са родитељима и млађом сестром Дерен иначе живи на истоку Канаде, на Острву Принца Едварда.

У локалној болници лекари и медицинске сестре сјатили су се око несрећног седамнаестогодишњака. Нису могли много да му помогну јер на острву не ради ниједан микрохирург који би Дерену могао да „пришије" прсте.

Зауставили су му крварење, одсечене прсте стерилисали и ставили у кутију с ледом. Обавестили су екипу лекара у Викторија болници у Халифаксу каквог им пацијента шаљу. Али, у пометњи су заборавили да питају где тачно станује и који му је број телефона како би обавестили његове родитеље.

Плашећи се родитељског гнева, Дерен није смео ни да их позове и каже им шта му се догодило. Решио је да на пут крене сам.

ВОЛТ, ВАШ ЗЕМЉАК

Да би умирио Французе који никако не могу да се помире с „новом американизацијом живота" у облику забавног парка Дизниленда, недавно отвореног у близини Париза, представник Дизнијеве компаније саопштио је да немају разлога да се љуте јер је Дизни пореклом Француз. Преци су му се звали Д'изни! ■

ОБЈЕКТИВАН ПОГЛЕД

Тешила мајка енглеског студента, члана посаде чамца у веслачкој регати Оксфорд – Кембриц, који је изгубио трку:

– Не буди тужан, сине. Мислим да си био диван. Веслао си брже од свих у твом чамцу. ■

РАВНОПРАВНОСТ ЗА ВОЛАНОМ

Жене изабране у Европски парламент недавно су одлучно изјавиле да је куцнуо последњи час да се лепшем полу коначно призна равноправност и то тако што ће моћи да се запосле у возном парку Парламента! У писму упућеном председнику Егону Клепшу наводе да је добро познато да жене могу да возе такси, камион, да управљају бродовима и авионима, па не виде због чега не би могле да седну и за волан службених кола Европског парламента. На крају писма додају да је од 518 чланова Парламента 103 женског рода и да би био ред да сличан однос влада и међу возачима. ■

Илустровао: Петар Радичевић

Био је то тек почетак Деренове авантуре. Поред тешке повреде тек му је предстојала борба с великим раздаљинама и временом које је радило против њега. Требало је најпре стићи до аеродрома.

Први лет за Халифакс био је тек у четири сата после подне. Седео је на аеродрому и чврсто држао кутију. Посматрајући људе који су се мували око њега, трудио се да не мисли на оно што га је снашло. Само да не паднем у несвест, мислио је.

Пацијент или преступник?

Кад су Мјуријел и Тима Мекекерна, Деренове родитеље, позвали лекари из болнице, који су коначно сазнали њихов број телефона и обавестили их какву драму преживљава њихов син, обоје су одјурили на аеродром. Стигли су касно. Дерен је већ био у авиону за Халифакс, у Новој Шкотској. Није им преостало друго него да сачекају следећи лет.

Дерен је стигао у Халифакс око пола шест после подне. Ни то није био крај његовом путешествију. Са аеродрома је требало стићи до Викторија болнице.

Пошто више није имао пара, сео је у градски аутобус који, развозећи путнике, прави велики круг по целом граду. Дерен се до болнице возио више од 40 минута. Био је на ивици снаге.

Кад је, већ изнемогао, најзад изашао из аутобуса пред болницом, изгубио је стрпљење. До капије је требало да пређе неколико стотина метара. У глави му је била само једна мисао – што пре стићи до лекарске екипе која га је очекивала. Дерен је одлучио да се попне и прескочи ограду.

Стражари су га сачекали с друге стране спремни да га, због кршења прописа, приведу у полицијску станицу. Срећом, послушали су Деренову молбу да се распитају код дежурног да ли он заиста говори истину. Неспоразум је изглађен.

Дерен Мекекерн, заједно са екипом лекара, ушао је у операциону салу у осам сати увече. Микрохирурзи су, после два сата напорног рада, успели да делове његовог кажипрста и палца врате на место.

Операција је још била у току када су стигли Мјуриел и Тим Мекекерн. У ходнику, док су га болничари превозили на одељење интензивне неге, дечак није успео родитељима да каже „Извините, ово се никад више неће поновити!". Био је још под анестезијом. Али, лекар им је саопштио шта им син поручује.

Дерен Мекекерн изашао је из болнице после три недеље. Са оцем се договорио да ипак продају дедину столарску радионицу. А ону недовршену полицу завршиће мајстор.

В. С.

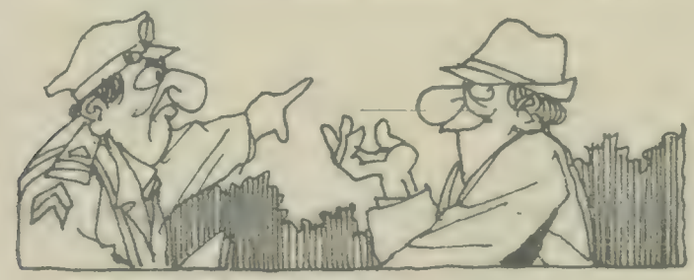

КУД ЛИ ЈЕ ЖУРИО?

У америчком листу „Вилиц војс" ових дана могла је да се прочита следећа вест:

„Због пребрзе вожње и кршења саобраћајних прописа вашингтонска полиција казнила је адвоката Чарлса Еванса примерном новчаном казном. Догађај сам по себи не би био необичан да Еванс није возио брже од дозвољена 32 километра на сат по гробљу Арлингтону, што баш и није било тако једноставно јер је споменути љубитељ брзина јурио на бициклу!" ■

МОДЕЛАР

После успешно обављеног посла у једној хамбуршкој робној кући, провалник је пред јутро кренуо кући, али пролазећи кроз одељење с дечјим играчкама није одолео. Застао је да се мало поигра електричним возом. На своју несрећу, толико се занео у игру да су га продавци, који су после три сата дошли на посао, затекли како још управља железницом.

Полиција је после саопштила да је пословођа трговине поклонио несуђеном лопову каталог железничких модела да га на миру прочита док буде седео у затвору. ■

Илустровао: Зоран Петковић Петко

ПОСЛЕДЊИ ИНДИЈАНСКИ ХЕРОЈИ

РАСТАНАК ТУПОГ НОЖА И МАЛОГ ВУКА

Тупи нож

Поглавица Чејена рекао је америчком инспектору резервата: „Овде нема бизона, нема никакве дивљачи, земља пшта не рели, маларија односи пуне животе. Да смо знали да ће нас генерал Мекензи осудити на лагану смрт, никад не бисмо закопали ратну секиру. Ово није побуна, само желимо да живимо.“

ТУПИ НОЖ И МАЛИ ВУК били су из племена Чејена. Живели су на Црним бреговима Вајоминга одакле су понекад, ловећи бизоне, силазили у Монтану и Северну Дакоту. Земља њихових предака пружала се тамо где протиче река Паудер, недалеко од данашњег националног парка Јелоустона. Ратну секиру ископали су онога дана када су белци покушали да их преселе на југ, у резерват у Оклахоми.

Да би их заварали, Американци су им понудили примирје. Тако су, Харни-Санхоршким споразумом из 1865. године, Чејени добили право да слободно живе око реке Паудера, у области између Малог Мисурија и Црних бregова, све до подножја Стеновитих планина. Али, Јенки су потписали споразум само да би добили у времену. Чим су скупили већу војску, изјавили су да се уговор раскида.

Тупи Нож и Мали Вук повели су нови рат, много тежи од претходног јер су Американци стално појачавали снаге. Тупи Нож је увидео безнадежност рата и предложио је својима да се кроз непријатељске редове пробију до Канаде. Али, овај подухват је пропао и Чејени су морали да се предају генералу Мекензију у пролеће 1877. године.

Ваше невоље су и моје

Чета оружаних коњаника спровела их је до Дарлингтона у Оклахоми где није било бизона и где су харали глад и маларија. Када су стигли у Дарлингтон, било их је седам стотина, а већ после годину дана остало их је једва нешто више од три стотине од чега само шездесет девет ратника. Тупи Нож је поново помислио на одлазак у Канаду, али је пре коначне одлуке хтео да разговара са управником резервата инспектором Џоном Милсом.

Једног вредог јулског дана Тупи Нож је, заједно с Малим Вуком, отишао Милсу. Милс их је послужио лимунадом

Илустровао: Бранислав Јовановић

КРАЈ ОВЕ ГОДИНЕ ПРОТИЧЕ У ЗНАКУ ВЕЛИКЕ ПРОСЛАВЕ ПЕТСТОГОДИШЊИЦЕ ОТКРИЋА АМЕРИКЕ НА ЧИЈЕ ЈЕ ТЛО ПРВИ СТУПИО КРИСТИФОР КОЛУМБО ОКТОБРА 1492. ОВУ СЕРИЈУ ПОСВЕТИЛИ СМО НАРОДУ КОЈИ ЈЕ ДВАДЕСЕТАК ХИЉАДА ГОДИНА НАСЕЉАВАО НОВООТКРИВЕНИ КОНТИНЕНТ, ИНДИЈАНЦИМА КОЈЕ СУ ДО КРАЈА 19. ВЕКА АМЕРИКАНЦИ ИСТРЕБИЛИ.

и наредио да се доведе тумач. Тупи Нож је рекао:

„Овде нема бизона, нема никакве дивљачи, земља ништа не вреди, маларија односи наше животе. Да смо знали да ће нас генерал Мекензи осудити на лагану смрт, никада не бисмо закопали ратну секиру. Ово није побуна, само желимо да одемо."

Инспектор Милс је одговорио:

„Брате, Тупи Ножу, познате су ми ваше невоље и због њих патим као да су моје. Ускоро ћете, уместо јазбина у којима живите, добити нове удобне колибе. Наредићу да вам се да доста хране, а против маларије ћемо се заједно борити."

Тупи Нож је увидео да ће крв поново морати да се пролије јер белци нису схватили да немају право да одлучују о животу и смрти. Једне мрачне ноћи Чејени су ишчезли из резервата. За њима су, и поред Милсовог противљења, послати официри Мјурej и Винт на челу групе америчких војника.

Зауставите их по сваку цену!

Војници су, после три дана, стигли у Канзас, недалеко од Форт Доџа, и тада су официри послали по појачање јер су на брду открили чејенски логор. Мјурej је хтео одмах да их нападне и трубач је засвирао знак за паљбу.

Чејени су на својим малим коњима сачекали да им се непријатељ сасвим приближи, а тада су, уз ратни поклич, у гомили јурнули напред. На неколико метара од белаца расули су се као отворена лепеза и припуцали избегавши чеони напад.

Истовремено су, не заустављајући се, појурили до реке која је текла у подножју брега и прегазили је. Американци су, гонећи их, већ загазили у воду када су видели како се Чејени, нешто севернije, враћају назад на брдо. Мјурej и Винт су се тада повукли да би одморили људе за сутрашњи окршај.

Сутрадан, у рану зору, Мјурej је наредио нови напад у коме су погинули многи амерички војници. Преостало је само да се чека појачање које никако није стизало из Форт Доџа. Те исте ноћи Чејени су нестали.

Пре него што су наставили потеру, Мјурej и Винт послали су извештај пуковнику Мизнеру, а овај је обавестио врховног заповедника америчке војске генерала Виљема Шермана. Шерман је генералу Шеридану упутио следеће наређење: „Хитно пошаљите трупе на пругу источно од Доџ Ситија да би се пресекао пут Чејенима који су кренули на север. Опколите их и вратите у Дарлингтон јер су побегли из тог резервата. Треба их зауставити по сваку цену, пре него што дође до тежих последица!"

Дванаест хиљада војника против Чејена

И почеле су одмазде. Руља је у Доџ Ситију ухватила једног мелеза, замочила га у катран и обесила о телефонски стуб. Затим су отишли шерифу Бату Мастерсону и захтевали да их поведе на Чејене. Случај је хтео да се баш они први намере на одбегле Индијанце и тај сусрет коштао их је више мртвих и рањених.

Када је за то чуо, генерал Шерман је против Тупог Ножа и Малог Вука покренуо дванаест хиљада војника у пет пукова: један је послат на југ, дуж Канзас Пацифика, под командом генерала Поупа; други је према југоистоку водио генерал Крук; трећи у Небраску под командом генерала Брадлија; четврти – чувени Седми коњички пук – да затвори пролаз према Црним брдима; пети, на челу с генералом Џибоном, на север, поред реке Јелоустоуна.

Командант ратних операција био је генерал Крук који је око Чејена стегао обруч чији су краци допирали до Канзаса, Небраске и Колорада.

На Чејене је, у близини Доџ Ситија, налетео капетан Седберг из Форт Доџа. Индијанци су га лако савладали. Ускоро потом Индијанце је, на Раскршћу Гладне Жене, напао пуковник Левис из Фот Валаса. И овога пута Тупи Нож и Мали Вук показали су се као прави мајстори ратне тактике.

Генерал Крук је сматрао да Чејене треба зауставити пре него што се дочепају пустиње у Небраски и зато је наредио да се направи одбрамбени ланац дугачак триста километара од Огалала до Порт Плејт Ситија и Сиднеја. Два воза, пуна војника и топова, стално су ишла између тих градова. У Огалали су се, осим тога, налазиле две коњичке чете, а на западном делу ланца, у дужини од двеста километара, чврсту непробојну линију чинила је пешадија.

Пробијен ланац генерала Крука

Чејени су покушали пробој у близини Огалале по мрклом мраку и тишини коју су, с времена на време, прекидали урлици којота. Али, ко би обраћао пажњу на којоте! Нико није ни помислио да је то знак Чејена Индијанаца. Украдени коњи и убијени пси показали су сутрадан шта се догодило. Пуковник Торнбург појурио је за Чејенима у пустињу, али је убрзо био принуђен да се врати из ужасног пешчаног лавиринта.

Тако је ланац генерала Крука лако пробијен, али се испред Чејена простирала огромна пустиња. Ближила се зима а нигде није било ниједног ранча где би се снабдели храном. Сазвали су ратни савет и Тупи Нож је рекао: „Браћо, непријатељ је све јачи, ми све слабији, а пут тежак. боље да се поделимо у две групе." Остали су се сложили. Једна група пошла је с Тупим Ножем, друга с његовим најбољим другом Малим Вуком.

Падао је снег и беснела олуја када је капетан Џонсон ушао у траг Чејенима које је водио Тупи Нож. Џонсон их је опколио и наредио да пођу с њим. Одбили су. Не знајући шта да ради, Џонсон је послао човека у Карлтон. Индијанци су били мршави као сенке и Џонсон им је дао хране и воде.

Када је свануло, Американци су угледали ровове. Само што су се повратили од чуда, наишла је чета војника под командом капетана Веселса. Он није имао добро срце као Џонсон, наређење је за њега било наређење и без колебања је отворио ватру која је трајала целог дана. Предвече су се Индијанци предали. „Морате да положите пушке и остало оружје!", рекли су им.

Гледајући оружје Веселс је приметио да Индијанци нису предали пиштоље и ножеве. Претресао је сваког ратника, али ништа није успео да нађе. Чејени су враћени у Огалалу.

Крај у Јами Бизона

Следећег месеца из Вашингтона је стигло наређење да Чејени морају у Форт Рено. Тупи Нож је одбио да крене по снегу и цичи зими и капетан Веселс, коме још нико није казао „не", рекао му је: „Ако не послушате, нећете добити ни хране, ни воде, ни огрева. Научићете ви ко заповеда у овој земљи!"

Трећега дана после овог разговора Чејени су запевали своју тужбалицу, песму смрти која је трајала целога дана и ноћи. Ујутру је Веселс наредио да се изведу поглавице и одмах их је похапсио. Индијанци су ово и очекивали. У рукама поглавица блеснули су ножеви. И, док су војници јурили као без главе и пуцали, заорио се ратни поклич Чејена.

У њиховој бараци кључало је као у вулкану а кроз разбијене прозоре искакали су мушкарци и жене. „Да су ратници били сами", говорио је касније један од очевидаца, „успели би да побегну". Индијанци су пуцали штедећи муницију. Падали су у снег погођени хицима, борили се, бежали. Већина их је изгинула, али су неки успели да се дохвате реке у подножју брега и сакрију иза стена.

Лов на њих почео је 10. јануара 1879. Веселс је опколио брдо, али су његови војници одбијени. У току ноћи Индијанци су успели да се неприметно извуку и побегну.

Тупи Нож се 21. јануара налазио са својим преосталим ратницима у Јами Бизона близу Црних планина у Вајомингу, осамдесетак километара од Форт Робинсона. На планини су их чекали топови капетана Веселса. Док су пролазили испод њега, наредио је да се пуца. У Јаму Бизона испаљено је четрдесетак ђулади, више него што је било Чејена ратника. Пушчани меци заувек су их приковали за земљу.

Мали Вук, који је водио другу групу Чејена, успео је да се пробије и побегне у Канаду.

Бојана Дожић

УЧЕНИЦИМА ОСНОВНИХ ШКОЛА, СРЕДЊОШКОЛЦИМА, УЧИТЕЉИМА И НАСТАВНИЦИМА ЛИКОВНОГ ОБРАЗОВАЊА, ЧИТАОЦИМА »ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА«!

»ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК« и ТВ ПОЛИТИКА покрећу велики ликовни наградни конкурс на тему:

МИ СМО ЗА МИР

На основу два најбоља ликовна рада у 1993. години штампаће се две поштанске марке. Доларске награде за ученике, професоре и учитеље, екскурзија за најбоље одељење, телевизори за школе!
Награде ће се поделити у посебној емисији ТВ Политика.

☞ ЗБОГ ВЕЛИКОГ ИНТЕРЕСОВАЊА ЗА ЛИКОВНИ КОНКУРС НА ТЕМУ »МИ СМО ЗА МИР« У СЛЕДЕЋА ДВА БРОЈА *ПОНОВО ОБЈАВЉУЈЕМО СВЕ КУПОНЕ И ТАЛОН!* НОВИ РОК ЗА СЛАЊЕ РАДОВА ЈЕ *8. ЈАНУАР 1993. ГОДИНЕ!*

Велики ликовни наградни конкурс на тему МИ СМО ЗА МИР, за ученике свих основних и средњих школа на територији СР Југославије, је при крају.

Ликовни конкурс МИ СМО ЗА МИР требало је да траје од 20. новембра до 11. децембра 1992. године. Међутим, због великог занимања читалаца и у наредна два броја »Политикиног Забавника« пружићемо вам прилику да обезбедите купоне и талон које сте евентуално пропустили.

У следећем броју објавићемо поново купоне број 1 и 2, а у броју од 25. децембра објавићемо купоне бр. 3 и 4, као и нови ТАЛОН.

Правила конкурса:

Ваш задатак је исти. Сакупите сва четири купона и налепите их на ТАЛОН. Талон са купонима треба налепити на полеђину ликовног рада.

И још једна новост! Померамо и рок до којег ваши радови треба да стигну у нашу редакцију!

Ликовни радови треба да стигну на нашу адресу У ЗАЈЕДНИЧКИМ ПОШИЉКАМА ШКОЛА НАЈКАСНИЈЕ ДО 8. ЈАНУАРА 1993. ГОДИНЕ, до 12 часова, на адресу:

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
Македонска 29, 11001
БЕОГРАД, п. фах 124
са назнаком: »за конкурс МИ СМО ЗА МИР«.

На конкурс могу да се шаљу и појединачни радови, али тада конкуришете само за појединачне награде и онемогућујете да ваше одељење, школа, професор или учитељ освоје неку од награда.

НАГРАДЕ ЗА УЧЕНИКЕ:

ПРВА НАГРАДА:
- Штампање рада као поштанске марке 1993. године
- 1000 USD у девизама
- Седмодневно путовање за две особе по избору добитника: Грчка, море или планина у нашој земљи
- Ауторски хонорар за израду марке

ДРУГА НАГРАДА:
- Штампање рада као поштанске марке
- 350 USD у девизама
- Седмодневно путовање за две особе по избору добитника: Грчка, море или планина у нашој земљи
- Ауторски хонорар за израду марке

ТРЕЋА НАГРАДА:
- 250 USD у девизама
- Седмодневно путовање за две особе по избору добитника: Грчка, море или планина у нашој земљи

Наставак на 35. страни ☞

ФАНТОМ

ПОД СТАКЛЕНОМ КУПОЛОМ

ЦРТА: ЛИ ФОЛК (LEE FALK) ПИШЕ: СЈУ БЕРИ (SY BARRY)

ЗА ОНЕ КОЈИ НИСУ ЧИТАЛИ: ПРЕ ВЕКОВИМА ДИЈАНА ЈЕ УПОЗНАЛА ТИРАНИНА ОД ТАРАКИМЕ – ГЕНЕРАЛА ТАРУ...
FALK & BARRY 4/17
РАСПОЛАГАЛА ЈЕ ДОКАЗИМА О ЊЕГОВИМ ЗЛОДЕЛИМА...
СВЕ СУ ТО ЛАЖИ! ДАЈ ТАЈ ПАПИР!
НЕ-ЂУ!
СЛЕДЕЋИ ДИЈАНИН ТРАГ, ФАНТОМ ЈОЈ ЈЕ ПОХИТАО У ПОМОЋ...
ЛАКО ЈЕ НАШАО ДИЈАНУ...
ИЗВИНИ ЈОЈ СЕ!
ОПРОСТИ МИ...
ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ, ФАНТОМ ЈЕ ОДЛУЧИО ДА ЧУВА ГЕНЕРАЛА...
АЛИ, НИКАД НИСАМ СКАКАО ИЗ ПАДОБРАНА...
САДА ЋЕШ ДА СКАЧЕШ!
FALK & BARRY 4/18
НАЋИ ЋУ ИХ! ПЛАТИЋЕ МИ ОНИ!
ГРОК!
ГРОК!
ГЕНЕРАЛ ЈЕ ЧЕТВРТО ОД БЕЗА...
FALK & BARRY 4/19
ОПРОСТИ МИ...
НАЋИ ЋУ ЖЕНУ ПО СВАКУ ЦЕНУ!
РАЗУМЕМ, ВАША ВИСОСТИ!
?
FALK & BARRY 4/20
?
ВИСОСТИ! НАШЛИ СМО ДИЈАНУ ПАЛМЕР, САДА ГОСПОЂУ ВОКЕР, АЛ' ОД ОНОГ ЧОВЕКА НИ ТРАГА...
ДОВЕДИ ЈЕ, ПА ЋЕ И ОН ДОЋИ!
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved.

ВИСОСТИ... ОНА ЈЕ СЛУЖБЕНИК УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА... ОТМИЦА БИ БИЛА ОПАСНА...
БУДАЛО! НЕЋЕШ ТО ВАЉДА ИЗВЕСТИ ПРЕД ТВ КАМЕРАМА?
ТО НИКО НЕ СМЕ ДА ЗНА! ЗАР СВЕ МОРАМ ДА ТИ КАЖЕМ, БУДАЛО?
ИЗГЛЕДА ДА МЕ ПРАТЕ...
Special 3.99
ДОКТОРЕ ХЕНРИ, РЕКЛА БИХ ДА МОТРЕ НА МЕНЕ!
КАСНИЈЕ...
ТО СЕ ДОГАЂА ЗГОДНИМ ЖЕНАМА...
ЗАБРИНИ СЕ КАД ТО ПРЕСТАНЕ ДА ТИ СЕ ДОГАЂА...
FALK & BARRY 4/22
ЕХ! НИКАКВА ПОМОЋ ОД ВАС!
ТЕ ВЕЧЕРИ...
!
РЕАГОВАЛА ЈЕ КАО СВАКИ НОСИЛАЦ ЧРНОГ ПОЈАСА...
FALK & BARRY 4/24
УХ!
ПОЛИЦИЈА НА ВЕЗИ!
ОХ, ДЕТЕ... А НАПАДАН?
ТАКО САМ ГА СРЕДИЛА! ДА НИЈЕ МОГАО ДА ПОБЕГНЕ...
КАД САМ ГА БАЦИЛА НА ЗЕМЉУ, ПАО ЈЕ НА ГЛАВУ! НИЈЕ ДАЛЕКО ОДМАКАО!
ВИ СТЕ ГА БАЦИЛИ?
ПРЕТРАЖИЋЕМО ОКОЛИНУ! ДАЈТЕ НАМ ЊЕГОВ ОПИС!
FALK & BARRY 4/25
ОХ...БИО ЈЕ МРАК... НИСАМ МУ ВИДЕЛА ЛИЦЕ...СРЕДЊЕ ВИСИНЕ...
МОЖДА МУ ЈЕ НЕКО ПОМОГАО ДА ПОБЕГНЕ!
ОТКУД ЗНАМ...
ОХ, КАД БИ ОН БИО ОВДЕ...
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

ОВДЕ КИТ! 7W81-24! ЈЕ ЛИ ТО CHO-MING 85C12?
ФАНТОМ ЈЕ УСПОСТАВИО ВЕЗУ СА РАДИО-СТАНИЦОМ...
ОСЕЋАМ ДА САМ ПОТРЕБАН! ДИЈАНИ... ИЛИ ЈЕ ТО ИЗГОВОР ДА БИХ СЕ ЈАВИО...
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved.
ЗОВЕМ ОСКАРА 617 К-55! ЧУЈЕШ ЛИ МЕ?
ЧУЈЕМ! ОДАВНО СЕ НИСМО ЧУЛИ! КО ЛИ ЈЕ ТАЈ ЧОВЕК?
ОСКАРЕ, ПОВЕЖИ МЕ ТЕЛЕФОНОМ СА МОЈОМ СУПРУГОМ! ЕВО БРОЈА...
СВАКАКО! НИСАМ ЗНАО ДА СИ ОЖЕЊЕН!
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved
FALK & BARRY 4/27
ГОСПОЂО ВОКЕР! ИМАМ ПОЗИВ ЗА ВАС ПРЕКО РАДИО-ТАЛАСА!
?
ЗДРАВО, ДИЈАНА!
ЗДРАВО! БАШ СИ МЕ ОБРАДОВАО! ГДЕ СИ?
У СРЦУ ЏУНГЛЕ! ЈЕСИ ЛИ ДОБРО?
МОРАМ ДА ТИ КАЖЕМ... ЈАКО СЕ ГНАШИМ!
ИМАМ УТИСАК ДА ME ПРАТЕ! СИНОЋ МЕ ЈЕ НЕКИ ТИП НАПАО, АЛИ САМ ГА СРЕДИЛА!
FALK & BARRY 4/28
ОДМАХ ДОЛАЗИМ ПО ТЕБЕ! ЧУВАЈ СЕ!
?
ХОЋУ, ДРАГИ! ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА ТЕ ВИДИМ!
ХВАЛА НА ПОМОЋИ, ОСКАРЕ! ПОЗДРАВЉАМ ТЕ!
БИЛО МИ ЈЕ ЗАДОВОЉСТВО ШТО САМ МОГАО ДА ТИ ПОМОГНЕМ!
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved
FALK & BARRY 4/29
ГДЕ ЈЕ ТО СРЦЕ ЏУНГЛЕ? БАШ МЕ ТО КОПКА...
КЛИК!
ЧИКА ВОКЕРЕ, КУДА ПЕШ?
КОД ДИЈАНЕ! НЕКУ ДУГО ОСТАТИ!

ШЕШИР И МАНТИЛ? НЕ, НЕ... ЗАДРЖАЋУ ИХ, ХВАЛА!
ТРЕБА ЛИ ВАМ ЈОШ НЕШТО?
ШТА ЋЕ ТА ЖИВОТИЊА У АВИОНУ?
И ОНА ЈЕ ПУТНИК! ИМА КАРТУ!
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved
ЗА ПСЕ ЈЕ ОДРЕЂЕНА ПОСЕБНА КАБИНА!
ДЕМОН НИЈЕ ПАС, ВЕЋ ВУК!
БАШ ЈЕ НЕОБИЧАН!
ТАКО ЈЕ МУШКЕВАН!
FALK & BARRY 5/1
ВУК?!
НЕ БРИНИТЕ! ПИТОМ ЈЕ И ЈАКО ДОБРОЋУДАН!
САМО ОВАКО МОЖЕ ДА ПОДНЕСЕ ВОЖЊУ АВИОНОМ!
FALK & BARRY 5/2
КАКАВ ГЛАС! ИЗУЗЕТАН ЧОВЕК! КО ЈЕ ОН?
ЗОВЕ СЕ ВОКЕР!
ДА ЛИ ЈЕ ОЖЕЊЕН?
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved
ЗА ГУЗУ ПОСЛУЖИТИ!
НЕ! ОВО ЈЕ МОЈ СЕКТОР!
НЕ! МОЈ ЈЕ!
ООПС!
ШЕПРТ-ЛОО!
ТИ СИ!
ХОЋЕТЕ ДА ПОДЕЛИМО РУЧАК?
НЕ, ХВАЛА! НИСАМ ГЛАДАН!
FALK & BARRY 5/3
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved
НИ ТРАГА ОД НАПАДАЧА, ГОСПОЂО ВОКЕР!
НЕЋЕ МИ ВИШЕ СМЕТАТИ! НАДАМ СЕ!
FALK & BARRY 5/4
БРИНЕМ СЕ, ДИЈАНА!
ЈА НЕ! ДОЛАЗИ МИ СУПРУГ!
ОХ, ДРАГИ! КАД СТИГНЕШ, БИЋЕ ПУН МЕСЕЦ...
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved

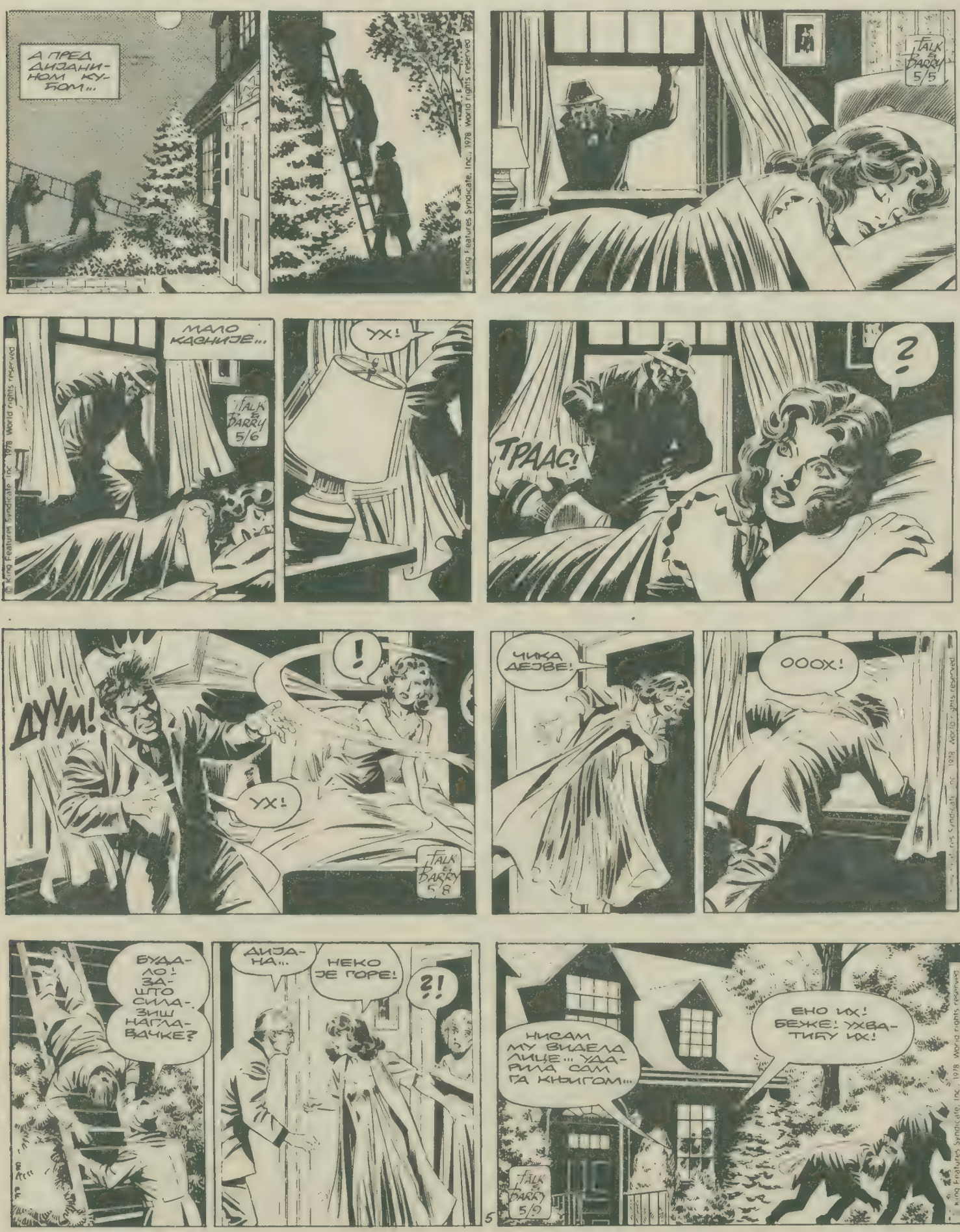
А ПРЕД ДИЈАНИНОМ КУЋОМ...
FALK & BARRY 5/5
МАЛО КАСНИЈЕ...
FALK & BARRY 5/6
УХ!
ТРААС!
?
ДУУМ!
!
УХ!
FALK & BARRY 5/8
ЧИКА ДЕЈВЕ!
ООХ!
БУДАЛО! ЗАШТО СИЛАЗИШ НАГЛАВАЧКЕ?
ДИЈАНА...
НЕКО ЈЕ ГОРЕ!
?!
НИСАМ МУ ВИДЕЛА ЛИЦЕ... УДАРИЛА САМ ГА КЊИГОМ...
ЕНО ИХ! БЕЖЕ! УХВАТИЋУ ИХ!
FALK & BARRY 5/9
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

НЕКЕ МИ УМАКИ, НИТКОВИ...
ПОЖУРИМО!
ЧУЈЕШ? МОТОР!
?!
FALK & BARRY 5/10
ОДМАГЛИЛИ СУ КОЛИМА!
ЗВАЋУ ПОЛИЦИЈУ! МОЖДА ИХ УХВАТЕ! ШТА ЛИ СУ ТРАЖИЛИ?
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved.
ВИСОСТИ! НАШИ ЉУДИ НИСУ УСПЕЛИ ДА ОТМУ ТУ ЖЕНУ!
А НА ТАРАКИМИ...
КАКО?
FALK & BARRY 5/11
ЈЕДНОГ ЈЕ УДАРИЛА КИШОБРАНОМ У ГЛАВУ!
МОЈЕ МОМКЕ СРЕЂУЈУ КИШОБРАНЕ?
ДАЈЕМ ВАМ ЈОШ ЈЕДНУ ШАНСУ, А ОНДА СТЕ НАДРЉАЛИ!
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved
А ВИСОКО ИЗНАД АТЛАНТИКА...
ДИЈАНУ НЕКО ПРАТИ... КО ЛИ ЈЕ ТАЈ НАПАДАЧ?
FALK & BARRY 5/12
НЕ ЗНАМ ЗАШТО, АЛИ ИМАМ ОСЕЋАЈ ДА ЈЕ У ВЕЛИКОЈ ОПАСНОСТИ!
ДИЈАНА! ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА СТИГНЕМ!
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved
ОВДЕ ДОКТОР ХЕНРИ!
ДОБАР ДАН! ЈА САМ ДИЈАНИН УЈАК! ЧУДНЕ СТВАРИ ЈОЈ СЕ ДОГАЂАЈУ!
FALK & BARRY 5/13
КАКВЕ?
ПОКУШАЈ ГИЉОТИНЕ И НАПАДА! ПОТРЕБНА ЈОЈ ЈЕ ЗАШТИТА!
ПОБРИНУ ЋУ СЕ ЗА ТО!
© King Features Syndicate Inc 1978 World rights reserved
ГЕНЕРАЛ НАМ ЈЕ ПОРУЧИО: АКО ОПЕТ ОМАНЕМО, ЛЕТИ НАМ ГЛАВА!

?
СТРАЖАР! РЕКАО САМ ТВОМ ШЕФУ ШТА ТИ СЕ ДОГОДИО!
КАД БИХ ЗНАЛА КО СЕ КРИЈЕ ИЗА СВЕГА...
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved.
ОН ЋЕ ТЕ ВОЗИТИ И ДОВОЗИТИ С ПОСЛА! ДРУГИ ЋЕ ТЕ ЧУВАТИ НОЋУ!
САМО КАД ОН ДОЂЕ, БИЋУ БЕЗБЕДНА!
FALK & BARRY 5/15

ДИЈАНА, ШТА СЕ ДЕШАВА? НЕМОЈ ДА КРИЈЕШ!
И ЈА БИХ ВОЛЕЛА ДА ЗНАМ, МАМА!
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved.
FALK & BARRY 5/16
ЈА САМ КОРБЕТ, ГОСПОЂО!
ДРАГО МИ ЈЕ! КОЛА СУ ИЗА КУЋЕ!
СЕКИРАМ СЕ, ДЕЈВЕ! КО ТО ПРЕТИ ДИЈАНИ!
СВЕ ЋЕ БИТИ У РЕДУ, ЛИЛИ! НАДАМ СЕ...

ИМАТЕ ПРОБЛЕМА, ГОСПОЂО?
ДА, АЛИ НЕ ЗНАМ КО МИ ИХ ПРАВИ!
ЗДРАВО, ДИЈАНА! ЈЕ ЛИ ТЕ ТВОЈ СУПРУГ ШПИЈУНИРА?
ОН НИЈЕ ТАКАВ ЧОВЕК!
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved.
FALK & BARRY 5/17
ЗАШТО БИ НЕКО ВАС УХОДИО, ГОСПОЂО ВОКЕР?
И МЕНЕ ТО ЗАНИМА!
УПРАВО ОДАЛЕЗЕ!

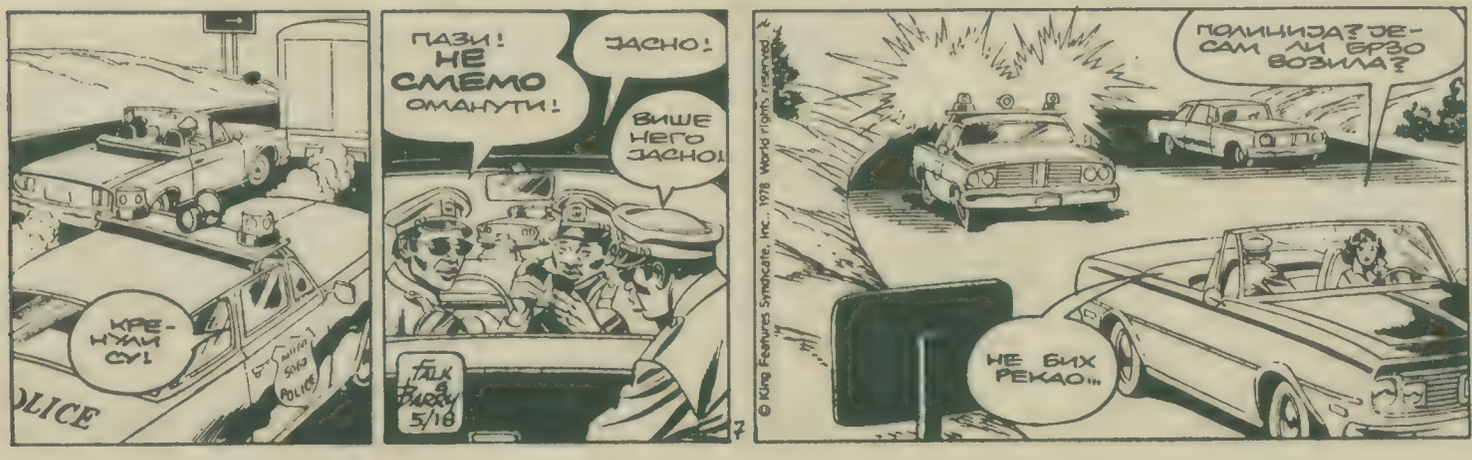
КРЕНУЛИ СУ!
POLICE
ПАЗИ! НЕ СМЕМО ОМАНУТИ!
ЈАСНО!
ВИШЕ НЕГО ЈАСНО!
FALK & BARRY 5/18
ПОЛИЦИЈА? ЈЕСАМ ЛИ БРЗО ВОЗИЛА?
НЕ БИХ РЕКАО...
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved.

НИСТЕ ПОЛИЦАЈЦИ! ЗНАМ, СА ТАРДАКИМЕ СТЕ! ГЕНЕРАЛ ТАРД ВАС ШАЉЕ!
БУТИ!
ХЕЈ! УХ!
УПАДАЈ У КОЛА ИЛ' ПУЦАМ!
НЕ-БУ!
FALK & BARRY 5/22
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved
БРЗО!
КОРБЕТЕ!
FALK & BARRY 5/23
НА ПОД!
POLICE
УУХ!
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved
КУДА МЕ ВОДИТЕ?
УМУКНИ!
ГДЕ СЕ ТО ДОГОДИЛО?
ТАМО, НЕКОЛИКО КИЛОМЕТАРА ДАЉЕ!
POLICE
FALK & BARRY 5/24
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved
ОШАМУТИЛИ СУ МЕ... ГДЕ ЈЕ ДИЈАНА?
ПОЛАКО... НЕ ПОМЕРАЈТЕ СЕ... ИСПРИЧАЈТЕ МИ СВЕ!
FALK & BARRY 5/25
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved
ЗАУСТАВИЛИ СУ НАС ТИПОВИ У ПОЛИЦИЈСКОМ АУТОМОБИЛУ... ЗА САМ ДИЈАНИН ЧУВАР...
НА ПУТУ БРОЈ ШЕСТ, КОД НАДВОЖЊАКА, НАОРУЖАНИ ЉУДИ У ОТЕТОМ ПОЛИЦИЈСКОМ АУТОМОБИЛУ!
POLICE

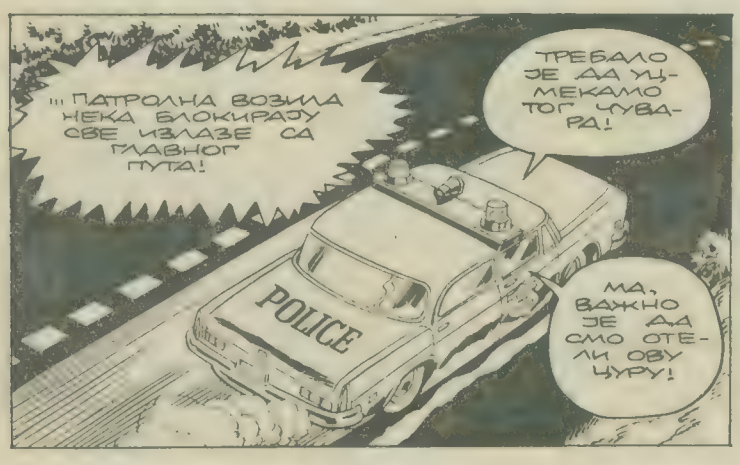
!!! ПАТРОЛНА ВОЗИЛА НЕКА БЛОКИРАЈУ СВЕ ИЗЛАЗЕ СА ГЛАВНОГ ПУТА!
ТРЕБАЛО ЈЕ ДА УЗМЕКАМО ТОГ ЧУВАРА!
МА, ВАЖНО ЈЕ ДА СМО ОТЕЛИ ОВУ ЦУРУ!
POLICE

FALK & BARRY 5/26

© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

МОЛИМ, ВЕЖИТЕ ПОЈАС! СПУШТАМО СЕ!
ГОСПОДИНЕ ВОКЕР, МОЈА ПРИЈАТЕЉИЦА КАЖЕ ДА СТЕ ОЖЕЊЕНИ! ДА ЛИ ЈЕ ТАЧНО?
ЈЕСТЕ!

ДЕМОНЕ, ЗА ЈЕДАН САТ СМО КОД ДИЈАНЕ!
FALK & BARRY 5/27

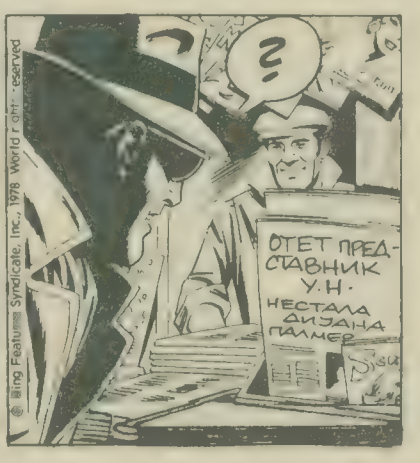
?
ОТЕТ ПРЕДСТАВНИК У.Н. НЕСТАЛА ДИЈАНА ПАЛМЕР
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

ВЕСТ ДАНА
ДИЈАНУ ПАЛМЕР ОТЕЛИ ЉУДИ ИЗ УКРАЂЕНОГ ПОЛИЦИЈСКОГ АУТОМОБИЛА
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved

НЕМАМ ПРТЉАГ!
ЦАРИНА

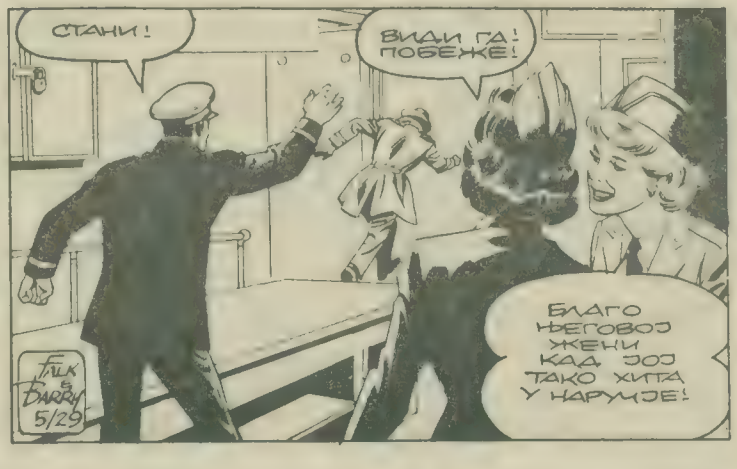
СТАНИ!
ВИДИ ГА! ПОБЕЖЕ!
БЛАГО ЊЕГОВОЈ ЖЕНИ КАД ЈОЈ ТАКО ХИТА У НАРУЧЈЕ!
FALK & BARRY 5/29

!!! УЧИНИЛО ЈОЈ СЕ ДА МОТРЕ НА ЊУ... А ОНДА СЕ ДОГОДИО НАПАД, ПА ПРОВАЛА И НАЈЗАД ОТМИЦА!
ЈЕСУ ЛИ ТО ИСТИ ЉУДИ?
FALK & BARRY 5/30
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

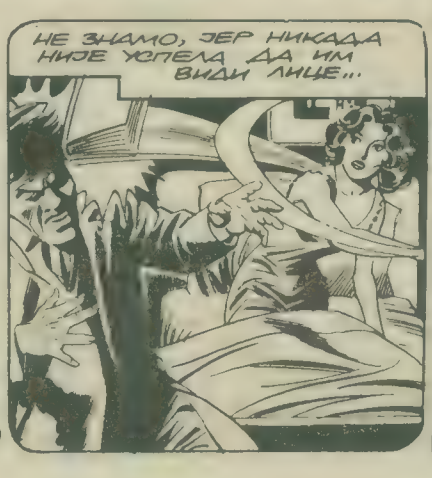
НЕ ЗНАМО, ЈЕР НИКАДА НИЈЕ УСПЕЛА ДА ИМ ВИДИ ЛИЦЕ...

ЊЕН ЧУВАР ЈЕ ПОВРЕЂЕН! У БОЛНИЦИ ЈЕ!
МОРАМ ДА ГА ПОСЕТИМ!

СВИ АЕРОДРОМИ, ПУТЕВИ И АУТОМОБИСКЕ СТАНИЦЕ СУ ПОД КОНТРОЛОМ...
ГОСПОДИНЕ...
?

МОЈА МАЈКА ЈЕ ЛОШЕ...
ОХ, ИЗВИНИТЕ!
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved.

ДА ВАМ ПОМОГНЕМ?
НЕ, ХВАЛА! МОГУ САМ!
FALK & BARRY 6/1

УЖАСНО МИ ЈЕ! ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ЈЕ ЧУВАМ...
ЈЕСТЕ ЛИ ВИДЕЛИ ТЕ ЛАЖНЕ ПОЛИЦАЈЦЕ?
FALK & BARRY 6/2
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved.

САМО ЈЕДНОГ... СКИНУЛА МУ ЈЕ НАОЧАРИ... МАЛО КОСООК, ТАМНОПУТ...
ЈЕ ЛИ НЕШТО РЕКЛА?

НЕШТО КАО ТАРА... КИМА...
?

ПОНОВИТЕ ТО ЈОШ ЈЕДНОМ!
НЕКА РЕЧ...
ТАРАКИМА!
FALK & BARRY 6/3

ТАРАКИМА! ОНДА СУ МЕ ОБОРИЛИ... ОД ПОЧЕТКА СУ МИ БИЛИ СУМЊИВИ...

ЗНАЧИ, ГЕНЕРАЛ ТАРА!
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved.

ТАКО СЕ БОЈИМ ЗА ДИЈАНУ!
„ТАЈ ГЕНЕРАЛ ЈЕ ОКРУТАН...“
БОГАМИ, ИМА И РАЗЛОГА!
ОХ, ОПРОСТИТЕ МИ...
FALK & BARRY 6/5
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved.

ТРАЖИМО ЈЕ НА КРАЈ СВЕТА И ДОЊИ ЈОЈ ГЛАВЕ!

ДА ЛИ ВАМ ЈЕ КОРИСТИЛО ТО ШТО САМ РЕКАО!
Д.Д! ПРИЛИЧНО!

ОВО ЈЕ ДИЈАНИН МУЖ!
ЖАО МИ ЈЕ ШТО СЕ ТО ДОГОДИЛО! ПОЛИЦИЈА ТРАГА НА СВЕ СТРАНЕ!
САМО ГУБЕ ВРЕМЕ!
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved
FALK & BARRY 6/6
ЊЕН ЧУВАР ЈЕ ВИДЕО ОТМИЧАРЕ...
...И ЧУО КАКО ДИЈАНА ИЗГОВАРА ТАРАКИМА!
ЗНАЧИ ЛИ ВАМ ТО НЕШТО?
ГЕНЕРАЛ ТАРА! ОХ, НЕ!
ОН ЈЕ ЗНАЧИ ПОСЛАО ТЕ НИТКОВЕ!
А КО БИ ДРУГИ ИМАО РАЗЛОГ ЗА ТО?
ДИЈАНА ЈЕ СВЕТУ ОБЕЛОДАНИЛА ЊЕГОВА ЗЛОДЕЛА!
FALK & BARRY 6/7
ОН ЈЕ ПРАВИ АПОЛОУТИСТА! НЕ МОЖЕМО ГА ПИТАТИ - ЈЕСТЕ ЛИ ВИ ОТЕЛИ НАШЕГ СЛУЖБЕНИКА!
ИЛИ МОЖЕМО НЕШТО ДРУГО...
?
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved
ЗНАТЕ, НАТЕРАО САМ ГЕНЕРАЛА ДА СЕ НА КОЛЕНИМА ИЗВИНИ ДИЈАНИ...
...ОНДА ЈЕ СКОЧИО ПАДОБРАНОМ ПРАВО У СВИЊАЦ!
!
!
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved
ЗАИСТА?
ДА! ЗАТО ЈЕ БЕСАН НА ДИЈАНУ...
FALK & BARRY 6/8
...А МЕНЕ МРЗИ! ХОЋЕ ДА МИ СЕ ОСВЕТИ!
ПОЛИЦИЈА... ЉУДИ СЛИЧНИ ОТМИЧАРИМА ОТПУТОВАЛИ НОЋАС ЗА ТАРАКИМУ...
АЕРОДРОМ!
АЛ' ЈЕ ХИТАР!
И ТЕ КАКО!
© King Features Syndicate, Inc., 1978
FALK & BARRY 6/9
САМО САМ БАЦИО ПОГЛЕД НА СТРАНИЦУ У КОЛИЦИМА...
ПРЕКРУШАВАЊЕ! ЗАВИТЕ ПИЛОТИМА ДА ПРОВЕРЕ!
КОЛИКО ВОЈСКЕ! ВОЗИМО НЕКУ ВАЖНУ ЛИЧНОСТ!
ИЗГЛЕДА!
ТАРАКИМА!

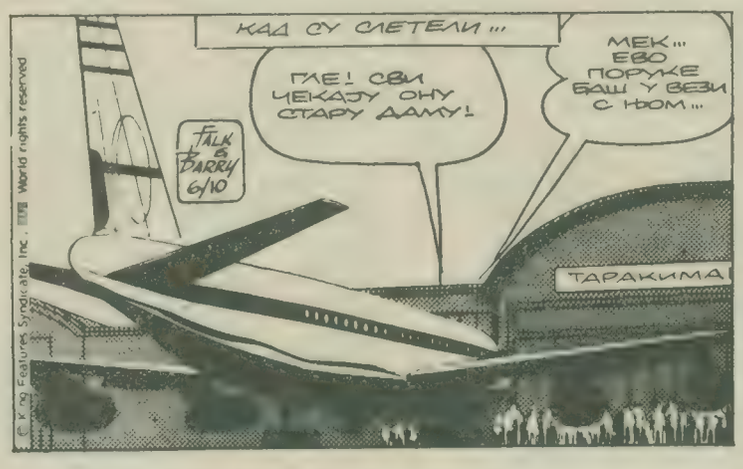
КАД СУ СЛЕТЕЛИ...
ГЛЕ! СВИ ЧЕКАЈУ ОНУ СТАРУ ДАМУ!
МЕК... ЕВО ПОРУКЕ БАШ У ВЕЗИ С ЊОМ...
ТАРАКИМА
FALK & BARRY 6/10
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

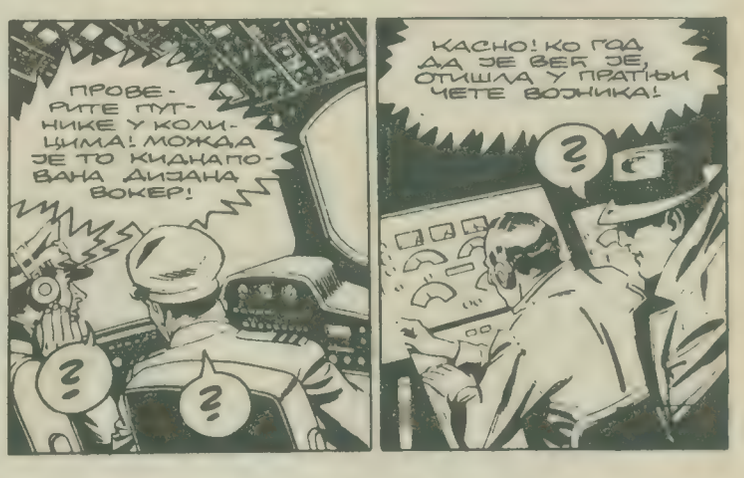
ПРОВЕРИТЕ ПУТНИКЕ У КОЛИЦИМА! МОЖДА ЈЕ ТО КИДНАПОВАНА ДИЈАНА ВОКЕР!
КАСНО! КО ГОД ДА ЈЕ ВЕЋ ЈЕ, ОТИШЛА У ПРАТЊИ ЧЕТЕ ВОЈНИКА!
?
?
?

ПОЛАКО, ЈОШ НЕМАМО ДОКАЗЕ ДА ЈУ ЈЕ ГЕНЕРАЛ ОТЕО!
ДОКТОРЕ ХЕНРИ, ИЗГУБИЛИ СМО ЈЕ...
НЕКЕТЕ ЈЕ ВАЉДА ПРЕПУСТИТИ ТОМ ЧУДОВИШТУ?
FALK & BARRY 6/12
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

НЕ... ПОСЛАЋЕМО АГЕНТЕ! ТРЕБА НАМ МАЛО ВРЕМЕНА...
ЈА НИКОГ И НИШТА НЕ ЧЕКАМ!

ЗАШТО БИ НЕКО КИДНАПОВАО ДИЈАНУ?
НЕ БРИНИТЕ! ДОВЕШЋУ ЈЕ КУЋИ! ЖИВУ И ЗДРАВУ!
FALK & BARRY 6/13
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

ШТА АКО ЈУ ЈЕ ТАЈ МОНСТРУОЗНИ ГЕНЕРАЛ...
ДЕЈВЕ, АКО ЈОЈ ЈЕ НЕШТО УМИНИО, ДОВЕШЋУ ЊЕГА...
"...АЛИ У КОВЧЕГУ!

ЗА ТО ВРЕМЕ...
ВИСОСТИ, СТИГЛА ЈЕ!
ДОВЕДИ ЈЕ!
FALK & BARRY 6/14

ДИВНО! ХА! ХА! ХА! АЛ' ЈЕ ОСТАРИЛА!
ИМА МАСКУ! ЈОШ СЈАЈА!
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

ПОГЛЕДАЈ СЕ У ОГЛЕДАЛО, ЛЕПОТИЦЕ!
ВИСОСТИ, НЕ ВИДИ КРОЗ МАСКУ!
ЗАИСТА ОДЛИЧНА МАСКА!
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved.
ЈОШ ЈЕ ОШАМУЋЕНА!
КАД СЕ ПРОБУДИ, НЕК' ПРВО УГЛЕДА МЕНЕ! ХА! ХА! ХА!
FALK & BARRY 6/15
ДОЛАЗИ СЕБИ...
ОДЛИЧНО!
УХ... ГДЕ САМ?
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved.
ГЕНЕРАЛ ТАРА!
ТАЧНО!
FALK & BARRY 6/16
ИЗНЕНАЂЕНА СИ? ЗАР БИ СЕ ЈОШ НЕКО ТОЛИКО ТРУДИО ДА ТЕ ОТМЕ?
ЗНАТЕ ЛИ ШТА ВАС ЧЕКА КАД У МОЈОЈ ЗЕМЉИ САЗНАЈУ ЗА ОВО?
© King Features Syndicate Inc., 1978. World rights reserved.
FALK & BARRY 6/17
НЕСТАЛА СИ БЕЗ ТРАГА И НИКО ТЕ НИКАД ВИШЕ НЕ-ЋЕ ВИДЕТИ...
...СЕМ ЈЕДНОГ ЧОВЕКА!
ДИЈАНА ЈЕ БИЛА ИСЦРПЉЕНА ДА БИ СЛУШАЛА...
КО ЈЕ БИО ОНАЈ ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ДОШАО ПО ТЕБЕ?
ВИСОСТИ, ЈОШ НИЈЕ У СТАЊУ ДА ВАМ ОДГОВОРИ!
© King Features Syndicate, Inc., 1978. World rights reserved.
FALK & BARRY 6/19
ДОБРО! НЕКА СЕ ОДМОРИ, ПА ЈЕ ДОВЕДИТЕ ОВАМО!
ОПРОСТИТЕ МИ...
ЊЕГА ХОЋУ!

ДИЈАНА ЈЕ ОДВЕДЕНА У ТОПЛО КУПАТИЛО...
FALK & BARRY 6/20
СПАВАЛА ЈЕ САТИМА...
ЕВО, ДОНОСИМ ВАМ ВЕЧЕРУ!
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved.
ГДЕ ЈЕ МОЈА ОДЕЋА?
НА ПРАЊУ!
ЗАШТО САМ У ОВОМ ГЛУПОМ КОСТИМУ?
ГЕНЕРАЛ ТРЕБА ДА ТЕ ИСПИТУЈЕ...
ТАКО ЋЕШ МУ СЕ ВИШЕ ДОПАСТИ!
УЖАС!
FALK & BARRY 6/21
НА КОЛЕНА!
НЕЋУ! ЗАХТЕВАМ ДА МИ СМЕСТА ВРАТИТЕ МОЈУ ОДЕЋУ!
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved.
FALK & BARRY 6/22
КЛЕКНИ!
ПУСТИ ЈЕ, НЕКА СТОЈИ! ВОЛИМ ХРАБРЕ ЖЕНЕ!
НИСАМ ЗНАО ДА ЈЕ ТАКВА ЛЕПОТИЦА, МАЈОРЕ!
ДРАГО МИ ЈЕ ШТО ВАМ СЕ ДОПАДА!
РЕЦИ МИ ИМЕ ТВОГ МУЖА! ЗАР НИЈЕ ОН ТАЈ КОЈИ ТЕ ЈЕ СПАСАО?
НИШТА ВАМ НЕЋУ РЕЋИ!
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved.
FALK & BARRY 6/24
ХОЋЕШ... А ЈА ЋУ ИЗБЛИЗА ДА СЕ ДИВИМ ТВОЈОЈ ЛЕПОТИ...
ИМАМО ДОВОЉНО ВРЕМЕНА...
НЕ!
НЕ!

ШТА САМ ОНДА ПРОПУСТИО...
СКЛАЊАЈ СЕ!
FALK & BARRY 6/26
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved

РЕКОХ, СКЛАЊАЈ СЕ!

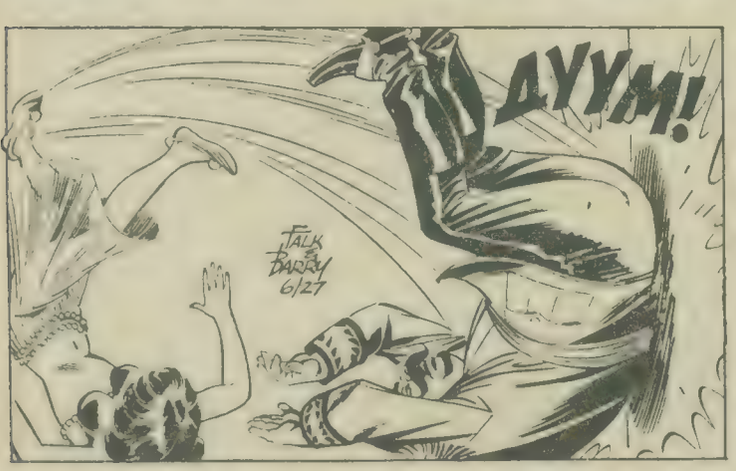
ДУУМ!
FALK & BARRY 6/27

ДА МЕ ВИШЕ НИСИ ТАКАО, ЧУДОВИШТЕ!
!
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved

ОХ, ВИСОСТИ!
МОЈА ГЛАВА... ЛЕЂА... ЗОВИ ДОКТОРА!
FALK & BARRY 6/28
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved

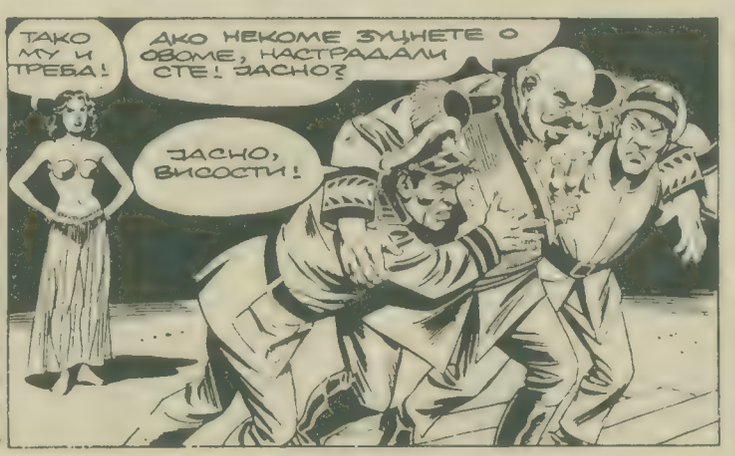
ТАКО МУ И ТРЕБА!
АКО НЕКОМЕ ЗУЦНЕТЕ О ОВОМЕ, НАСТРАДАЛИ СТЕ! ЈАСНО?
ЈАСНО, ВИСОСТИ!

ЈАО! АЛ' БОЛИ!
БРЗО ЋЕ ДОКТОР, ВИСОСТИ!
© King Features Syndicate, Inc. 1978 World rights reserved

БУДАЛО! ЗНАШ ЛИ ШТА ТЕ САД ЧЕКА?
СВАКАКО МАЊЕ СТРАШНО ОД ОНОГ ШТО ЈЕ МОГЛО ДА СЕ ДЕСИ!
FALK & BARRY 6/29

ШТА РЕЧЕ?
НИШТА!
ОХ, ДРАГИ, КАД БИ ОВО БИО РУЖАН САН...

НЕМА ОЗБИЉНИХ ПОВРЕДА, САМО НЕКОЛИКО НАГНЕЧЕЊА! КАКО СЕ ТО ДОГОДИЛО ВИ-СОСТИ?
НАПОЉЕ!
FALK & BARRY 6/30
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

ЗАР ОНАЈ КОЈИ ТЕ ЈЕ СПАСАО НИЈЕ ТВОЈ МУЖ?
ОТКУД ТИ ТА ТВОЈА ЧУДЕЉА?
ПА ГЕНЕРАЛ ТЕ ЈЕ ТО ПИТАО! А ДА ТИ НИЈЕ МУЖ, РЕКЛА БИ "НЕ"! А ТИ НИШТА НИСИ ОДГОВОРИЛА!
FALK & BARRY 7/1

КОЛИКО ЈОШ ИМА ДО ТАРАКИМЕ?
ОКО ПЕТ САТИ!
ПИТА ТО СВАКИХ ПЕТ МИНУТА!
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

ИЗДАЈНИЦИ И КРИМИНАЛЦИ ИЗЛАЖУ СЕ ИЗВАН ПАЛАТЕ, КАО УПОЗОРЕЊЕ СВИМА...
FALK & BARRY 7/4
© King Features Syndicate, Inc., 1978 World rights reserved

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

ЧЕТВРТА, ДО 20. НАГРАДА
✏ По 200 USD у девизама

СПЕЦИЈАЛНА НАГРАДА:
✏ Ученик чији рад, по оцени жирија буде имао најоригиналнију идеју освојиће за цео свој разред петодневну екскурзију на Златибор, хотел »Палисад«, а сваки ученик из разреда добија и џепарац од 100 USD у девизама. Толико добија и разредни старешина који путује са ученицима.

НАГРАДЕ ЗА ПРОФЕСОРЕ:
✏ Учитељ или наставник ликовног васпитања (у зависности ко предаје ликовно) првонагређеног ученика добија 500 USD у девизама
✏ По 250 USD у девизама припашће професору једне средње и наставнику једне основне школе чији ученици на конкурс пошаљу највећи број ликовних радова

НАГРАДЕ ЗА ШКОЛЕ:
✏ Две школе, једна основна и једна средња, које пошаљу највећи број ликовних радова освајају по КОЛОР ТЕЛЕВИЗОР

ПОСЕБНА НАГРАДА:
✏ Професор или наставник ликовног васпитања чији ученици по оцени жирија пошаљу највећи број квалитетних радова добија МУЗИЧКИ СТУБ, а школа осваја ВИДЕО РИКОРДЕР

Награде се морају прихватити како су у правилима конкурса назначене.

СПОНЗОРИ:
❀ Главни спонзор конкурса је БРАЧНИ ПАР ПАВЛОВИЋ, Мира и Слободан, дародавци новчаних награда за ученике и професоре у износу од 10.000 USD у девизама. Сећате се, Мира и Слободан Павловић су на прошлом ликовном и литерарном конкурсу »Политикиног Забавника« на тему МОСТ КОЈИ НАС СПАЈА такође били спонзори новчаних награда за ученике, професоре и школе. Мост преко Дрине, између села Попова крај Бијељине и Бадовинаца у близини Шапца, познатији као ПАВЛОВИЋА МОСТ, подигнут је и свечано отворен захваљујући донаторима, брачном пару Павловић.
❀ »ЈУГОМАРКА«, друштвено предузеће за производњу и промет поштанских марака која ће према најбољим ликовним радовима штампати две поштанске марке 1993. године.
❀ »KON-TIKI« TRAVEL, туристичка агенција која обезбеђује путовања у Грчку и екскурзију на Златибор.
❀ ОЗ, предузеће за спољну и унутрашњу трговину које додељује два телевизора за школе.

НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА СЛЕДЕЋЕГ ПЕТКА ПОНОВО ОБЈАВЉУЈЕМО КУПОНЕ БРОЈ 1 И 2!

ТАЛОН

ОСНОВНА ШКОЛА | СРЕДЊА ШКОЛА
заокружите

Име и презиме _____

Школа _____

Место и поштански број _____

Улица и број _____

Разред и одељење _____ Телефон школе _____

Наставник / учитељ ликовног _____

НАПОМЕНА: Талон са купонима налепите на полеђину рада. Цртеже шаљите у заједничким пошиљкама на адресу: »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«, Македонска 29, 11001 Београд, п.п.124, са назнаком »за конкурс МИ СМО ЗА МИР«

BEOSOFT – COMMODORE 64/128

игрице за компјутер

BEOSOFT је фирма за продају програма за *Commodore* основана 1989. До сада нам је поверење поклонило преко 10.000 чланова из целе Југославије. За квалитетну услугу и фер однос према купцима 1991. године смо по анкети часописа *Svet Kompjutera* проглашени за најбоље продавце програма. Поседујемо преко 3000 програма. Ово је део из наше понуде. Постаните и Ви наш члан!

ЦРТАНИ ФИЛМ	АУТО-МОТО ТРКЕ	ПОЧЕТНИЧКИ
АКЦИОНИ	ФИЛМСКИ ХИТОВИ	ПУЦАЧКИ
СВЕМИРСКИ	РАТНИ	СПОРТСКИ
ДЕТЕКТИВСКИ	БОРИЛАЧКИ	ИГРЕ СА ТОП-ЛИСТА
НИНЏЕ	ЛУНА ПАРК	НАЈБОЉЕ ИГРЕ ЗА Ц-64
ФУДБАЛ	ИГРЕ НА СНЕГУ	КОШАРКА
ЖИВОТИЊСКО ЦАРСТВО	ИГРЕ БЕЗ ГРАНИЦА	НАЈБОЉЕ ИГРЕ 1990
НАЈБОЉЕ ИГРЕ 1991	НАЈБОЉЕ ИГРЕ 1992	ВЕСТЕРН
АВАНТУРИСТИЧКИ	ОЛИМПИЈАДА	ПОРНО
ДРУШТВЕНИ	СИМУЛАЦИЈЕ ЛЕТЕЊА	ЕНГЛЕСКИ ФРАНЦУСКИ НЕМАЧКИ
ХИТОВИ ОКТОБРА	ХИТОВИ НОВЕМБРА	ХИТОВИ ДЕЦЕМБРА

СПЕЦИЈАЛНА ПОНУДА

ИЗАБЕРИТЕ 3 КОМПЛЕТА И ДОБИЋЕТЕ ЈОШ 3 БЕСПЛАТНО (ОКО 150 РАЗНИЧИТИХ ИГРИЦА

6 комплета на 3 касете)

СПЕЦИЈАЛНА ПОНУДА

Свака касета садржи упутство на нашем језику. Гаранција за све наше услуге је годину дана. Цена једног комплета износи 4 DEM (динарска противвредност на дан испоруке). Снимамо на SONY касетама. ПТТ трошкове сноси купац. Пошиљку добијате за 2 – 3 дана. Касете можете наручити телефоном или писмом.

НАРУЏБЕНИЦА

ДА, овим неопозиво наручујем следеће комплете:

.....

.....

.....

име и презиме место и поштански број

.....

улица и број

.....

БЕОСОФТ, ПОШТАНСКИ ФАХ 25

11050 Београд 22 ☎011-421-355 и 429-848

Радно време: од 08 до 21ч сваког дана

ЏЕМС БОНД – после 30

ШПИЈУН КОГА ВИШЕ НЕ ВОЛЕ

Прошле су три деценије од када се на филмском платну појавио чувени 007. По свој прилици његова популарност сада већ припада прошлости

Када је 1983. године у биоскопским дворанама широм света почео да се врти филм „Октопуси", тринаести по реду филм о Џемсу Бонду, у том тренутку сваки трећи становник Земље гледао је бар једну сторију о овом чувеном шпијуну. Приче о Џемсу Бонду магнетски су привлачиле многобројне гледаоце. Поред неодољивог шарма главног јунака (што се подразумевало) филмови су снимани на завидном техничком нивоу који се граничио са научном фантастиком. Уз све то гледаоцима је застајао дах од брзине којом су се смењивале сцене пуне акције снимане или у живописним пределима или сценографији до тада невиђеној на платну.

А све је почело случајно. Хари Салцман и Алберт Броколи откупили су шездесетих година права за екранизацију једне сторије Јана Флеминга, познатог аутора шпијунских трилера. Тада још нико није могао да слути да ће снимањем филма „Др Но" (1962) отпочети једна од најистакнутијих сага у историји кинематографије. О Џемсу Бонду снимљено је укупно 16 филмова.

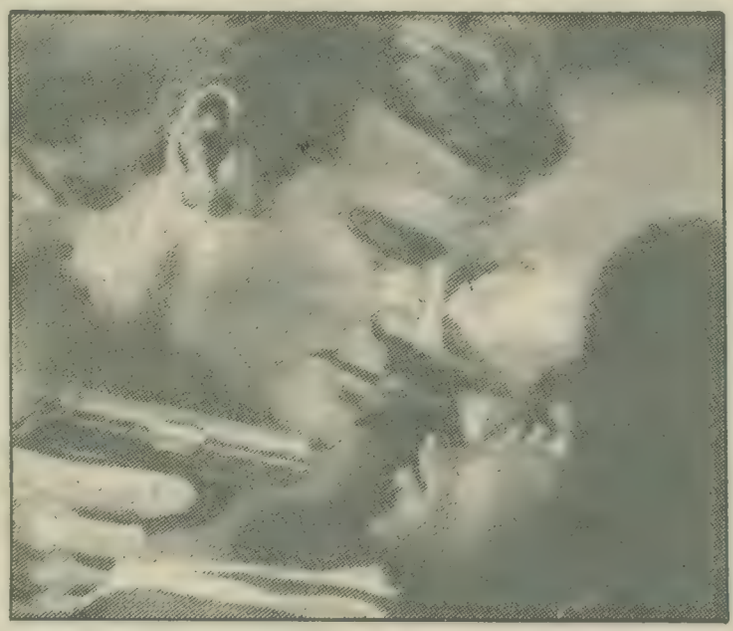

Роџер Мур, Џемс Бонд број 3, допринео је великој популарности лика који је, између осталог, почео да се појављује на мушким пиџамама, парфемима, пићу. Сви су желели да буду као он и да себе замишљају за воланом свемогућег белог „лотус есприја", аута који се креће и испод површине воде, на дубини до 13 метара.

Светац је прави избор

Ни сам Јан Флеминг (1908–1964) није могао да претпостави какав ће успех

година филмске славе

По многима, Шон Конери је ипак био најубедљивији Џемс Бонд. Он је допринео стварању култа 007. Велике фирме утркивале су се и нудиле огромне своте само да се њихов производ појави макар у једном кадру филма.

Да ли је Тимоти Далтон кривац што тајни агент 007 више не узбуђује публику или се променило време?

мобилисан, почиње да живи мирно и повучено. Многи сматрају да је лик Џемса Бонда, такође бившег поморског официра и члана Британске обавештајне службе, створио према својој личности, као неку врсту „вентила" за своје неостварене снове.

Јан Флеминг је написао 11 књига о тајном агенту 007, а завршио као писац бајки јер су му лекари последњих година забрањивали да се узбуђује причама о свом детективу.

Да ли би се Флеминг узбудио да је знао колико су режисер и писац сценарија у многим филмовима одступили од његових прича о Џемсу Бонду, не може наравно да се зна, али једно је извесно. Од тренутка кад се Шон Конери појавио у улози тајног агента 007, створена је чаробна формула која је и продуцентима, а и свима који су учествовали у стварању филма, доносила велике приходе. Врхунац зараде бележе „Мунрејкер" и „Октопуси" – 134 милиона долара само у САД. Иначе, у та два филма у улози Џемса Бонда појављује се Роџер Мур.

Када је Шон Конери зашао у године које тешко да су могле да се повежу са супер динамичним детективом који се бори са негативцима што желе да униште свет, а и када му је већ досадила та улога, требало му је наћи одговарајућу замену. „У тајној служби њеног величанства" игра Џорџ Лејзенби. Овај аустралијски манекен није био добра замена Шону Конерију. Продуценти су зато понудили Конерију хонорар од милион долара – коме овај свакако није могао да одоли – да се појави у седмом филму „Дијаманти су вечни".

За разлику од Лејзенбија, Роџер Мур успева да одушеви публику. Некадашњи „Светац" први пут постаје Џемс Бонд у филму „Живи и пусти друге да умру".

Пензија или повратак?

Смена до које долази четврти пут 1987. у филму „На смрт преплашени" продуценти постићи његов измишљени лик када је 1952. почео да пише авантуре о Џемсу Бонду „да би мало смирио нерве".

Британски адмиралитет одлучио је за време рата да искористи знање језика и способности свога официра Јана Флеминга. Примили су га у поморску обавештајну службу. Када је Флеминг 1945. де-

тима се није посрећила. Тимоти Далтон као Џемс Бонд бр. 4 нема ни магичну привлачност, ни духовитост а ни шарм Конерија или Мура. Или је дошло до „нове осећајности"?

Осамдесетих година, када је Џорџ Лукас снимио своје чувене „Звездане ратове", „Мунрејкер" се још успешно носио са све савршенијом филмском технологијом. Али, деведесете доносе терминаторе, робокапове и остале човеколике роботе. Тајни агент 007 делује некако застарело и превазиђено. Све те његове авантуре са гомилом лепих жена нису више ни препоручљиве. Влада страх од вируса сиде, па се број сцена секса (по филму их је било бар десетак) драстично смањује.

У последњем филму „Дозвола за убиство", када Тимоти Далтон направи штос на рачун све раширеније забране пушења, гледаоцима то није смешно. Напротив. Живи се у времену када пушити 70 цигарета на дан, што је био Бондов просек, није врлина. Бар не у Америци у којој филмови бележе (или не) највише зараде.

„На смрт преплашени" још доноси приход: 135 милиона долара широм света и 55 милиона долара у САД. „Дозвола за убиство" први је филм о Џемсу Бонду који бележи минус са „само" 16 милиона долара зараде.

Једина особа која се на шпици о агенту 007 појављује у свим филмовима је Алберт Броколи, продуцент. Овај осамдесеттрогодишњак сада настоји да прода „Данџак", компанију која има сва права на Флемингове новеле и приче. Када су у филмској кући „MGM", која опет располаже правима продаје свих филмова о Џемсу Бонду, сазнали да Броколи нуди тајног агента 007 за 11 милиона долара по „комаду", случај су одмах предали суду. Зар да сваки појединачни филм кошта само толико? А права која плаћају телевизије широм света да би се вртео Џемс Бонд на екрану, а кинотеке које ће 007 нудити ко зна још колико година? Још се не зна у чију ће корист спор бити решен.

Једно је сигурно. Ове године слави се 30 година откако је снимљен први филм, а идуће 40 година од дана када је објављена прва Флемингова прича о Џемсу Бонду. Да ли ће до тада славни агент 007 већ увелико бити у заслуженој пензији или ће неко ипак успети да га врати на биоскопско платно?

В. С.

16 ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

1. „Др Но" – 1962.
2. „Из Русије с љубављу" – 1963.
3. „Голдфингер" – 1964.
4. „Тандербол" – 1965.
5. „Живи се само двапут" – 1967.
6. „У тајној служби њеног величанства" – 1969.
7. „Дијаманти су вечни" – 1971.
8. „Живи и пусти друге да умру" – 1973.
9. „Човек са златним пиштољем" – 1974.
10. „Шпијун који ме је волео" – 1977.
11. „Мунрејкер" – 1979.
12. „Само за твоје очи" – 1981.
13. „Октопуси" – 1983.
14. „Панорама за убиство" – 1985.
15. „На смрт преплашени" – 1987.
16. „Дозвола за убиство" – 1989.

ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕКА

КАД САМ БИЛА МАЛА:

Серија емисија „ДЕТИЊСТВО" траје већ пуне четири године на Првом програму Радио Београда, сваке среде од 12.30 до 13.00 часова. Различити људи различитих генерација, професија и животних судбина причају о томе како је то било некад, КАД СУ ОНИ БИЛИ МАЛИ. Њихова сећања, њихове живе речи, претопили смо у приче. Емисије на радију и приче у „Забавнику" припрема и уређује

Светлана Ненадовић.

МИЛУНКА ЛАЗАРЕВИЋ

Милунка Лазаревић, за коју је Лариса Војперт, тространа првакиња СССР-а, рекла: „Ми сви имамо шаховско образовање и оно што се може научити, а Милунка има оно са чиме се мораш родити".

Кад сам се родила, прво име на знамењу дали су ми – Љубица, по некој прабаби која је била толико лепа да је кнез Милош, обилазећи Србију и свративши у њено село, мимо тадашњег обичаја када се само са мушкарцима руковало, и њој пружио руку, па се после о томе дуго причало. Друго име, на крштењу, дао ми је кум по његовој жени, опет лепотици Милунки. Толико је лепота за женско дете била важна.

Припадам срећној генерацији која је имала две прабабе, и по оцу и по мајци. Сећам се да нас је на Божић, по великом снегу и хладноћи, татина баба Миља, која је живела на тромеђи Шумадије, Левче и Поморавља, купала напољу, у води у којој је кувала неке биљке што их је скупљала током целе године, све да бисмо били здрави.

Друга моја прабаба, по мајци, била је прави маг за децу. Највећа срећа била је за нас одлазак тамо, у село Мишевић, близу Црног врха, докле пута тако рећи нема, где ниједан непријатељ, ни за време Првог, ни Другог рата, није могао прићи. Брдовито и непроходно, то село је сачувало све приче о хајдуцима, о устанцима, све легенде и митове, још из прасловенских времена.

Скупимо се тамо сви унучићи, са свих страна, и поседамо на степенице које су споља водиле на горњи бој, а баба Петрија нам казује све што зна о небу, о Млечном путу, о звездама, па онда питалице: иде путник, пита колико ти имаш година ако твој стриц има три пута више од твог оца и тако даље, то се после звало проблеми у математици а ја сам то све знала још од моје прабабе Петрије. Знала је она и сва веровања, и паганска и хришћанска, све приче и бајке, тако да сам се ја после, у школи, чудила како ја то све знам, а други морају тек да уче.

Код ње је долазио и неки свет погурен и искривљен, а она је нешто махала изнад њихових глава, и они би одлазили исправљени и здрави. Она је тада за нас била волшебница, а сада знам да је она, у ствари, имала ту биоенергију, само се то онда није тако звало. За све је имала лек. Причала је моја мати како је мој брат, као сасвим мали, имао грчеве у стомаку и како му лекари нису могли помоћи, а онда је баба Петрија рекла: „Па, ћерко, зашто мени не кажеш? Дете ти је кленовито", скувала му неку траву, дете је попило и никад више грчеве није имало.

Нико није сматрао да све то треба прибележити и тако је огромно знање моје прабабе отишло у заборав.

У том селу био је и један мамин стриц, деда Мирко, који је сматрао да човеку не треба никаква фабрика, него да, ако има здраве памети, може све сам да направи. Тако је он правио и пиво, и шећер, а ми смо, у тишини, јер он није волео галаму, свему томе присуствовали и помало помагали.

Е то, такви су били ти прекрасни дани мога раног детињства, и онда је дошао рат! Мој отац и стриц су били мобилисани, мајка и стрина су само плакале, а ми нисмо много разумевали шта се то догађа. Онда смо чули како горе, преко Чариградског друма, нешто тутњи: то су били немачки тенкови који су пролазили, пролазили, пролазили.... Сам тај почетак рата нисам много схватила, само знам да, иако одличан ђак, на крају тог другог разреда нисам добила књигу. А ја сам имала и нову хаљину, и све што таквој прилици доликује.

Онда, био је неки Немац у фабрици у којој смо становали, који ми је понудио бомбоне, пуну шаку бомбона, а нама су запретили да од Немаца не смемо ништа да уз-

мемо јер они трују децу; ја сам ипак те бомбоне узела мислећи да се баш од једне нећу отровати. Мати ме због тога замало није убила, а он је, ето, сигурно имао девојчицу мога узраста, па је, уместо њој, бомбоне дао мени.

Кроз Јагодину су пролазиле разне војске, Немци, Бугари, чули смо за партизане и четнике, нисмо знали ко је ко, али смо се ипак постепено навикавали на нову ситуацију. Сећам се да сам, при повратку из школе – а ишли смо само трипут недељно, кад би то било увече – а рано се смркавало – испред крајс-

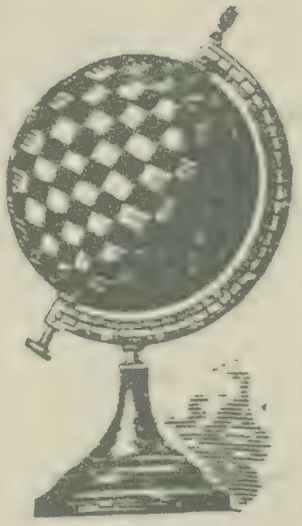

М. Лазаревић – Г. Гресер

(Охрид, 1971)

1) e2-e4	**c7-c5**
2) Sb1-c3	**Sb8-c6**
3) f2-f4	**e7-e6**
4) Sg1-f3	**d7-d5**
5) Lf1-b5	**a7-a6**
6) Lb5:c6+	**b7:c6**
7) d2-d3	**Sg8-f6**
8) Dd1-e2	**Lf8-e7**
9) 0-0	**0-0**
10) b2-b3	**Dd8-c7**
11) Sc3-a4	**Tf8-e8**
12) c2-c4	**Sf6-d7**
13) De2-f2	**d5-d4**
14) Lc1-d2	**f7-f6**
15) Ta1-e1	**e6-e5**
16) f4-f5	**Le7-d6**
17) g2-g4	**Kg8-h8**
18) h2-h4	**Te8-g8**
19) g4-g5	**Lc8-b7**
20) Kg1-h1	**Ta8-e8**
21) Tf1-g1	**Dc7-d8**
22) g5-g6	**h7-h6**
23) Sf3-g5	**f6:g5**
24) h4:g5	**Ld6-e7**
25) Df2-h2	**Le7-f8**
26) g5:h6	**Sd7-f6**
27) h6:g7++	

Црна предаје јер на једини потез краљем Kh8:g7 следи Dh2-h6 са шахом и матом. Овом партијом Милунка се реванширала Гресеровој за пораз 1964. године.

УМЕСТО БИОГРАФИЈЕ

Социолози, психијатри и психолози – дознала сам негде шездесетих година читајући разне стручне књиге, не памтим више ауторе – анализирајући све могуће професије, констатовали су да је шах најморалнија људска преокупација. Ту су апсолутно једнаки и просјак и краљ; између два партнера који седну један наспрам другог нема никакве разлике, што би рекла тетка Деса, као пред страшним судом. Шах је једина професија где нема подвале, за сваку грешку следи непосредна казна. Шах је као рендген, не може се ништа сакрити; нико вас не тера да радите, али ви не можете рећи: радио сам, јер се све види; ако нисте радили, бићете кажњени, добићете 0, или, ако имате добијену позицију, па је не реализујете, ви ћете добити само пола поена. Шах је за сваког нешто друго, а за мене, шах је био и остао највитешкија људска делатност.

Најкритичнији тренутак у мом животу догодио се 1964. године на квалификацијама за првенство света у Херцег-Новом. Имала сам одличне резултате и реми у последњој партији омогућио би ми да изазовем светску првакињу на меч. Америкаика Гресер, са којом треба да играм, долази к мени пре партије и нуди ми реми унапред. Тиме бих, значи, била победница, играћу меч са првакињом света, а то је био мој циљ – да постанем првакиња света, још од тренутка кад ми је у мојих седамнаест година, мој први званични учитељ шаха Жарко Поповић рекао: „Милунка, имаш талента и снаге, ако будеш много радила, постаћеш првакиња света". То је било нешто реално, нешто видљиво, за разлику од поезије којом сам се до тада бавила, а која ми није ништа конкретно обећавала.

Али, ја Гресеровој одговарам: „Ко сте Ви, госпођо, да Ви мени нудите реми?". Међутим, ја сам ту партију изгубила, нећу сада да објашњавам како и зашто, али хоћу да кажем да се то у свету шаха сматра једном од највећих добровољних шаховских трагедија. Гресерова није ништа разумела, а, са друге стране, свет је био запањен, мислим на онај свет који не бира средства да дође до циља. Али, ја сам знала, ако прихватим трговину у шаху, онда тај шах више није то због чега се ја њиме бавим и онда ја нисам ја. И та космичка правда о којој сам говорила касније је мени то вратила, ја тог тренутка нисам достигла тај циљ, али зато сад могу да кажем, без лажне скромности, да то поштовање које ја имам у читавом шаховском свету и дан-данас траје.

Роберт Фишер је у том погледу мој млађи брат, можда мој једини брат у шаху. Он не признаје реми до голих краљева, и то је основна порука у шаху, и због тога сам ја овај његов повратак доживела као једно прочишћење које почиње од шаха. Можда је баш шах и најпозванији да укаже на прави пут јер је у међувремену у шаху остало једва 30 одсто оног витешког а 70 одсто је ствар договора и преговора: сад ћемо да ремизирамо, сутра ћу ја теби да дам поен, а онда ћеш ти мени, и тако даље, само да би се делиле награде. Мислим да је њега нека виша сила позвала да дође и да укаже на прави пут, пут спасења од свих пљавштина и несрећа.

командатуре која је била смештена у згради суда сваки пут откинула антену која је тамо стајала. Мој брат се плашио и увек прелазио прекопута, а ја сам и даље то радила схватајући да је то „њима" нешто важно јер би антена сваки пут поново тамо стајала. Ето, то је био мој отпор непријатељу.

Зима 1942. била је страшна, мислим да је жива падала на –32, –33 степена испод нуле. Обожавала да се грудвамо, једном, на великом одмору, све тако грудвајући се на цичи зими, закаснили смо неколико минута на час веронауке. Наш тадашњи вероучитељ, неки калуђер Макарије из Сремских Карловаца, постројио нас је све уза зид и преко промрзлих руку ударио по неколико оштрих пацки, тако јаких да смо бол осећали неколико дана. Од тог тренутка датира мој апсолутно негативан став према свештенству. Више никада, никада нисам могла да имам никаквог поштовања према тој професији. Рекла сам себи: шта ће мени посредник између мене и Бога, и – са тим сам завршила. А у Бога сам дубоко веровала. Рецимо, волела сам зелене кајсије. Било их је по комшијским баштама колико сам хтела и увече, кад сам се враћала из школе, нико не би видео да их берем. Да, али, видео би Бог! И не бих их брала. Толико је дубоко у мени то било усађено. Али, свештенике више нисам поштовала. Не, никад више.

Онда је прошао рат и дошло је ослобођење. Дошле су битке на Дрини, битке у Срему, млада Србија је била мобилисана. Опет је дошло тешко време. Ја сам била у другом разреду гимназије. И опет смо учили нешто ново. И сада размишљам: колико ћу ја за мога живота различитих Југославија да учим? Пре рата учили смо Југославију која је била подељена на бановине, али без Истре, без Ријеке и без острва; за време рата учили смо само Моравску бановину, колика је онда Србија била; после рата учили смо федеративну Југославију, прво без, а после са Истром; сад нам се опет та Југославија смањује и још јој дефинитивно границе не знамо. За једну генерацију, признаћете, много је!

Дакле, да приведем причу крају. Ништа од свега што сам досад рекла не предочава да ћу се ја икад у животу бавити шахом. Тако и јесте било. И ја сама, кад сам касније о томе размишљала, била сам изненађена. И онда сам накнадно установила: мати мога оца имала је феноменалну меморију; није био потребан никакав календар јер то чудо од жене је имало у глави све датуме, кад се ко родио, кад је ко умро, када ће коме бити парастос, када су празници који се мењају, кад пада Ускрс, кад Ђурђевдан.

... Мој отац, а после и ја, од ње смо наследили ту способност, а, као што се зна, меморија је у шаху веома важна. Затим, што се тиче маште, њу сам добила од моје прабабе Петрије, коју је и моја мајка наследила.

Ја никад нисам заспала а да нисам о нечему маштала: шта би било кад би било. Тако сам ја у детињству живела двоструки живот, као Волтер Мити. Свако вече сањарим, сањарим, а онда ујутру, кад се пробудим, наставља се свакодневна проза. То је, ваљда, оставило трага и у мом писању јер моја прва вокација је била поезија, па после шах. Паралелно сам почела да пишем песме и да учим шах. То је било кад сам имала 14 година те, преломне године мога живота.

Та промена се некако јавила истовремено са мојом болешћу, тешком болешћу, коју сам једва преболела. Био је то такозвани „балкански нефритис", болест која се лечила пеницилином и стрептомицином, лековима о којима нисмо могли ни да сањамо. Били су ме већ отписали, али, ето, ја сам преболела. Често сам падала у кому. Сећам се да сам у том тренутку тражила мајчину руку, да је држим, да она мене држи, да не отпутујем сасвим. А веровала сам да путујем у рај јер ја сам у рај веровала. Тамо су биле неке боје, неки паркови боја, зелене, црвене, розе, и ја туда пролазим, ја сам већ тамо. Све је то, вероватно, утицало на моја каснија опредељења, на моју личност, на моју машту. Ја дубоко у себи верујем да мора постојати нека космичка правда, да добро увек мора да победи зло. Ја то не знам добро да објасним, али знам да постоји толико лепог, толико невиног, толико силног, божанског, све је то негде изнад нас, а ми смо под неким дивљим покривачем те лепоте и доброте одозго.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ:

NOVEMBER RAIN

When I look into your eyes
I can see a love restrained
but darlin' when I hold you
don't you know I feel the same

'Cause nothin' last forever
and we both know hearts can change
and it's hard to hold a candle
in the cold november rain

We've been through this such a long time
just tryin' to kill the pain

But lovers always come
and lovers always go
and no one's really sure
who's lettin' go today walking away

If we could take the time
to lay it on the line
I could rest my head
just knowin' that you were mine, all mine

So ih you want to love me
then darlin' don't refrain
or I'll just end up walkin'
in the cold november rain
Do you need some time on your own
do you need some time all alone
everybody needs some time
on their own
don't you know you need
some time all alone

I know it's hard to keep an
open heart
when even friends seem out
to harm you
but if you could heal a
broken heart
wouldn't time be out to
charm you

And when your fears subside
and shadows still remain
I know that you can love me
when there's no one left to blame
so never mind the darkness
we still can find a way
'cause nothin' lasts forever
even cold november rain

Don't ya think that you need somebody
don't ya think that you need someone
everybody needs somebody
you're not the only one

НОВЕМБАРСКА КИША

Када ти погледам у очи,
видим узржану љубав,
али, драга, када те грлим,
зар не знаш да осећам исто

Јер, ништа вечно не траје
и обоје знамо да се срца
могу мењати
и да је тешко одржавати
пламен свеће
на хладној новембарској
киши

Кроз ово већ тако дуго
пролазимо
само покушавајући да
ублажимо бол

Али, љубавници увек долазе
и љубавници увек одлазе
и нико није стварно сигуран
ко кога пушта данас да оде

Када бисмо могли да
застанемо
и средимо мисли,
могао бих да одморим
главу
знајући да си била моја, сва моја

Па, ако желиш да ме
волиш,
онда се не уздржавај, драга,
јер ћу иначе изаћи
на хладну новембарску
кишу

Треба ли ти да неко време
будеш са собом
треба ли ти да неко време
будеш сасвим сама
свакоме треба неко време да
буде са собом
зар не знаш, треба ти неко
време да будеш сасвим
сама.

Знам, тешко је задржати
отворено срце
када чак и пријатељи могу
да те повреде
али, ако можеш да излечиш
сломљено срце
зар није већ време да те
шармирам

И када твоји страхови
утихну,
а сенке још увек остану,
знам да ме можеш волети
када не буде никог да се
окриви
па, заборави на таму
још увек можемо открити
пут
јер ништа вечно не траје
чак ни хладна новембарска
киша

Зар не мислиш да ти неко
треба
зар не мислиш да ти неко
треба
свакоме неко треба
ти ниси једина

Текст и музика: Роуз
Изводе: Guns N'Roses

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

„Моја тетоваже су постале
нво путујући дневник или серија
разгледница, сувенири разпичи-
тих места и искустава. Једног
дана оне ће говорити причу мог
живота."

Марк Алмонд

МУЗИЧКА ПОШТА

Здравко!
Објави биографију Ерика Клептона и албуме који је издао.
Владимир из Бачког Петровог Села

ERIC CLAPTON

Ерик Патрик Клап, како му је право име, рођен је 30. марта 1945. у месту Рипли. У почетку је свирао као улични музичар и са локалним саставима. Почетком 1963. године придружио се лондонској групи „Roosters", затим је кратко боравио у саставу „The Engineers", да би октобра исте године добио позив да пређе у ритам и блуз групу „Yardbirds". Због свог стила свирања од њиховог менаџера Џорџа Гомелског добио је надимак Slowhand (Спороруки). Пошто је група почела да се окреће поп музици, Клептон их је 1965. напустио и прешао у „Bluesbreakers" Џона Мејла, а затим је 1966. основао сопствени трио „Cream". Крајем 1968. та група се, на врхунцу славе, разишла а Клептон је са Џинџером Бејкером и Стивијем Винвудом основао суперсастав „Blind Faith". Ни он није био дугог века и после америчке турнеје Клептон их је напустио и наставио са групом „Delanney and Bonnie".

По објављивању првог соло албума основао је пратећи састав „Derek and the Dominoes", а затим се придружио Џорџу Харисону на концерту за Бангладеш у Њујорку. После доста ломова и личних невоља његова каријера кренула је мирнијим током и обележена је редовним објављивањем врло цењених албума на којима гостују, по правилу, најбољи музичари.

Клептонова богата дискографија гласи: „Eric Clapton" (1970), „Layla and other Assorted Love Songs" (1970), „History of Eric Clapton" (компилација снимака са ранијим групама 1972), „Eric Clapton at his best" (компилација 1972), „Eric Clapton's Rainbow Concert" (живи 1973), „461 Ocean Boulevard" (1974), „There's One in Every Crowd" (1975), „E.C. Was Here" (живи 1975), „No Reason To Cry" (1976), „Slowhand" (1977), „Backless" (1978), „Just One Night" (живи 1980), „Another Ticket" (1981), „Time Pieces" (компилација 1982), „Money And Cigarettes" (1983), „Backtrackin" (компилација 1984), „Behind The Sun" (1985), „August" (1986), „Crossroads" (четворострука ретроспектива 1988), „Journeyman" (1989), „24 Nights" (дупли живи 1991) и „Unpluged" (живи 1992).

ТРАЈНЕ ВЕЗЕ

Пол Макартнијев дуо са Сајмон и Гарфанкел може се оцењивати на више начина. „Сајмон и Гарфанкел", „Ноћна... Пол Сајмон се у педесет и првој години оженио двадесетшестогодишњом певачицом Иди Брикел из састава „New Bohemians". Свадбена церемонија одржана је, у најужем кругу, на њујоршком Лонг Ајленду. Бракови код музичара улазе, изгледа, у моду. Недавно се и Стинг оженио својом дугогодишњом девојком са којом има већ троје деце.

ТАЈНА УЛЦИЊСКИХ ЦРНАЦА

Средином прошлог века у нашем најјужнијем приморском граду могло је да се изброји око стотинак кућа црнаца

Млад човек, у чојаној униформи генерала, чврстим кораком обилазио је линију фронта. Било је то почетком 1945. негде у Срему. Онда је застао, изненађен и очигледно љутит. Окренуо се ађутанту и оштрим гласом запитао ко је дозволио заробљеницима да слободно шетају у близини прве борбене линије. Подређени официр немоћно је слегнуо раменима, а генерал је кренуо да сам рашчисти ствар.

Пришао је снажно грађеном војнику необичног изгледа и заповеднички запитао:

– Ко си ти и одакле?

– Ја сам војник Ризо Шурла из Улциња!

Генерал га је, забезекнут, одмерио од главе до пете, окренуо се ађутанту и наглас промрмљао:

– Знао сам да су Црногорци црни, али оволико...

Двадесетпетогодишњи црнац био је директни потомак афричких црнаца и, сасвим сигурно, једини тамнопути борац под капом с петокраком.

Откуд црнци код нас, односно на обалама Јадрана у нашем најјужнијем граду?

Роба егзотичног изгледа

Почетком 18. века Улциње постаје важно трговачко место. Мада су Турци били формални владари града, о свему су одлучивали и за све се питали гусари чије су брзе лађе биле страх и трепет Медитерана. Турски великодостојници најчешће су се користили њиховим услугама, посебно за борбу против Млетака, односно дубровачке и бокељске морнарице. Често и за смиривање непослушних дуж северних обала афричког континента. Гусари су то умели сасвим лепо да наплате.

У то време у Европи већ почиње да цвета трговина робљем, посебно црним. Богатство и углед мерили су се бројем црних робова. И док су забринути и учени теолози расправљали да ли црнци имају душу или не, пијаце робова нудиле су све већи избор. А онда је, наравно, и цена мања. Особито за бело робље скупљано по Босни, Херцеговини, Србији, у руским черкеским, татарским и турским областима. Подаци говоре да су црни робови били кудикамо скупљи од несрећника светле пути. У Дубровнику је, рецимо, један леп и добар црнац вредео целих 30 дуката, право мало богатство.

Разлика у цени је, разуме се, основни смисао трговине. Улцињски гусари су то добро знали и за кукуруз и дрво из Албаније у лукама од Алжира до Порт Саида куповали робу егзотичног изгледа. Било је то време када је, према једном извештају из 1706, Улциње поседовао 120 бродова, док је Бока бројала двадесетак лађа и када је град северно од ушћа Бојане у море био већ завидно богат.

Знаменитост нашег најјужнијег града, месни фотограф Ризо Шурла.

Црнци су и овде постајали ствар престижа, па није била реткост да се имућни Улцињани још пре испловљавања гусара према афричким обалама са њима договоре о квалитету и броју робова. Остали који су пристизали вођени су на трг наврх утврђеног града и ту на Пијаци робова излагани пред радозналим купцима.

Робове су смештали у неку врсту кавеза уграђених испод сводова североисточног утврђења града, а ценкања су обављана у оближњој гусарској кафани где је данас смештен Музеј града.

Мучење строго забрањено

Из оскудних података који су до данас сачувани зна се да су Улцињани обично доводили црне дечаке и девојчице од 2 и 3 године, некад је умео да промакне и шеснаестогодишњак. Радили су, зависно од снаге и изгледа, на имању или као послуга. Утешно је, међутим, да црнци у Улцињу нису целог живота остајали робови. Након извесног броја година или каквог срећног догађаја у породици господари су их ослобађали и давали им на коришћење неку кућицу или део имања. Наравно, задржавајући доживотно право да брину о њима, као о свом покретном добру. Живим душама. А, по правилу, бирали су им брачне другове. Увек црне.

Зна се, пак, да су гусарски капетани кад год би удали кћер, неком од својих црнопутих добара даривали слободу.

Ретки тренуци кад је породица Шурла заједно, слева надесно: син Марио, мама Нада, отац Ризо и кћи Анита.

Међу правила која су се у Улцињу одувек поштовала кад су у питању били црни робови спада и обавеза да деца такозваних слободњака од рођења буду слободна. Тако су овде постојале две категорије црнаца: робови и слободњаци. Слободњаци су се препознавали и по обавезном презимену Арап, док су робови носили презимена својих господара.

Једна од обавеза које су увек морале да се уважавају јесте и она да је било строго забрањено мучење и препродаја робова и да овде нису ни знали о оној високоумној расправи да ли црнци имају душу. Како иначе објаснити податак да су двојица били чак гусарски капетани и, дабоме, угледни грађани.

Средином прошлог столећа у Улцињу је могло да се изброји стотинак кућа црнаца, углавном са бројним породицама. А за тежак, неопростив преступ сматрала се брачна веза са девојкама које нису биле тамнопуте. Венчавали су се између себе, а није била реткост да су невесте и младожење довожени из њихове прапостојбине. Као робље, разуме се.

Остала је, међутим, прича временом прерасла у легенду да је црнкиња Захра, пореклом из Судана, тамо далеко упознала Улцињанина Хаџи Халила Фитсија, који је био мајор у турској војсци, и са њим, добровољно, дошла у Улцињ.

Два ожиљка – привилегија

Не зна се поуздано откуд потичу улцињски црнци. Сви су довде стигли као сасвим мали, често не знајући ни матерњи језик. Врло брзо попримили су овдашње обичаје и језик. По траговима песама које су се пре више од седамдесетак година још чувале – а у Улцињу су их чули научници Тихомир Ђорђевић и Александар Лопашић – може се претпоставити да је један број улцињских црнаца био из Алжира, Триполиса, близу језера Чад и из јужног Судана. На жалост, никад се у Улцињу није појавио неки Кинте Кунта, јунак Халијевих „Корена", који би кренуо у истраживање свог порекла.

Остао је запис, више као усмено предање које се доскора преносило с колена на колено, да су црнци обичавали да се ради прославе разних празника окупљају ван Улциња, на брду Пињеш које се и данас зове Фуш Араби (Црначко поље). Током 19. века на тим свечаностима окупљало се и преко 300 црнаца. И слободних и робова, само што су овим другим господари обезбеђивали храну и пиће.

Крајем прошлог столећа црнци су се састајали и у јединој црначкој кафани „Arab caffe" у којој су ч газда и послуга били искључиво тамнопути.

Као што су слободни и робови могли да се препознају по презимену, тако се разликовало и градско од сеоског становништва мрке пути. Један ожиљак на лицу – урезан још у детињству – означавао је црнца из неког од околних села, привилегију да се поносе са два ожиљка имали су градски црнци.

Људи и време нису на овим просторима дуго били на страни црнаца. Мали прираштај уз велику смртност, те ратни вихори који су тутњали овим крајевима учинили су да се број црних „Црногораца" смањује, и то буквално из године у годину. Од већ поменаних 100 кућа пре 1877. када је Улцињ коначно припао Црној Гори, већ 1878. било је само 50 кућа са око 150 чланова, нешто касније њихов број је износио 30. Године 1928. Тихомир Ђорђевић је у селу Штој близу Улциња и у самом граду пронашао само пет кућа чистокрвних црнаца.

Остао је само један

Данас у Улцињу живи само један прави црнац, онај чији су сви преци били тамне пути. Ризо Шурла, по занимању фотограф, легенда и заштитни знак Улциња. По сопственом казивању, има преко седамдесет година и радњу уз само пристаниште. Име „Пињеш", по брду где су некад давно његови преци умели да певају и играју, а где је и гробље улцињских црнаца.

И данас, као и педесетих година, има необично беле дланове и табане, када је овај потписник први пут – у великом страху – уживо видео црнца, и то Црногорца, и чак га, на наговор запањујуће белог осмеха, додирнуо по надланици. А она и даље остала црна. Само што се данас белило ушуњало у црне коврџе.

Ризина деца Марио и Анита, из брака са мештанком Надом, имају исти прекрасни осмех, на светлотамном лицу.

Гусари, срећом, плове неким другим морима.

Петар Милатовић

ФАНТАСТИКА

Уређује
др Зоран Живковић

Артур Кларк

БУЂЕЊЕ

Марлан се досађивао; била је то крајња досада коју може да створи једино Утопија. Стајао је пред великим прозором и гледао доле, према усковитланим облацима које је покретао ветар што се дизао у подножју града. Понекад, кроз какав процеп у набреклом, белом покрову спазио би призор језера и шума и кривудаву траку реке која је текла кроз пусту земљу где је он сада сасвим ретко залазио. На раздаљини од двадесет миља према западу горњи врхови вештачке планине, које је сунчева светлост опточила бојама дуге, пловили су поврх облака; та планина био је Град Девет, снено острво које је плутало студеним пустошима стратосфере. Марлан се запита колико га тамошњих житеља, подједнако незадовољних својим животом, сада посматра одозго.

Постојао је, разуме се, један узмак и многи су се определили за њега. Али, он је био тако очигледан, а Марлан је више од свега другог избегавао очигледности. Осим тога, све док и даље буде прилике да живот још може да пружи неко ново искуство, он неће проћи кроз врата која су водила у заборав.

Из магле која је лежала под њим нешто сјајно и пламтеће проби се кроз облаке и убрзо стаде да нишчезава према дубокој плавети зенита. Мутним погледом Марлан је пратио успињање брода: некада – како је то само давно било! – овај призор испунио би му срце радошћу. Својевремено се и он отискивао на оваква путовања идући стазом која је човеку донела највеће пустоловине. Али, сада на дванаест планета и педесет месеца није постојало ништа што се није могло наћи на Земљи. Да је само могло да се стигне до звезда, човечанство би можда избегло хорсокак у коме се сада нашло као у ступици; тада би још било бескрајних пространстава за истраживање и откривање. Међутим, дух човечанства устукнуо је пред застрашујућим пространством међузвезданог простора. Човек је стигао до планета док је још био млад, али звезде су заувек остале изван његовог домашаја.

Па ипак – Марлан се укрути на ту помисао и стаде да клизи погледом за извијеним трагом паре који је означавао путању узлетелог брода – ако га је Свемир поразио, и даље је постојало једно освајање које је могло да се предузме. Дуго је стајао, задубљен у мисли, у тишини, док је далеко доле крзава ивица олује лагано откривала потпорње и бедеме града, а испод њих заборављена поља и шуме који су некада били једини Човеков дом.

Замисао је заголицала Сандракову научну домишљатост; суочила га је са занимљивим техничким проблемима који ће га заокупљати годину или две. То ће пружити Марлану сасвим довољно времена да среди све своје послове или, ако је неопходно, да се предомисли.

Ако су Марлана и обузеле неке сумње у последњем тренутку, он је био одвећ поносан да би испољио тако нешто док се опраштао од пријатеља. Они су проучили његове планове уз морбидну радозналост, убеђени да предузима неки необично сложен облик еутаназије. Када су се врата малог свемирског брода затворила иза Марлана, они су се лагано удаљили вративши се бесциљном устројству својих живота; Ровина је, додуше, плакала, али не одвећ дуго.

Док је Марлан обављао завршне припреме, брод се успињао аутоматским курсом добијајући на брзини све док се Земља није претворила у сребрни срп, а потом у слабашну звезду

Илустрово: Добросав Боб Живковић

изгубљену у снажнијем сјају Сунца. Излижући се изнад равни у којој су се кретале планете, брод је постојано хитао ка звездама све док се и само Сунце није претворило у пуку тачку светлости. А онда је Марлан пренагло брзину удаљавања управивши брод на кружну орбиту која га је учинила најудаљенијим Сунчевим подаником. Ту га никада ништа неће пореметити; вечно ће кружити око Сунца, осим ако га неком непојамном игром случаја не погоди каква залутала комета.

Марлан је последњи пут проверио инструменте које је Сандрак саздао. Потом је отишао до средишње коморе и затим тешка метална врата. Када их поново буде отворио, биће у прилици да докучи тајну судбине људског рода.

Ум му је био испражњен од свих осећања док се спуштао на мекани кауч и чекао да машине обаве своју дужност. Уопште није чуо прве шапате гаса кроз испусне отворе; али свест му је ипак ишчилела попут осећаја што се повлачи.

Коначно, и ваздух је шиштећи изишао из мале коморе која је, такође, испустила у крајњу студен свемира своју залиху топлоте. Промена и распадање никада ту неће моћи да ступе; Марлан је лежао у гробу који ће трајати дуже од свега што је човек икада саздао на Земљи, па ће можда надживети и саму Земљу. Но, био је то и више него гроб јер машине које је задржао мериле су време; сваких стотину година једно коло би се отворило, па затворило, одбројавајући столећа.

Марлан је тако заспао у студеном сумраку иза Плутона. Није ништа знао о животу који је бујао и повлачио се на Земљи и њеним планетама-сестрама, док су се столећа продужавала у миленијуме, а миленијуми у еоне.

На свету који је некада био Марланов дом планине су се измрвиле у прах и биле разметене у мору; лед се пузаво спустио са полова, као што је чинио много пута раније и као што ће учинити још много пута у будућности.

На океанском дну планине из митских времена слагале су се слој по слој од наноса који је тамо доспевао да би се коначно обреле на светлости дана; но, убрзо су и оне кренуле за заборављеним Алпима и Хималајима у своје гробове...

Сунце се променило сасвим мало, када се све узме у обзир, у часу када су се стрпљиви механизми Марлановог брода пробудили из свог дугог сна. Ваздух је уз шиштање поново покуљао у комору, температура је лагано стала да се успиње са руба апсолутне нуле до нивоа на коме је живот поново могао да почне. Лагано, оперативне машине отпочеле су са таманим низом задатака који је требало да им оживе господара.

Но, он се није померио. Током раздобља протеклих откако је Марлан утонуо у сан нешто је заказало међу колима која је требало да га пробуде. Штавише, право је чудо што је све остало до тога часа дејствовало исправно; Марлан је, лолуше, и даље измишао Смрти, али га његове слуге никада више неће отргнути из дубоког сна.

Тог часа чудесни брод присетио се заповести које су му дате пре толико времена. Закратко, како су се његови многобројни механизми лагано, загревањем, враћали у живот, он је инертно плутао док му се слабашна Сунчева светлост одражавала по зидовима. А онда, лобијајући на убрзању, почео је да се враћа путањом коју је превалио у супротном смеру док је свет још био млад.

СВЕ ШТО СТЕ ОДУВЕК ЖЕЛЕЛИ ДА ДОЗНАТЕ О НАУЧНОФАНТАСТИЧНОМ ФИЛМУ – А НИСТЕ ИМАЛИ ГДЕ ДА ПРОЧИТАТЕ! ОВО ЈЕ ШЕТЊА КРОЗ ДЕВЕТ ИЗВАНРЕДНО УЗБУДЉИВИХ ДЕЦЕНИЈА SF КИНЕМАТОГРАФИЈЕ!

90 ГОДИНА НАУЧНОФАНТАСТИЧНОГ ФИЛМА

А Е Л И Т А

Једна од главних врлина најранијег научно-фантастичног филма огледала се у његовој свемирској усмерености

Време када је цела званична наука одлучно порицала могућност да се човек отргне у свемир, осуђујући га на трајну везаност за његову планету – колевку, одважни и маштовити пионири кинематографије широм су му отворили двери космоса видовито наговестивши стварна збивања кроз само седам деценија.

Истини за вољу, треба рећи да су у овом погледу имали претече у једном другом, знатно старијем медију – у књижевности.

Прво „право" књижевно путовање на наш природни сателит, односно на једно страно небеско тело, збило се у роману „Од Земље до Месеца" француског родоначелника писане научне фантастике Жила Верна.

Управо на мотивима овог дела, као и једног доцнијег сродног романа „Први људи на Месецу" Херберта Џорџа Велса, биће утемељена прва филмска свемирска пустоловина, освајање Земљиног природног пратиоца у „Путовању на Месец" Жоржа Мелијеса – првенцу светске кинематографије SF традиције.

Три године после овог филма, 1905. Мелијес ће повести гледаоце на једно још фантастичније путовање – од кога смо у стварном свету и даље подједнако далеко као што смо били у оно време.

У „Немогућем путовању" Мелијес упућује један необичан земаљски воз преко космичког бездана право у лице Сунца.

Велики епос филмског освајања других светова незаустављиво је почео. Разуме се, у смеру Сунца даље се није имало куд, па су се синеасти после Мелијеса, они који су имали научно-фантастичне амбиције, окренули на другу страну – и набасали на Марс.

„Црвена планета" се први пут појавила на великом екрану већ 1913. године у филму редитеља Волета Волера

Није мењао брзину све док се поново није обрео међу унутрашњим планетама, а метални труп почео да му се греје под зрацима древног, неисцрпног Сунца. Ту је стао да врши истраживања, у температурној зони где је Земља некада кружила; и коначно, пронашао је једну планету коју није препознао.

Величина је одговарала, али ништа се више није слагало. Где су се дела мора која су некада била највећа Земљина дика? Нису преостала чак ни њихова празна корита; прашина вишеслих континената одавно их је испунила. А шта је, надасве, било са Месецом? Негде у заборављеној прошлости он је скренуо ка Земљи и суочио се са својим усудом, будући да је планета сада била опасана, као што је некада био случај једино са Сатурном, широким, танким ореолом прашине која је кружила око ње.

Роботске контроле пребирале су неко време по својим електронским меморијама док је брод разматрао ситуацију. А онда је донео одлуку; да је машина кадра да слегне раменима, овај брод би то зацело учинио. Изабравши насумце место за слетање, почео је лагано да се спушта кроз разређен ваздух и коначно се приземио на једној заравни од пешчаног камена. Вратио је Марлана кући; то је било највише што је могао да учини. Ако и даље има живота на Земљи, он ће га пре или касније пронаћи.

И одиста, они који су сада били господари Земље коначно су стигли до Марлановог брода. Памћења су има била дуга, тако да им рђом нагрижени метални овој, који је почивао на пешчаном камену, није био потпуно стран. Стали су да расправљају о томе међу собом, уз онолико узбуђења колико им је то њихова природа дозвољавала, а онда су, користећи властита, необична оруђа, почели да се пробијају кроз тврдоглаве зидове све док нису стигли до коморе у којој је Марлан спавао.

На свој начин они су били веома мудри будући да су успевали да схвате сврху Марланових машина и да су могли одгонетнути где су заказале у вршењу својих дужности. Недуго потом научници су извршили неопходне поправке премда нису полагали много наде у успех. Највише што су могли да очекују било је да доведу Марланов ум, макар и сасвим накратко, на руб свести пре но што време не предузме своју дуго одлагану освету.

Светлост се пузаво вратила у Марланов мозак уз спорост особену за зимску зору. Еонима је лежао на границама самосвести знајући да постоји, али не знајући ко је нити одакле је дошао. Делићи сећања се вратише и уклопише се, један за другим, у сложени мозаик личности, све док најзад Марлан није постао свестан да је – Марлан.

Упркос телесној слабости, сазнање о успеху испунило га је дубоким и разбокталим осећањем задовољства. Радозналост која га је упутила у пустоловину низ еоне, када су његови ближњи радије одабрали блажени сан еутанзије, ускоро ће бити награђена: дознаће, наиме, какав је сој људи наследио планету Земљу.

Снага му се вратила. Отворио је очи. Светлост је била блага и није га заслепила. Али, за тренутак је ипак све било замућено и замагљено. Онда је успео да разабере прилике како се затамњено уздижу над њим и испунило га је осећање сненог чуђења јер се присетио да би требало да буде сам при повратку у живот, једино у друштву машина.

А онда је околни призор брзо ушао у жижу и он је разабрао како га нетремице посматрају не испољавајући ни непријатељство ни пријатељство, ни узбуђење ни равнодушност, недокучиве очи Гледача. Мајушне, гротескне прилике. стајале су око њега у збијеном кругу зурећи преко провалије коју ни његов ум ни њихови умови никада неће моћи да премосте.

Друге људе би тог часа испунио ужас, али Марлан се само осмехнуо, помало тужно, у часу када је заувек заклопио очи. Његов радознали дух остварио је свој циљ; више није имао питања која би поставио Времену.

Јер, у последњем тренутку живота, када је видео оне који су чекали око њега, постало му је јасно, у магновењу, да је древни рат између Човека и инсеката већ одавно окончан и да Човек није био победник...

Прва „инвазија" са црвене планете: „Порука са Марса", 1913.

„Порука са Марса" – премда још не као поприште збивања. Кључни лик овог филма, снимљеног према једној драми која се са успехом приказивала у то време у лондонским позориштима, био је један житељ „црвене планете" који долази у поход на Земљу из сасвим мирољубивих и благонаклоних побуда.

Марс је, наиме, у погледу цивилизацијског устројства знатно надмоћнија планета од наше, а мисија Марсовца јесте да помогну Земљанима да исправе неправилности свог света и упуте га већ опробаном стазом напретка.

Следећа појава „црвене планете" збила се само десетак година касније, 1924, овога пута на сасвим другом крају света, у једном од раних филмова младе совјетске републике. Посреди је „Аелита: побуна робота", остварење редитеља Јакоба Протазанова, урађено према истоименом роману Алексеја Толстоја.

Сиже овог филма представља – сасвим случајно, разуме се – својеврстан негатив Волерове „Поруке са Марса", а што је најважније „црвена планета" коначно постаје поприште збивања радње. У „Аелити" Земљани су ти који походе Марс са мисионарским побудама доносећи тамошњим потлаченим „роботима" својеврсни вид совјетске револуције, односно једно утопијско друштвено уређење на какво се тада рачунало и у непосредној будућности нове совјетске државе.

Прави контакт између две расе не успоставља сеćу идеолошкој или политичкој равни иако може изгледати да је филм превасходно због тога снимљен; блиски сусрет треће врсте остварује се чином пољупца између земаљског научника и марсовске принцезе – јединим даром за сва времена који једна раса има да да другој...

Др Зоран Живковић

Педесет врхунских дела научне фантастике, епске фантастике и популарне науке у библиотеци ПОЛАРИС

1. Иак Аисмов, ГОЛО СУНЦЕ, 6 DM
2. Иак Асимов, КРАЈ ВЕЧНОСТИ, 6 DM
3. Исак Асимов, ЧЕЛИЧНЕ ПЕЋИНЕ, 6 DM
4. Иак Асимов, САБРАНИ РОБОТИ, 15 DM
5. Исак Асимов, РОБОТИ ЗОРЕ, 13 DM
6. Исак Асимов/Роберт Силверберг, СПУШТАЊЕ НОЋИ, 8 DM
7. Исак Асимов/Робет Силверберг, ДЕТЕ ВРЕМЕНА, 8 DM
8. Артур Кларк, ПАД МЕСЕЧЕВЕ ПРАШИНЕ, 7 DM
9. Артур Кларк, 2061: ТРЕЋА ОДИСЕЈА, 7 DM
10. Артур Кларк, СУСРЕТ СА РАМОМ, 7 DM
11. Артур Кларк/Џентри Ли, РАМА II, 8 DM
12. Артур Кларк/Џентри Ли, ВРТ РАМЕ, 10 DM
13. Артур Кларк, ГРАД И ЗВЕЗДЕ, 7 DM
14. Артур Кларк/Грегори Бенфорд, С ОНЕ СТРАНЕ СПУШТАЊА НОЋИ, 8 DM
15. Артур Кларк, ДУХ СА ГРЕНД БЕНКСА, 7 DM
16. Артур Кларк, ДУБОКО ПОНИРАЊЕ, 9 DM
17. Артурт Кларк, РАЈСКИ ВОДОСКОЦИ, 9 DM
18. Артур Кларк, КРАЈ ДЕТИЊСТВА, 9 DM
19. Артур Кларк, ПЕСАК МАРСА, 9 DM
20. Фредерик Пол, КАПИЈА, 8 DM
21. Фредерик Пол, С ОНЕ СТРАНЕ ПЛАВОГ ОБЗОРЈА ДОГАЂАЊА, 8 DM
22. Фредерик Пол, СУСРЕТ СА ХИЧИЈИМА, 8 DM
23. Фредерик Пол, АНАЛИ ХИЧИЈА, 8 DM
24. Фредерик Пол, КАПИЈСКО ПУТОВАЊЕ, 6 DM
25. Урсула Легвин, ЛЕВА РУКА ТАМЕ, 9 DM
26. Урсула Легвин, ЧОВЕК ПРАЗНИХ ШАКА, 11 DM
27. Урсула Легвин, ХАИНСКЕ ПРИЧЕ, 8 DM
28. Урсула Легвин, СТАЛНО СЕ ВРАЋАЈУЋИ КУЋИ, 15 DM
29. Џин Волф, СЕНКА МУЧИТЕЉА, 9 DM
30. Џин Волф, КАНЦА ПОМИРИТЕЉА, 9 DM
31. Џин Волф, МАЧ ЛИКТОРА, 9 DM
32. Џин Волф, ЦИТАДЕЛА АУТАРХА, 9 DM
33. Џин Волф, УРТ НОВОГ СУНЦА, 12 DM
34. Дејвид Брин, ПОНИРАЧ У СУНЦЕ, 9 DM
35. Дејвид Брин, ПОДИЗАЊЕ ЗВЕЗДАНЕ ПЛИМЕ, 12 DM
36. Дејвид Брин, РАТ УЗДИЗАЊА, 15 DM
37. Клајв Баркер, УТКАНИ СВЕТ, 15 DM
38. Кетрин Невил, ОСМИЦА, 15 DM
39. Стивен Доналдсон, КОБ ПОГЛАВАРА КЛЕТНИКА, 14 DM
40. Стивен Доналдсон, РАТ ЗЛОЗЕМЉА, 14 DM
41. Стивен Доналдсон, МОЋ ОЧУВАЊА, 14 DM
42. Стивен Доналдсон, РАЊЕНА ДОМАЈА, 14 DM
43. Стивен Доналдсон, ЈЕДИНО ДРВО, 14 DM
44. Стивен Доналдсон, НОСИЛАЦ БЕЛОГ ЗЛАТА, 14 DM
45. Урсула Легвин, ЗЕМЉОМОРЈЕ, 13 DM
46. Урсула Легвин, ТЕХАНУ, 7 DM
47. Алберт Ајнштајн, МОЈА ТЕОРИЈА, 5 DM
48. Алберт Ајнштајн, МОЈ ПОГЛЕД НА СВЕТ, 6 DM
49. Стивен Хокинг, КРАТКА ПОВЕСТ ВРЕМЕНА, 6 DM
50. Исак Асимов, ЖИВОТ У СВЕМИРУ, 7 DM

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем следеће књиге (навести редне бројеве одабраних наслова) .....

Име и презиме .....

Улица и број: .....

Поштански број и место: .....

Телефон: .....

Обавезујем се да ћу уплату извршити у року од три дана по добијању попуњене поштанске упутнице од издавача. Наруџбеницу попунити читко штампаним словима и послати на адресу:

Библиотека ПОЛАРИС, др Зоран Живковић, Сењачка 32, 11000 Београд

Сва додатна обавештења преко целог дана могу се добити на телефон 652-304.

ВАЖНА НАПОМЕНА: Цене исказане у немачким маркама само су обрачунске, односно уплата се врши у динарима, при чему се до динарског износа долази тако што се збирни износ у DM помножи са нижим реалини („црним") курсом ове валуте на дан уплате. Овај курс објављује већина дневних новина, а обавештење о њему можете добити и на наведени телефон библиотеке ПОЛАРИС.

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

За водоравно вам дајемо уобичајене описе, а за усправно готова решења која треба да сместите у лик.

ВОДОРАВНО: 1. Глумац са слике, **2.** Иступ ногом – Област у Великој Британији, **3.** Мушко име, Станко – Временски термин, **4.** Арија – Грчко слово, **5.** Лична заменица – Тропско воће – Ознака за запад, **6.** Женско име од миља – Ознака за исток, **7.** Упишите: BJ – Резус фактор у крви, **8.** Еластична трака, **9.** Ознака за ампер – Шкотска сукњица, **10.** Заиста, одиста, **11.** Индустријски комбинат (скр.) – Течење, **12.** Лука за јахте, **13.** Упркос свему – Ознака за радијус, **14.** Прање четком.

УСПРАВНО: АРТИСТИКА, АСТЕНИЈА, ВЛАДИМИР, ЕВ, ЗЛОТ, ИРИДА, ИСКАЗ, ЈЕРЕС, КАМИНИ, ОКАПИ, ПИСМО, РАБ, РАН, РОНО, СКИ, СКИЈА, ТКАЛАЦ, ХИЛТОН, ШТАКАРЕ.

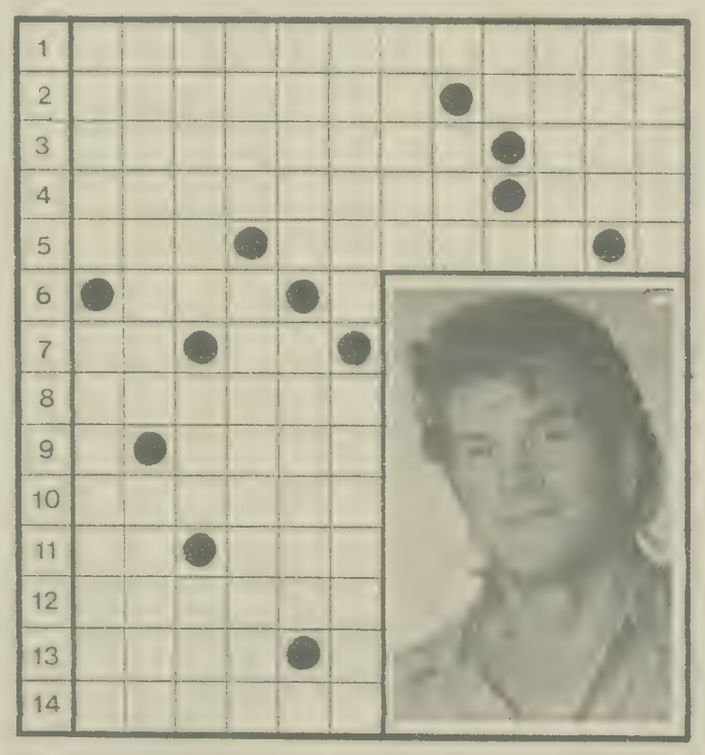

КОЦКЕ

Колико коцки има у свакој од ове четири групе?

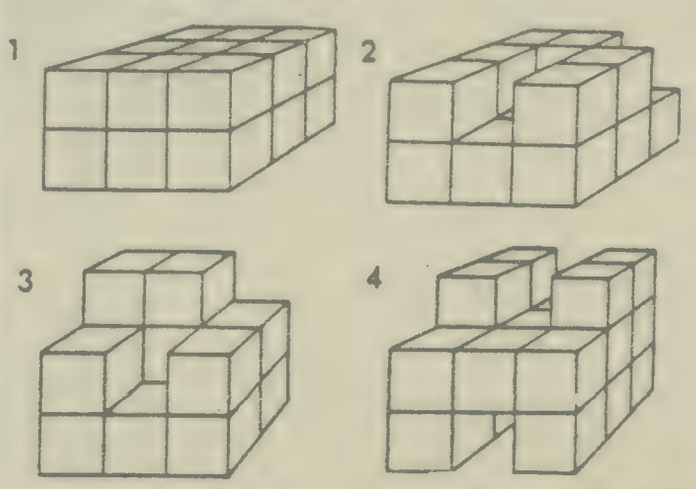

РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

Утицај новца на понашање животиња

КИР = ЈАЊА НА ДРВЕТУ

Мајмуни умеју да се радују, пате, веселе, али и да раде, па и штеде. Неки од њих у томе претерују и постану невиђене тврдице

Пре неколико година у угледном „Њујорк тајмсу" објављен је оглас у коме су као кућне помоћнице нуђени посебно обучени мајмуни. Већ сутрадан редакцији су се телефоном јавиле стотине заинтересованих жена. На питање где и када могу да преузму четвороножну помоћницу све су добиле исти одговор – нигде. Шта је онда значио оглас, редакцијску шалу? Нипошто, речено им је. Редакција је само хтела да помогне научницима које је занимало да ли људи верују да животиње могу да им помогну.

И мада је занимање било много веће него што се очекивало, научници су одлучили да експерименти које су изводили ипак не пређу прагове лабораторија. На ту одлуку нису битно утицале ни чињенице да су пре 4.000 година у Египту мајмуни коришћени за сакупљање урми и палмовог лишћа и да је, и дан-данас, берба кокосових ораха у неким деловима Азије потпуно незамислива без њих. За научнике нема дилеме могу ли неке животињске врсте да помогну, односно да потпуно самостално обављају једноставније радне задатке, него да ли и оне, попут људи, очекују одговарајућу награду, то јест плату, за свој труд.

Неповерљиви и грамзиви

Покушавајући да нађу одговор на то питање и истовремено утврде умеју ли мајмуни да мисле на нама сличан начин, група америчких етолога одлучила се за следећи експеримент. У кавез са шимпанзама стављена је машина која се покретала помоћу полуге тешке 8 килограма. Сваки пут кад би се полуга дигла из машине је испадао грозд. Шимпанзама није требало много времена да уоче везу између полуге и грозда па су се, упркос томе што је њено подизање захтевало поприличан напор, бацили на посао. Научници су затим усложили задатак: из машине је испадао жетон за који су, ако га ставе на одређено место, могли да добију грозд. Жетон је постао средство плаћања, то јест новац, а мајмуни су врло добро схватили везу између подизања полуге (рада), жетона (новца) и грозда (робе).

Следећи корак био је да се у експеримент уведу жетони (банкноте) различите вредности. Тако је грозд могао да се добије за један бели или два плава, док је црвени жетон вредео само чашу воде. Шимпанзе су и ове везе не само добро него и брзо схватиле и, на највеће изненађење научника, на њих реаговале слично људима. Наиме, неке од њих буквално су сврбели длanови од заради па су журили да је што пре потроше. Други су, опет, показали потпуно неочекивани тврдичлук: настојали су да за што краће време прикупе што више жетона и сакрију их на сигурно.

Поседовање „богатства" потпуно је променило карактер неких мајмуна. Постали су неповерљиви, грамзиви, бездушни и почели да се понашају слично људима. Уосталом, многа афричка племена верују да су нам мајмуни веома блиски у начину размишљања и да су много паметнији него што то они који немају прилике да живе поред њих мисле. Мајмуни, тврде они, имају свој језик, обичаје и законе, али их крију од људи из страха да их ови не приморају да ра-

РЕКЛИ СУ...

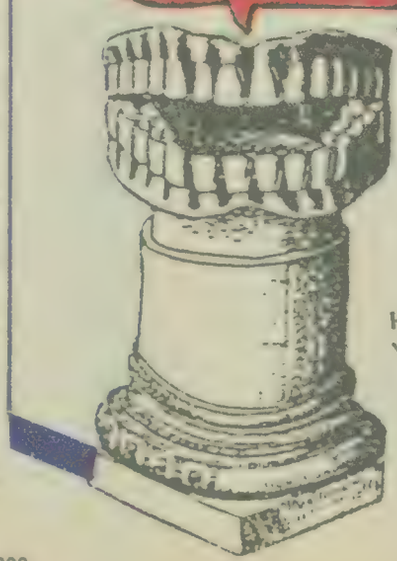

Сви се жале на своје слабо памћење, нико се не жали на своје слабо расуђивање.

Ларошфуко
француски писац
(1613–1680)

Да ли је живот вредан живљења? То је питање за ембрион, не за човека.

Семјуел Батлер
енглески писац
(1835–1902)

Кратка изрека често садржи много мудрости

Софокле
старогрчки трагичар
(496-406. пре н.е.)

Младост би била идеално стање кад би дошла мало касније у животу.

Марчело Мастројани
италијански филмски глумац
(рођ. 1924)

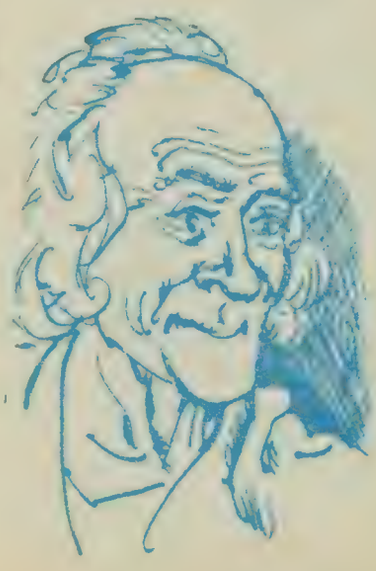

де и још им за то траже да плаћају порез!

Ала на леђима јарца

Ма колико нам све ово изгледало претерано, у свему ипак има понеко зрнце истине. Познато је, рецимо, да је у једном селу југозападне Африке женка бабуна, позната под именом Ала, годину дана радила као пастир. Стадо коза које јој је поверено чувала је чучећи на неком дрвету или на леђима јарца предводника. Чим би се нека коза удаљила од стада, Ала би је враћала.

Много сложеније задатке обављале су две мајмунице, капуцине, обучене за посао болничарки. Једна од њих је шест месеци бринула о човеку парализованом после аутомобилске несреће: хранила га је, палила му и гасила светлост, приносила новине и разне ситнице које је тражио, отварала и затварала врата, стављала плоче на грамофон и скидала их.

Експерименти које је извела друга група америчких научника показали су да мајмуни нису једини који могу успешно да замене човека на одређеним пословима. То могу и делфини. Тако је мужјак по имену Тафи сваког дана са дубине од 70 метара, на којој се налазила подводна истраживачка станица, износио на површину разне инструменте а назад враћао пошту. За то је, разуме се, примао плату која је значајно порасла када се запослио за стално. Нови посао подразумевао је тражење и сакупљање по дну скупих уређаја који су приликом приземљивања отпадали са појединих свемирских летелица. За само четири месеца Тафи је својим послодавцима уштедео 70.000 долара.

Познат је и случај једног другог делфина који се прихватио свакодневних радних обавеза а при том не само што није очекивао „плату" него је одбијао да је прими. Године 1956. појавио се на обали поред једног сеоцета на Новом Зеланду и мештанима дао до знања да им стоји на услузи. Ишао је са њима у риболов, а показао се и као брижна дадиља. Чим би неко дете остало под водом дуже него што је он сматрао да треба, избацивао га је на површину. Највеће уживање биле су му игре лоптом када се малтене отимао о њу да би је затим, на опште весеље, вртео на врху носа. Ништа мање задовољство није му причињавало ни то да на леђима превоза децу.

Оно што је изненадило мештане и научнике који су се касније позабавили понашањем овог делфина било је потпуно одсуство жеље да прими било какву награду: он се за чување и забављање деце добровољно одлучио и зато је тај посао обављао бесплатно. Све што су мештани успели да учине за њега, а што он није могао да одбије, било је да га држава стави под своју заштиту.

Шта је делфина нагнало да се сам „запосли", питање је око кога научници нису могли да се сложе. Једни сматрају да је посреди радозналост, други потреба за игром и дружењем. Без обзира ко је у праву, мотиви су прилично „људски" и изнова отварају старо питање: јесу ли само људи способни да размишљају?

Припремила:
Олга Вукадиновић

Илустровала: Драгана Јовчић

Ко је мудар? Онај ко учи од сваког. Ко је моћан? Онај ко командује својим страстима. Ко је богат? Онај ко је задовољан. Ко је то? Нико.

Бенџамин Франклин
амерички државник, физичар и писац
(1706–1790)

Људски умови су као падобрани: функционишу само кад су отворени.

Вилијам Фокнер
амерички писац
(1897–1962)

Љубав без поштовања не може да стигне далеко нити да полети високо. То је анђео са само једним крилом.

Александар Дима Син
француски писац
(1824–1895)

На овоме свету не постоји ништа тако слатко као што је љубав, а поред љубави следећа најслађа ствар је мржња.

Хенри Лонгфелоу
амерички писац
(1807–1882)

Јерес је само друга реч за слободу мисли.

Грејем Грин
енглески писац
(1904–1991)

Лисица зна многе ствари, али јеж зна једну велику ствар.

Архилох
старогрчки песник
(680–640. пре н.е.)

Ми знамо тачно само кад знамо мало; са ширењем знања повећава се сумња.

Јохан Волфганг Гете
немачки песник
(1749–1832)

Има људи који су тако уског духа да кроз кључаоницу могу гледати са оба ока.

Естер Порбс
америчка новинарка

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубац

Поремећај, а не болест

Имам 15 година и замуцкујем. Не знам како да се тога ослободим, уколико та болест уопште може да се излечи.

С. С.
Б. Топола

Муцање је поремећај ритма говора који се обично јавља између друге и десете године, чешће код дечака него код девојчица, и не би могло да се назове болешћу. Говор је поремећен наизменичним грчењем мишића што доводи до заустављања или понављања гласова. Особе с овим поремећајем могу да рецитују и певају без замуцкивања.

Занимљиво је да од поремећаја говора више пате особе које се служе претежно левом руком, па се сматра да их не треба силом одвикавати од тога, јер се као последица јавља муцавост. Најчешћи узрок муцања је психичке природе, врло често настаје због нереалне жеље родитеља да им деца буду савршена а исто тако узрок може да буде и стрес.

Велики број људи престане да муца сам од себе, али најчешће је потребна помоћ стручњака, пре свега неуропсихијатра и логопеда. Они то раде веома успешно, па се обрати свом лекару за савет.

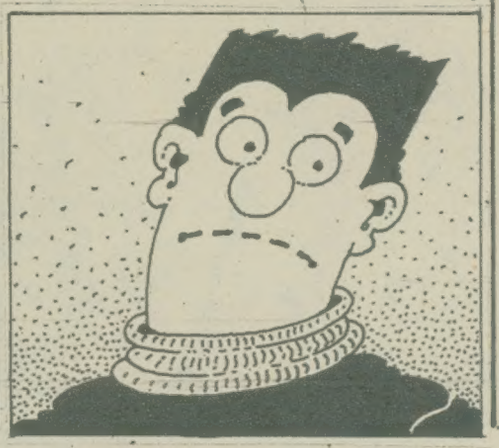

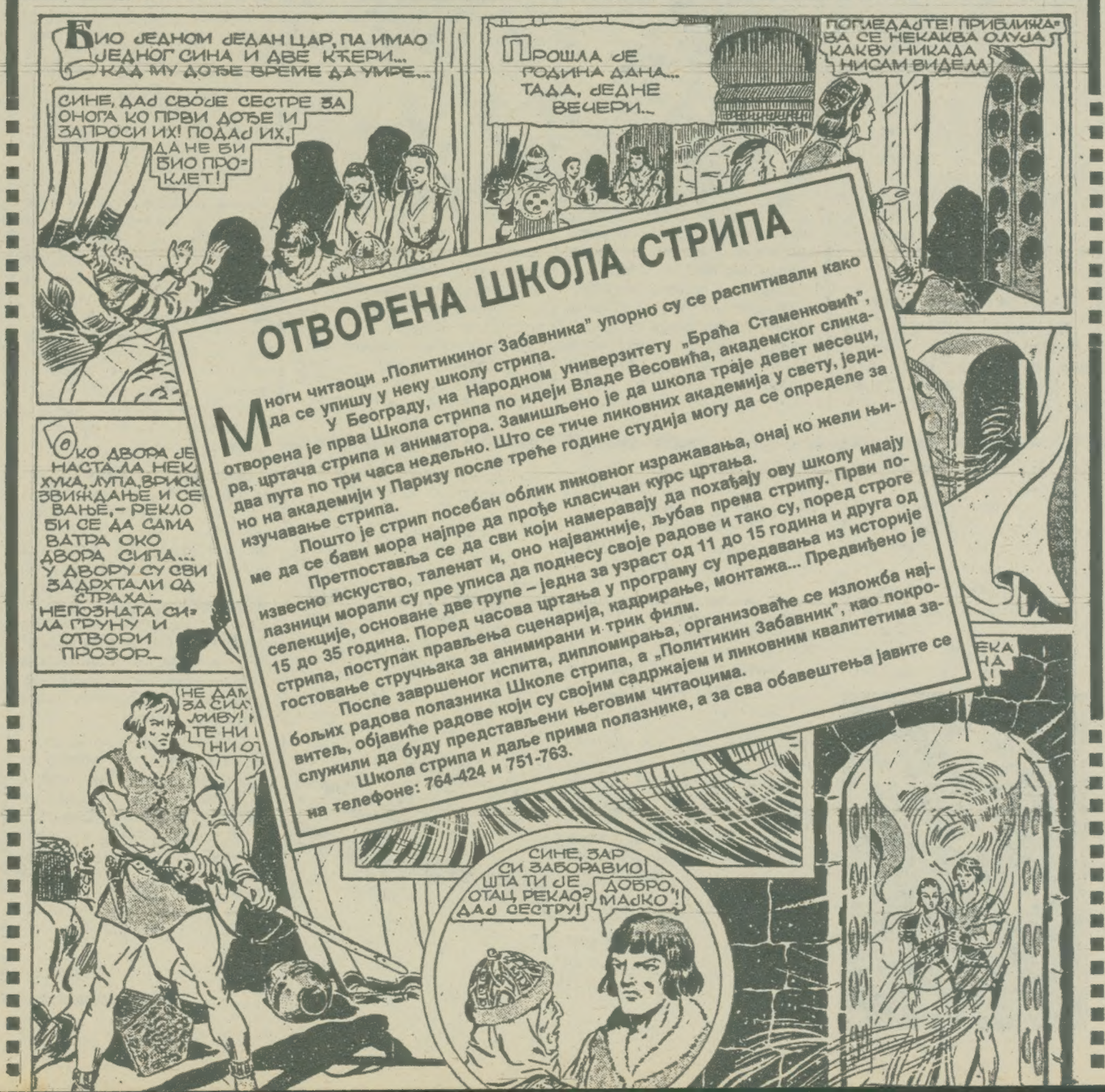

ОТВОРЕНА ШКОЛА СТРИПА

Многи читаоци „Политикиног Забавника" упорно су се распитивали како да се упишу у неку школу стрипа.

У Београду, на Народном универзитету „Браћа Стаменковић", отворена је прва Школа стрипа по идеји Владе Весовића, академског сликара, цртача стрипа и аниматора. Замишљено је да школа траје девет месеци, два пута по три часа недељно. Што се тиче ликовних академија у свету, једино на академији у Паризу после треће године студија могу да се определе за изучавање стрипа.

Пошто је стрип посебан облик ликовног изражавања, онај ко жели њиме да се бави мора најпре да прође класичан курс цртања.

Претпоставља се да сви који намеравају да похађају ову школу имају извесно искуство, таленат и, оно најважније, љубав према стрипу. Први полазници морали су пре уписа да поднесу своје радове и тако су, поред строге селекције, основане две групе – једна за узраст од 11 до 15 година и друга од 15 до 35 година. Поред часова цртања и трик филм.

После завршеног испита, дипломирања, организоваће се изложба најгостовање стручњака за анимирани и трик филм.

Пошто је стрип посебан облик ликовног изражавања, онај ко жели њиме да се бави мора најпре да прође класичан курс цртања.

Претпоставља се да сви који намеравају да похађају ову школу имају извесно искуство, таленат и, оно најважније, љубав према стрипу. Први полазници морали су пре уписа да поднесу своје радове и тако су, поред строге селекције, основане две групе – једна за узраст од 11 до 15 година и друга од 15 до 35 година. Поред часова цртања и трик филм.

Пошто је стрип посебан облик ликовног изражавања, онај ко жели њиме да се бави мора најпре да прође класичан курс цртања.

Претпоставља се да сви који намеравају да похађају ову школу имају извесно искуство, таленат и, оно најважније, љубав према стрипу. Први полазници морали су пре уписа да поднесу своје радове и тако су, поред строге селекције, основане две групе – једна за узраст од 11 до 15 година и друга од 15 до 35 година. Поред часова цртања и трик филм.

Пошто је стрип посебан облик ликовног изражавања, онај ко жели њиме да се бави мора најпре да прође класичан курс цртања.

Претпоставља се да сви који намеравају да похађају ову школу имају извесно искуство, таленат и, оно најважније, љубав према стрипу. Први полазници морали су пре уписа да поднесу своје радове и тако су, поред строге селекције, основане две групе – једна за узраст од 11 до 15 година и друга од 15 до 35 година. Поред часова цртања и трик филм.

После завршеног испита, дипломирања, организоваће се изложба најбољих радова полазника Школе стрипа, а „Политикин Забавник", као покровитељ, објавиће радове који су својим садржајем и ликовним квалитетима заслужили да буду представљени његовим читаоцима.

Школа стрипа и даље прима полазнике, а за сва обавештења јавите се на телефоне: 764-424 и 751-763.

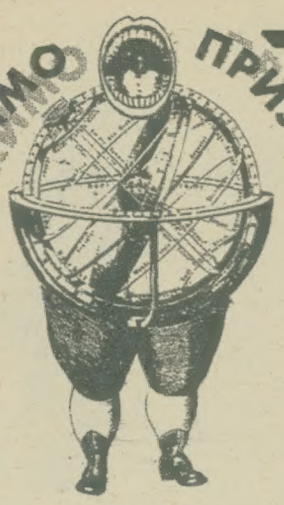

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Јелена Маринковић, Краљице Катарине 82, 11030 Београд – 14 година, обожава Мадону, навија за Црвену звезду.

Наташа Марковић, Стевана Сремца 78/20, 26000 Панчево – 13 година, воли спорт и филм.

Предраг Митровић, Браће Ковач 66/15, 11000 Београд – 12 година, сакупља сличице и друштвене игре, жели да се дописује са вршњацима.

Мирјана Петровић, Душана Даниловића 44, 21000 Нови Сад – 11 година, сакупља салвете, значке и кашичице од „Еурокрема".

Исидора Филиповић, Мирка Срзентића 19, 85360 Улцињ – 14 година, жели да се дописује са младима из целе земље.

Милена Васиљевић, У Танта 3/37, 37000 Крушевац – 13 година, сакупља украсна писма и све о Џулији Робертс и Харисону Форду.

Законом укинути Божић и Нова година

Моја другарица каже да је на Куби законом укинуто новогодишње славље, а то је чула од оца који је тамо службено боравио. Ја у ово не могу да верујем.

СЕНКА А.
Подгорица

Влада Фиделa Кастра донела је децембра 1972. године заиста необичан закон: укидају се празници Божић и Нова година, који су протеклих пет векова на овом острву, као и код свих латинскоамеричких народа, бучно прослављани.

Да би се ова забрана разумела, морају се навести и разлози који су јој претходили. Децембра и јануара на Куби је период сувог и хладног времена, најпогоднијег за сечу шећерне трске која је овде од животне важности и најважнији извор прихода. Пошто су Кубанци више мислили на карневал, весеље, песму и игру него на рад, на предлог Фидела Кастра донет је закон којим Кубанци Божић и Нову годину дочекују на плантажама шећерне трске. Истим законом овогодишње славље или фијеста, како они кажу, пребачено је у месец јул када су радови у пољу окончани. Тако је јул проглашен месецом карневалског славља и годишњих одмора, као и школског распуста за ученике и студенте.

Желим патуљастог шнауцера

Надам се да ћете ми помоћи да остварим своју велику жељу: да купим патуљастог шнауцера.

АНДРИЈА МАРКОВИЋ
Бајина Башта

Ево телефона неколико одгајивача патуљастих шнауцера, који кажу да штенад ове расе продају по приступачној цени: 024/738-371, 738-010, 715-740 (штенад црно-сребрнасте боје), 024/730-305 (штенад изузетног порекла), 011/640-985 (шнауцери бибер и со), 012/222-253 (одгајивачница „Равејеко").

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА – ВОДОРАВНО: Патрик Свејзи, искорак, Велс, Станимир, рок, мелодија, ета, она, ананас, з, Ица, и, вј, рх, ластиш, а, килт, доиста, ИК, ток, марина, итак, р, рибање.

КОЦКЕ: 1 – 18, 2 – 15, 3 – 13, 4 – 19.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампане ставе, штампане, по закону обавезно означавање издавача и уредника, одговорних за садржину часописа

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА" 11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Помоћник главног уредника Славољуб Кецић

Уредник стрипа Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Миниħ, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА:
Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Маркетинг агенција: Македонска 31/I, телефон 320-645. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП „Политика" – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који врше претплату за иностранство, да НИП „Политика" убудуће искључиво прима претплату преко „EXIMPO" – AG, Bernstr. – West 64, CH – 5034 SUHR Schweiz. Тел. 41/64/310470 и 41/64/310471. Fax 41/64/310472, на конто:
NEUE AARGAUER BANK, AARAU, Bahnhofstr. 49, CH – 5001 AARAU, Schweiz, Конто број: 21.4957.057.6

Годишњу претплату на лист не примамо

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.–
СР НЕМАЧКА	DEM 89.–
ШВЕДСКА	SEK 374.–
ФРАНЦУСКА	FRF 211.–
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.–

Трошкови АВИО превоза плаћају се посебно, независно од претплатне цене листа.

Директор
др Живорад Миновић

YU ISSN 0032-339X

WALT DISNEY
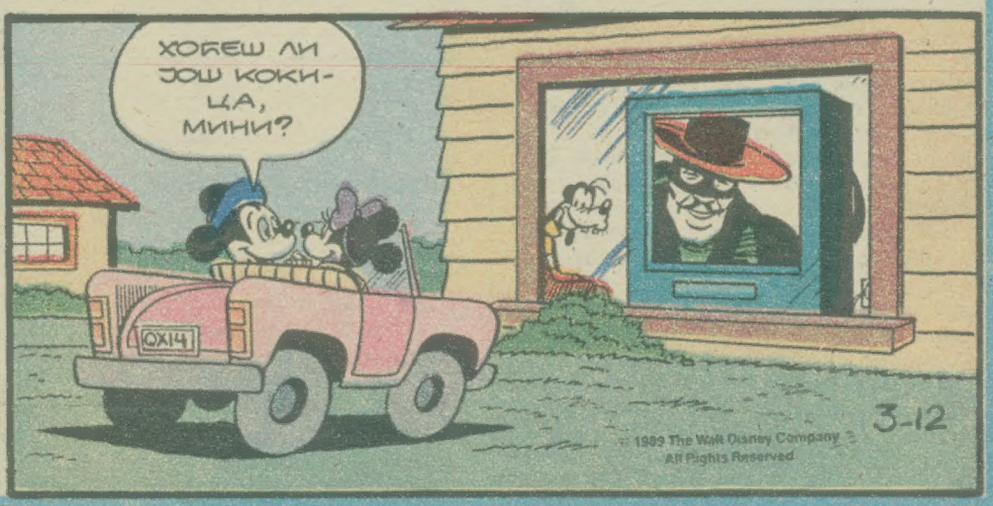
МИКИ